

Burmistrz Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie

**AKTUALIZACJA PROGRAMU
OCHRONY ŚRODOWISKA
MIASTA I
GMINY DRAWSKO POMORSKIE**

Listopad 2008r.

ABRYŚ
Spółka z o.o.

ul. Daleka 33, 60 – 124 Poznań

tel. (+48 61) 65 58 100

fax: (+48 61) 65 58 101

www.abrys.pl

e – mail: projekty@abrys.pl

**AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY
ŚRODOWISKA
MIASTO I GMINA DRAWSKO POMORSKIE**

Zespół autorski:

mgr Igor Szymkowiak

mgr inż. Wojciech Przybycin

mgr inż. Urszula Rychlicka

inż. Ewelina Sergiel

1. WSTĘP.....	9
1.1. PRZEDMIOT OPRACOWANIA.....	9
1.2. CEL I ZAKRES OPRACOWANIA.....	9
1.3. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA.....	9
1.4. ŹRÓDŁA DANYCH.....	9
1.5. POLITYKA EKOLOGICZNA PAŃSTWA.....	9
2. CHARAKTERYSTYKA GMINY.....	11
2.1. POŁOŻENIE I UWARUNKOWANIA Z NIM ZWIĄZANE.....	11
2.1.1. <i>Geograficzne.....</i>	<i>11</i>
2.1.2. <i>Położenie administracyjne i komunikacyjne.....</i>	<i>11</i>
2.2. STAN PRZESTRZENI.....	11
2.3. SPOLECZNOŚĆ.....	11
2.4. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	12
2.5. KLIMAT.....	13
2.6. GLEBY.....	14
2.7. GEOLOGIA, HYDROGEOLOGIA, MORFOLOGIA I HYDROGRAFIA.....	14
2.8. ZAGOSPODAROWANIE TERENU.....	17
2.9. GOSPODARKA.....	18
3. OCHRONA DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO.....	19
3.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU.....	19
3.2. TERENY I OBIEKTY PRAWNIE CHRONIONE.....	20
3.2.2. <i>Zieleń urządzona.....</i>	<i>22</i>
3.2.3. <i>Zbiorowiska roślinne.....</i>	<i>22</i>
3.2.4. <i>Edukacja ekologiczna.....</i>	<i>22</i>
3.2.5. <i>Przyjęte cele i priorytety.....</i>	<i>22</i>
3.2.6. <i>Kierunki działań.....</i>	<i>22</i>
3.2.7. <i>Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, z-dzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....</i>	<i>23</i>
3.3. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ LASÓW.....	25
3.3.1. <i>Analiza stanu istniejącego.....</i>	<i>25</i>
3.3.2. <i>Przewidywane kierunki zmian.....</i>	<i>25</i>
3.3.3. <i>Przyjęte cele i priorytety.....</i>	<i>25</i>
3.3.4. <i>Kierunki działań.....</i>	<i>25</i>
3.3.5. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....</i>	<i>26</i>
3.4. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI.....	27
3.4.1. <i>Analiza stanu istniejącego.....</i>	<i>27</i>
3.4.2. <i>Przewidywane kierunki zmian.....</i>	<i>28</i>
3.4.3. <i>Przyjęte cele.....</i>	<i>28</i>
3.4.4. <i>Kierunki działań.....</i>	<i>29</i>
3.4.5. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....</i>	<i>29</i>
3.5. OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH.....	31
3.5.1. <i>Analiza stanu istniejącego.....</i>	<i>31</i>
3.5.2. <i>Źródła i ogniska zanieczyszczeń wód.....</i>	<i>32</i>
3.5.3. <i>Przyjęte cele.....</i>	<i>33</i>
3.5.4. <i>Kierunki działań.....</i>	<i>33</i>
3.5.5. <i>Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....</i>	<i>34</i>
4. ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII.....	35
4.1. MATERIAŁOCHŁONNOŚĆ, WODOCHŁONNOŚĆ, ENERGOCHŁONNOŚĆ I ODPADOWOŚĆ PRODUKCJI.....	35
4.1.1. <i>Analiza stanu istniejącego.....</i>	<i>35</i>

4.1.2. Przewidywane kierunki zmian.....	36
4.1.3. Przyjęte cele.....	36
4.1.4. Kierunki działań.....	37
4.1.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	37
4.2. WYKORZYSTANIE ENERGII ODNAWIALNEJ.....	38
4.2.1. Analiza stanu istniejącego.....	38
4.2.2. Przewidywane kierunki zmian.....	41
4.2.3. Przyjęte cele.....	41
4.2.4. Kierunki działań.....	41
4.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	42
4.3. KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH OCHRONA PRZED POWODZIĄ I SKUTKAMI SUSZY.....	42
4.3.1. Analiza stanu istniejącego.....	42
4.3.2. Przewidywane kierunki zmian.....	43
4.3.3. Przyjęte cele.....	43
4.3.4. Kierunki działań.....	43
4.3.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	44
5. ŚRODOWISKO I ZDROWIE. DALSZĄ POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA I BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO.....	45
5.1. JAKOŚĆ WÓD.....	45
5.1.1. Analiza stanu istniejącego.....	45
5.1.2. Przewidywane kierunki zmian.....	48
5.1.3. Przyjęte cele.....	48
5.1.4. Kierunki działań.....	48
5.1.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.....	49
5.2. ZANIECZYSZCZENIE POWIETRZA.....	51
5.2.1. Analiza stanu istniejącego.....	51
5.2.2. Przewidywane kierunki zmian.....	54
5.2.3. Przyjęte cele.....	54
5.2.4. Kierunki działań.....	54
5.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	55
5.3. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE.....	56
5.3.1. Analiza stanu istniejącego.....	56
5.3.2. Przyjęte cele.....	56
5.3.3. Kierunki działań.....	57
5.3.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	57
5.4. ODDZIAŁYWANIE HAŁASU.....	58
5.4.1. Analiza stanu istniejącego.....	59
5.4.2. Przewidywane kierunki zmian.....	60
5.4.3. Przyjęte cele.....	61
5.4.4. Kierunki działań.....	61
5.4.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu.....	61
5.5. ODDZIAŁYWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	63
5.5.1. Analiza stanu istniejącego.....	63
5.5.2. Źródła emisji.....	63
5.5.3. Wielkość emisji.....	63
5.5.4. Przewidywane kierunki zmian.....	64
5.5.5. Przyjęte cele.....	64
5.5.6. Kierunki działań.....	64

<i>5.5.7. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych</i>	64
<i>5.6. ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SZKODY W ŚRODOWISKU</i>	64
<i>5.6.1. Przyjęte cele i priorytety</i>	65
6. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REALIZACJI PROGRAMU	66
6.1. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY REGLAMENTUJĄCE MOŻLIWOŚCI KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA.....	66
6.2. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY FINANSOWE.....	66
6.3. NARZĘDZIA I INSTRUMENTY KARNE I ADMINISTRACYJNE.....	66
6.4. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA GMINY.....	66
6.5. EDUKACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ.....	67
6.6. UDZIAŁ SPOŁECZEŃSTWA W PODEJMOWANIU DECYZJI.....	67
6.7. PODEJŚCIE DO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO – EKOLOGIZACJA.....	67
7. STRESZCZENIE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	69

Spis Tabel:

TABELA 1. LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY DRAWSKO POMORSKIE W LATACH 2004 – 2007 WEDŁUG GUS	11
TABELA 2. ZESTAWIENIE WAŻNIEJSZYCH DANYCH KLIMATYCZNYCH DLA KRAIN KLIMATYCZNYCH NA KTÓRYCH LEŻY MIASTO I GMINA DRAWSKO POMORSKIE	13
TABELA 3. KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA JEZIOR GMINY DRAWSKO POMORSKIE ORAZ JEZIOR PRZYLEGAJĄCYCH DO JEJ GRANIC	16
TABELA 4. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NA TERENIE GMINY DRAWSKO POMORSKIE	18
TABELA 5. PROROZWOJOWE I OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ ZASOBY I WALORY Z2-DNICZE	19
TABELA 6. WYKAZ POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE MIASTA I GMINY DRAWSKO POMORSKIE	20
TABELA 7. WYKAZ ZABYTEKÓW NA TERENIE MIASTA DRAWSKO POMORSKIE	21
TABELA 8. PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2008-2015 W ZAKRESIE OCHRONY PRZYRODY	23
TABELA 9. WŁASNOŚĆ LASÓW W GMINIE DRAWSKO POMORSKIE	25
TABELA 10. ZADANIA DO REALIZACJI NA LATA 2008-2015	26
TABELA 11. PRZEDSIĘWZIĘCIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB	29
TABELA 12. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ W RAMACH OCHRONY KOPALIN I WÓD PODZIEMNYCH	34
TABELA 13. ZUŻYCIE WODY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W DRAWSKO POMORSKIE W LATACH 2004-2007	35
TABELA 14. ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W MIEŚCIE DRAWSKO POMORSKIE	36
TABELA 15. ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ NA JEDNEGO MIESZKAŃCĄ W GMINIE DRAWSKO POMORSKIE	36
TABELA 16. PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2008-2015 W ZAKRESIE ZRÓWNOWAŻONEGO WYKORZYSTANIA MATERIAŁÓW, WODY I ENERGII	37
TABELA 17. POTENCJALNA ENERGIA UŻYTECZNA W KWH/M2/ROK W WYRÓŻNIONYCH REJONACH POLSKI	39
TABELA 18.. LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ PRZEWDZIANYCH DO REALIZACJI W RAMACH PROGRAMU - ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	42

TABELA 19. PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2008 - 2015 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWODZIĄ	44
TABELA 20. CHARAKTERYSTYKA SIECI KANALIZACYJNEJ NA TERENIE GMINY.....	47
TABELA 21. PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2008-2015 W ZAKRESIE OCHRONY WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH.....	49
TABELA 22. WYKAZ NAJWIĘKSZYCH PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH.....	53
TABELA 23. PRZEDSIĘWZIĘCIA NA LATA 2008-2015 ZWIĄZANE Z OCHRONĄ POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO.....	55
TABELA 24. ZADANIA PRZEZNACZONE DO REALIZACJI.....	57
TABELA 25. DOPUSZCZALNE POZIOMY HAŁASU W ŚRODOWISKU POWODOWANEGO PRZEZ POSZCZEGÓLNE GRUPY ŹRÓDEŁ HAŁASU, Z WYŁĄCZENIEM HAŁASU POWODOWANEGO PRZEZ STARTY, ŁADOWANIA I PRZELOTY STATKÓW POWIETRZNYCH ORAZ LINIE ELEKTROENERGETYCZNE, WYRAŻONE WSKAŹNIKIEM LAEQ D I LAEQ N, KTÓRE TO WSKAŹNIKI MAJĄ ZASTOSOWANIE DO USTALANIA I KONTROLI WARUNKÓW KORZYSTANIA ZE ŚRODOWISKA, W ODNIESIENIU DO JEDNEJ DOBY.....	58
TABELA 26. PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2008-2015 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM.....	61
TABELA 27. PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI W LATACH 2008-2015 W ZAKRESIE OCHRONY PRZED PROMIENIOWANIEM ELEKTROMAGNETYCZNYM.....	64

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 STREFY ENERGETYCZNE WIATRU W POLSCE. MAPA OPRACOWANA PRZEZ PROF. H. LORENC NA PODSTAWIE DANYCH POMIAROWYCH Z LAT 1971-2000.....	39
RYSUNEK 2 REJONIZACJA ŚREDNIOROCZNYCH SUM PROMIENIOWANIA SŁONECZNEGO CAŁKOWITEGO PADAJĄCEGO NA JEDNOSTKĘ POWIERZCHNI POZIOMEJ W KWH/M2/ROK. LICZBY WSKAZUJĄ CAŁKOWITE ZASOBY ENERGII PROMIENIOWANIA SŁONECZNEGO W CIĄGU ROKU DLA WSKAZANYCH REJONÓW KRAJU.....	39
RYSUNEK 3 MAPA TEMPERATUR W STROPIE UTWORÓW JURY DOLNEJ NA NIŻU POLSKIM	40
RYSUNEK 4 PRZYKŁADOWE ŹRÓDŁA POLA ELEKTROMAGNETYCZNEGO.....	63

LEGENDA SKRÓTÓW:

ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
 GUS – Główny Urząd Statystyczny
 GFOŚiGW – Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 GDDKiA,- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
 GZWP – główny zbiornik wód podziemnych
 IMiGW – Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
 KDPR – Kodeks Dobrej Praktyki Rolniczej
 FOGR – Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
 NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego
 OZE – odnawialne źródła energii
 OWO – obszar wysokiej ochrony wód podziemnych
 PFOŚiGW – Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
 PZD – Powiatowy Zarząd Dróg
 RCEE – Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej
 RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
 Sch-R – Stacja Chemiczno-Rolnicza
 WPI – Wieloletni Plan Inwestycyjny

WFOŚiGW - Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

WIR – Zachodniopomorska Izba Rolnicza

WZDW – Zachodniopomorski Zarząd Dróg Wojewódzkich,

WGKKiGN – Wydział Geodezji, Kartografii, Katastru i Gospodarki Nieruchomościami

WZMiUW – Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

1. Wstęp

1.1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem niniejszego opracowania jest aktualizacja Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Drawsko Pomorskie na lata 2005 – 2011 uchwalonego uchwałą Nr XXIX/273/2005 Rady Miejskiej w Drawsku Pomorskim z dnia 27 stycznia 2005r. w sprawie Programu ochrony środowiska dla miasta i gminy Drawsko Pomorskie na lata 2005 – 2011.

1.2. Cel i zakres opracowania

Zgodne z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.) oraz ustawy o odpadach (Dz. U. z 2007 nr 39, poz. 251 r. ze zm.), przyjęte dokumenty z2-gają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata.

Celem opracowania jest aktualizacja „Programu ochrony środowiska dla Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie”.

Program swoją strukturą bezpośrednio nawiązuje do projektu Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014. Niniejsze opracowanie, określające kierunki polityki ekologicznej na lata 2007 - 2010 oraz 2011-2014, należy traktować jako wypełnienie obowiązku aktualizacji Polityki ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010", a więc odniesienia jej celów i niezbędnych działań do aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej oraz stanu środowiska. Potrzeba tej aktualizacji wynikała też z uzyskania przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej. Stwarza to, z jednej strony, szansę szybkiego rozwiązania wielu problemów ochrony środowiska i poprawy jakości życia mieszkańców, przykładowo poprzez możliwość korzystania ze środków finansowych UE, z drugiej strony oznacza konieczność spełnienia wymagań wynikających z Traktatu Akcesyjnego oraz osiągania celów wspólnotowej polityki ekologicznej.

Prawo ochrony środowiska w art. 13-16 wprowadza obowiązek przygotowywania i aktualizowania, co 4 lata programu ochrony środowiska.

1.3. Podstawa prawna opracowania

Dokument został opracowany w związku z obowiązkiem nałożonym na gminy przez ustawę z 27.04.2001 Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2006.129.902) w art.17 i 18, oraz ustawę z 27.07.2001 o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, Środowiska (DZ.U. z 2008 nr 25 poz 150 ze zm) w art. 10 w zakresie terminu jego realizacji. Zakres merytoryczny Programu ochrony środowiska określają *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym* (MŚ grudzień 2002).

1.4. Źródła danych

- Urząd Miasta i Gminy w Drawsku Pomorskim,
- Powiatowy Zarząd Dróg w Drawsku Pomorskim,
- Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Drawsku Pomorskim,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego,
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- WZMiUW,
- WIR, Biuro Powiatowe,
- WIOŚ Poznań,
- GUS,

1.5. Polityka ekologiczna państwa

W grudniu 2006 r. Rada Ministrów przyjęła „Politykę ekologiczną państwa na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”

Nadrzędnym, strategicznym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego kraju (mieszkańców, zasobów przyrodniczych i infrastruktury społecznej) i tworzenie podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Realizacja tego celu osiągnana będzie poprzez niezbędne działania organizacyjne, inwestycyjne, tworzenie regulacji dotyczących zakresu korzystania ze środowiska i reglamentowania poziomu tego wykorzystania w najważniejszych obszarach ochrony środowiska

Stąd celami realizacyjnymi Polityki ekologicznej są:

- wzmacnianie systemu zarządzania ochroną środowiska,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii,
- dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego dla ochrony zdrowia mieszkańców Polski,
- ochrona klimatu.

W dalszej części Programu rozwinięte zostaną powyższe cele w odniesieniu do poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego.

2. Charakterystyka Gminy

2.1. Położenie i uwarunkowania z nim związane

2.1.1. Geograficzne

Drawsko Pomorskie to gmina miejsko-wiejska położona w południowo-wschodniej części województwa Zachodniopomorskiego w powiecie drawskim (do końca 1998 r. gmina leżała w z- bie województwa koszalińskiego).

Według regionalizacji geograficznej, północna, środkowa i wschodnia część gminy leży na z- arze mezoregionu Pojezierza Drawskiego. Mezoregion ten wchodzi w skład makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskiego. Południowa część gminy natomiast leży w mezoregionie Równina Drawska, składającego się na makroregion Pojezierze Południowopomorskie. Na terenie gminy występuje bardzo zróżnicowana rzeźba terenu ukształtowana przez ostatnie zlodowacenie zwane Bałtyckim.

2.1.2. Położenie administracyjne i komunikacyjne

Drawsko Pomorskie sąsiaduje z gminami: od wschodu Złocieniec, od północy Ostrowice, Brzeżno, Łobez, od zachodu Węgorzyno, Ińsko oraz z gminą Kalisz Pomorski od południa.

Przez teren miasta i gminy Drawsko Pomorskie przebiega droga krajowa nr 20 łącząca Stargard Szczeciński i Szczecinek zapewniająca dogodne powiązania w ramach województwa oraz dogodne powiązanie ze wschodnią częścią kraju. Pozostałe drogi wojewódzkie to nr 148 – Drawsko Pom. – Łobez, nr 162 – Zdrańsko – Świdwin, nr 173 – Drawsko Pom. – Połczyn Zdrój, nr 175 – Drawsko Pom. – Kalisz Pom. Komunikację kolejową zapewnia linia kolejowa nr 385 Runowo Pomorskie – Szczecinek.

Odległości do większych miast w regionie wynoszą: Szczecin – 100 km, Koszalin – 100 km, Kołobrzeg – 80 km, Poznań – 200 km.

Gmina Drawsko Pomorskie jest ponadlokalnym ośrodkiem administracyjnym, jednym z większych i atrakcyjniejszych ośrodków turystycznych na Pojezierzu Drawskim.

2.2. Stan przestrzeni

Powierzchnia Gminy Drawsko Pomorskie wynosi 344 km². Procentowy udział poszczególnych użytków w ogólnej powierzchni gminy przedstawia się następująco:

- użytki rolne 42%,
- lasy 37%,
- wody 4%,
- grunty zabudowane i zurbanizowane 4%,
- nieużytki 4%,
- tereny pozostałe 9%.

Większość gruntów użytkowanych rolniczo jest średniej i słabej jakości. Przeważające klasy bonitacji to IVa, IVb i V.

2.3. Społeczność

Liczba ludności pod koniec 2007 r. wynosiła 16 453. W stosunku do roku 2004 ubył 1% mieszkańców.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Drawsko Pomorskie w latach 2004 – 2007 według GUS

Jednostka terytorialna	2004 r.	2005r.	2006r.	2007r.
Drawsko Pomorskie - miasto	11 454	11 512	11 496	11 454
Drawsko Pomorskie - teren wiejski	5 161	5 094	5 047	4 999
Razem	16 615	16 606	16 543	16 453

Źródło: Dane GUS

2.4. Środowisko przyrodnicze

Krajobraz moreny pagórkowatej

Północna część gminy pokryta jest przez utwory typu moreny pagórkowatej o bardzo wysokich walorach krajobrazowych. Omawiany obszar rozciąga się od północno-zachodnich granic gminy (region wsi Zagozd i Cianowo) poprzez okolice Rydzewa i Żółte, aż po swą kulminację, która stanowi równocześnie główny wał morenowy Pojezierza Zachodniopomorskiego. Krajobraz tego regionu cechuje duża liczba drobnych pagórków porozielenianych zagłębieniami, które z reguły zajęte są przez zabagnione oczka wytopiskowe. Teren ten w przeważającej mierze jest bezleśny, a jego żyzne gleby były niegdyś na całym obszarze użytkowane rolniczo. Nieduże kompleksy leśne istnieją jedynie na północnych obrzeżach jeziora Dołgie, w rejonie jeziora Gąnowo oraz na brzegach jeziora Zarańsko. Charakterystycznym rysem tej części gminy jest także duży udział budowy rozproszonej. Budynki mieszkalne i gospodarcze pochodzą przy tym często z pierwszych dziesięcioleci XX wieku i posiadają znaczną wartość estetyczną.

Krajobraz rynien jeziornych

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie istnieje specyficzny system rynien glacialnych, w których powstały liczne jeziora, rzeki lub strumienie. Zarówno jeziora jak i łąki dolinowe oraz zżewienia śródpolne i aleje przydrożne wpływają na zwiększenie walorów krajobrazowych tego zżewienia. Wyróżnia się dwa odrębne ciągi rynien: w północnej części gminy biegnie ciąg mniej więcej południkowo, od jeziora Małe Dołgie, poprzez jez. Zarańsko, jez. Gąnowo, a następnie przechodzący w dolinę Starej Regi. W południowej części zlokalizowany jest system rynien, którego główny odcinek zajęty jest przez ogromne jez. Lubie (leżące już w granicach gminy Złocieniec). Krzyżujące się z nim boczne rynny zajmują liczne jeziora położone wśród lasów Nadleśnictwa Drawsko. Jedną z nich, na odcinku od jez. Lubie do granic gminy, służy rzeka Drawie jako dolina odpływowa. Tak ciekawie usytuowany system rynien, wypełniony wodami, ciągnący się wśród łąk, pól, lasów i dolin rzecznych, czyni krajobraz urozmaiconym.

Krajobraz niecki zastoiskowej

W rejonie dużych wsi: Dalewa i Suliszewa istnieje rozległe nieckowate obniżenie. Rzeźba powierzchni ziemi wyraźnie wskazuje na zastoiskowe pochodzenie tej części terenu. Obszar ten jest płaski, pozbawiony znaczących deniwelacji, często podmokły i zatorfiony. Znajdują się tu liczne wysięki wód powierzchniowych, z których większość przechwytywana jest przez płynącą przez środek obniżenia rzekę Drawę. Część wód powierzchniowych stagnuje jednak ponad poziomem rzeki, tworząc płytkie jezioro na północnych krańcach niecki, w rejonie Dalewa, wśród pokładów torfów niskich. Teren ten był wykorzystywany rolniczo, przede wszystkim do produkcji łąkarskiej. Nadal istnieje tu dużo użytków zielonych, a pozostałą część zajmują pola uprawne. Obszar ten nie jest zżewiony.

Krajobraz równiny sandrowej

Niemal połowa gminy zajęta jest przez piaszczyste pola sandrowe. Zalegają one przede wszystkim na południowy zachód od jez. Lubie (aż po granice gminy). Mniejszy obszar sandru znajduje się także na północno-wschodnich krańcach gminy, na wschód od wsi Zarańsko. Równiny te leżą na przedpolu głównego wału czołowomorenowego i porozieleniane są przez złożony system rynien glacialnych, wypełnionych przez torfowiska i zbiorniki wodne. Teren ma na ogół charakter równiny, choć w niektórych regionach (np. na południowy wschód od Karwic) zaznaczają się faliste wały wydmy. Tereny sandrowe porasta las. W części południowego pola sandrowego zajętego przez poligon wojskowy teren jest bezleśny i pokryty przez bardzo rozległe wrzosowiska o niespotykanych w Polsce walorach krajobrazowych.

Warunki przyrodnicze – geologia i gleby

Obszary pokrywające północną część gminy zbudowane są z bardzo zróżnicowanego materiału. W postaci drobnych, mozaikowato przemieszanych płatów występują tu zarówno gliny zwałowe o różnym stopniu zapiaszczenia, jak i piaski fluwioglacjalne. Podobnie układają się także żwiry, które napotykanie są szczególnie często w pasie wzgórz stanowiących kulminację wału czołowomorenowego.

Południową część gminy – obszary sandrowe pokrywają złoża piasków grube na kilkanaście metrów. Zalegają one na glinach zwałowych starszej fazy zlodowacenia bałtyckiego. Natomiast we wschodniej części gminy, w niecce zastoiskowej znajdują się kilkunastometrowe pokłady itów. Na całym opisywanym obszarze, w wypłyconych częściach rynien jeziornych oraz w niewielkich z2-ębieniach zalegają złoża torfów niskich. Torfy wysokie występują w rejonie południowych brzegów jeziora Lubie. W dolinach cieków natomiast spotykane są niekiedy torfy przejściowe.

Na terenie gminy eksploatowane są następujące złoża surowców mineralnych:

- o złoża piasków i żwirów w rejonie wsi Mielenko Drawskie,
- o złoża piasków i żwirów w rejonie wsi Jankowo,
- o złoża kredy jeziornej w rejonie wsi Mielenko Drawskie,
- o złoża piasków i żwirów w rejonie wsi Woliczno.

W przeszłości w gminie Drawsko Pomorskie eksploatowanych było siedem złóż, z których wydobywano kruszywo naturalne. Z różnych powodów obecnie eksploatacja ich jest zaniechana przy czym większość z nich nie została wyeksploatowana do końca. Istnieją także złoża, których eksploatacja nie została jeszcze rozpoczęta.

Na terenie gminy występują liczne torfowiska niskie i wysokie, jednak żadne z nich nie jest z2-aczona do eksploatacji. Charakterystyczne dla tego obszaru są torfowiska kotłowe, zajmujące z2-elką powierzchnię o niewielkiej miąższości, na których występuje specyficzna roślinność. Złoża torfu niskiego położone w bocznych uchyłkach doliny Drawy poniżej jej wypływu z jeziora Lubie mają większą powierzchnię, są natomiast bardzo trudno dostępne.

Gleby pokrywające obszar gminy Drawsko Pomorskie charakteryzują się dużym zróżnicowaniem. Występują tu gleby mineralne, mineralno-organiczne oraz organiczne. Wśród utworów powierzchniowych wysoczyzny morenowej najczęściej występują piaski i żwiry o różnej strukturze oraz gliny morenowe, z których wykształcają się gleby płowe, a miejscami gleby brunatne. Gleby mineralno-organiczne i organiczne takie jak: gleby torfowo-mułowe, torfowe wytworzone z torfów niskich i gleby murszaste, występują w dolinach rzecznych oraz zagłębieniach bezodpływowych.

Pola uprawne położone są głównie na glebach brunatnych i płowych. Użytki zielone natomiast zajmują obszary gdzie dominują czarne ziemie i mady. W południowej części gminy, na obszarach sandrowych, przeważają gleby rdzawe, które wykształciły się z utworów piaszczystych. Rzadziej występują tutaj gleby bielcowe. Około 1/3 powierzchni użytków rolnych gminy pokrywają gleby, które pod względem przydatności rolnej zakwalifikowane są jako kompleksy żyzne i średnio żyzne (3 i 4). Skupione są one w północnej części obszaru, na wysoczyznach morenowych w rejonie wsi: Zagozd, Zarańsko, Łabędzie, Rydzewo i Żółte. Występują one także na morenach we wschodniej części gminy w rejonie Suliszewa i Kosobud. Pozostałą część opisywanego obszaru pokrywają gleby słabe, wytworzone z piasków, należące w większości do kompleksów przydatności 6 i 7.

2.5. Klimat.

Teren Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie leży na południowej granicy północnego pasa Pojezierza Pomorskiego (IV i V kraina klimatyczna). Dla tego obszaru charakterystyczne są bardzo wysokie opady. Średnio wynoszą one około 800 mm, a w latach wilgotnych – 1000 mm i więcej. Parametry klimatyczne dla tego regionu przedstawia tabela:

Tabela 2. Zestawienie ważniejszych danych klimatycznych dla krain klimatycznych na których leży Miasto i Gmina Drawsko Pomorskie.

PARAMETR	WIELKOŚĆ
ŚREDNIA TEMPERATURA ROCZNA	6,5 – 7,5°C
ŚREDNIA TEMPERATURA OKRESU V – VII	14,0 – 14,5°C
ŚREDNIA TEMPERATURA OKRESU IV – IX	12,3 – 13,0°C
OSTATNI PRZYMROZEK WIOSENNY	5 – 25 MAJA
LICZBA DNI Z PRZYMROZKAMI	11 – 23
LICZBA DNI MROŻNYCH ($T_{MAX} < 0^{\circ}C$)	22 – 32
LICZBA DNI GORĄCYCH ($T_{MAX} > 0^{\circ}C$)	13 – 18
DATY POCZĄTKU ZIMY ($T_{SR} < 0^{\circ}C$)	10 – 20 GRUDNIA
DŁUGOŚĆ OKRESU ZIMOWEGO (DNI)	65 – 80
DATA POCZĄTKU OKRESU WEGETACYJNEGO ($T_{SR} > 5^{\circ}C$)	8 – 12 KWIECIEŃ

DŁUGOŚĆ OKRESU WEGETACYJNEGO (DNI)	200 – 210
DATA POCZĄTKU LATA ($T_{\text{ŚR.}} > 15^{\circ}\text{C}$)	20 – 28 MAJA
DŁUGOŚĆ LATA (9DNI)	50 – 75
SUMA OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH W ROKU (MM)	650 – 800
SUMA OPADÓW ATMOSFERYCZNYCH W OKRESIE V – VII (MM)	180 – 215
LICZBA DNI Z POKRYWĄ ŚNIEGOWĄ	40 - 60

Według Romera klimat tu występujący jest przykładem wpływów klimatycznych krain poznańskiej i drawskiej, a więc obszarów pojeziernych i wielkich dolin. Przeważają wiatry z południowego zachodu i zachodnie. Okres wegetacyjny trwa 200 dni, zaczyna się w pierwszej dekadzie kwietnia, a kończy wraz z końcem października. Średnia wieloletnia suma opadów atmosferycznych dla tego obszaru wynosi 670 mm. Średnia roczna wielkość opadów wynosi 784 mm. Średni opad w miesiącach wegetacyjnych wynosi 554 mm. Charakterystyczna dla tego typu klimatu jest łagodna amplituda temperatur. Średnia roczna temperatura to $7,80^{\circ}\text{C}$; w okresie wegetacyjnym średnia temperatura wynosi $12,70^{\circ}\text{C}$, a średnia roczna temperatura $7,10^{\circ}\text{C}$. najcieplejszym miesiącem jest lipiec ($16,80^{\circ}\text{C}$), najchłodniejszym styczeń i luty ze średnią temperaturą $-2,70^{\circ}\text{C}$. przewaga średnich sum opadów w okresie wrzesień - październik nad analogicznymi wielkościami opadów notowanych w maju – czerwcu wskazuje na „suche” wiosny i „wilgotne” jesienie.

2.6. Gleby.

Wśród utworów powierzchniowych badanego terenu najczęściej występują piaski i żwiry o różnej strukturze, gliny morenowe, osady stokowe oraz mineralno – organiczne wypełnienia z-ębien bezodpływowych i dolin rzecznych. Pokrywa glebowa charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem jednostek glebowych na stosunkowo niewielkim obszarze.

Wśród użytków rolnych dominują gleby brunatne i płowe, a na obszarach użytków zielonych – czarne ziemie i mady. Oprócz gleb mineralnych występują gleby mineralno- organiczne i organiczne (torfowo – mułowe, torfowe torfowisk niskich, murszaste).

Wysoczyzny morenowe zbudowane są z bardzo różnorodnych utworów geologicznych. z-ęściej występują tu gliny morenowe oraz piaski i żwiry o różnej strukturze. Wykształcają się z nich gleby płowe, a miejscami gleby brunatne (dane na podstawie mapy glebowo – rolniczej gminy Drawsko Pomorskie).

W zagłębieniach i dolinach cieków istnieją złoża torfów niskich (a niekiedy – przejściowych i wysokich).

W południowej części gminy, na obszarach sandrowych dominują utwory piaszczyste, a gleby wykształcające się z nich to gleby rdzawe i – rzadziej – gleby bielcowe.

2.7. Geologia, hydrogeologia, morfologia i hydrografia.

Teren położony jest na Pojezierzu Południowobałtyckim w mezoregionie (314.45) Pojezierza Drawskiego (wg podziału Polski na regiony fizyczno-geograficzne, J. Kondracki, „Geografia fizyczna Polski ” 2000). Pojezierze Drawskie obejmuje część Pojezierza Zachodniopomorskiego o powierzchni 1861 km², położoną w górnych dorzeczeniach Parsęty i Drawy.

Na rzeźbę Pomorza istotną i decydującą rolę wywarło ostatnie zlodowacenie bałtyckie, a zwłaszcza stadiał pomorski oraz erozacja wód roztopowych. Wszystkie wymienione jednostki fizjograficzne, w których zawarte są granice gminy Drawsko Pomorskie związane są genetycznie z tym zlodowaceniem. W wyniku tych zjawisk, mających swe miejsce w okresie plejstocenu i holocenu powstały liczne osady akumulacji lodowcowej i wodnej.

Obszar gminy jest terenem bardzo interesującym geomorfologicznie. Na niewielkim obszarze spotyka się niemal wszystkie formy geomorfologiczne charakterystyczne dla rzeźby ukształtowanej przez zlodowacenia:

- pas wzgórz czołowomorenowych (niekiedy o charakterze kemów);
- morena denna o rzeźbie pagórkowatej;
- równina sandrowa;
- rynny lodowcowe rozcinające obszary morenowe i sandrowe.

Główne cechy rzeźby ukształtowane zostały w trakcie ostatniego dłuższego postępu czoła lądolodu bałtyckiego, a więc około 15 200 lat temu. Rzeźba terenu gminy ukształtowana została przez zjawiska zachodzące w trakcie postępu i procesu deglacjacji (topnienia lodu i odprowadzenia wód lodowcowych). Najbardziej charakterystyczną cechą opisywanego obszaru jest ciąg wysokich

wzgórz morenowych (przekraczających wysokość 150 0 n.p.m.); które przebiegają przez środkową część gminy z południowego zachodu na północny wschód. Wzgórza te są moreną recesyjną lądolodu fazy pomorskiej. W krajobrazie znacznie słabiej dostrzegalne są zaś wzgórza morenowe, zaznaczające największy zasięg lądolodu. Położone są one w południowej części gminy, mniej więcej na wysokości biegu Drawy, w miejscu gdzie opuszcza ona jezioro Lubie.

Obszary położone na północ od wspomnianego ciągu wzgórz zbudowane są z wysoczyzny dennomorenowej pagórkowatej o drobnopromiennej rzeźbie pagórków. Utwory te poprzeczniane są bardzo licznymi zagłębieniami o genezie wytopiskowej. Wysoczyzna jest także porożciniana licznymi rynnami, wśród których najbardziej znaczącą jest południowa rynna zajęta przez jeziora Gągnowo, Rydzewo i Zarańsko.

Na przedpolu opisywanego pasa wzgórz morenowych, które zajmuje powierzchnię ponad połowy gminy, zalegają rozległe pola sandrowe. Powstawały one w trakcie odprowadzania wód roztopowych z lądolodu w czasie, gdy jego czoło kształtowało wspomniane moreny czołowe. Piaski sandrowe pokrywają cały teren na południowy zachód od jeziora Lubie, a także dość znaczne zżary na wschód od wsi Zarańsko (północno – wschodnia część gminy). Sandry te w wielu miejscach rozcina skomplikowany system rynien, zajętych przez ciąg jezior. Między innymi zalicza się do nich ogromne, leżące poza granicami gminy Drawsko Pomorskie – jezioro Lubie.

Geomorfologia omawianego obszaru urozmaicona jest dodatkowo rozległymi „wypami” morenowymi, istniejącymi we wnętrzu pól sandrowych. Mniejsze z nich, położone na południowy wschód od jeziora Lubie, uważane są za rzeczywiste moreny czołowe maksymalnego zasięgu fazy pomorskiej ostatniego zlodowacenia bałtyckiego.

Na północ od jeziora Lubie natomiast, pomiędzy wsią Suliszewo a Złocieńcem, zalega rozległa wysoczyzna morenowa w postaci niecki zastoiskowej. Przebiegają przez nią dolina Drawy i dolina Koczynki. Nieckę wypełniają trudno przepuszczalne szare ropy (eksploatowane w rejonie Złocieńca).

Omówione jednostki geomorfologiczne nadal podlegają modelowaniu. Najbardziej widocznym procesem jest erozja wodna oraz akumulacja osadów rzecznych. Najwyraźniej procesy te uwidocznione są wzdłuż biegu Drawy, która silnie meandruje. U ujścia tej rzeki do Jeziora Lubie istnieje stosunkowo rozległa delta zbudowana z drobnoziarnistych osadów. Na terenie zagłębień bezodpływowych powstały liczne zatorfienia, a w misie dawnego jeziora, w rejonie wsi Mielenko Drawskie – także złoża kredy pojezierniej.

Obszary o genezie morenowej, pokrywające północną część gminy zbudowane są z bardzo zróżnicowanego materiału. W postaci drobnych, mozaikowato przemieszanych płatów występują tu zarówno gliny zwałowe o różnym stopniu zapiaszczenia, jak i piaski fluwioglacjalne. Podobnie układają się także żwir, które napotymane są szczególnie często w pasie wzgórz stanowiących kulminację wału czołowomorenowego.

Południową część gminy – obszary sandrowe pokrywają złoża piasków fluwioglacjalnych, grube na kilkanaście metrów. Zalegają one na glinach zwałowych starszej fazy zlodowacenia bałtyckiego. Natomiast we wschodniej części gminy, w niecce zastoiskowej znajdują się kilkunastometrowe pokłady ropy. Na całym opisywanym obszarze w wypłyconych częściach rynien jeziornych oraz w niewielkich zagłębieniach zalegają złoża torfów niskich. Torfy wysokie występują w rejonie południowych brzegów jeziora Lubie. W dolinach cieków natomiast spotykane są niekiedy torfy przejściowe.

Warunki hydrograficzne ściśle związane są z rzeźbą terenu gminy, która wyznacza powierzchniowy układ sieci wodnej. Warunkuje je także budowa geologiczna i klimat.

Na opisywanym terenie znajduje się 22 jeziora o powierzchni powyżej 5 ha i ponad 100 małych zbiorników wodnych o powierzchni poniżej 5 ha. Zaliczają się do nich bagna z lustrem wody, oczka wodne i małe jeziora. Przez środkową część gminy Drawsko Pomorskie, przez wzgórza morenowe, przebiega główny wododział Pomorza. Rzeka Drawa i niektóre mniejsze rzeczki przez teren ten płyną „w odwrotnym kierunku” czyli z północy na południe. Wododział oddziela zlewnię Regi, wpadającej bezpośrednio do Bałtyku, od zlewni Drawy. Wody na obszarze gminy zbierane są więc przez zlewnie dwóch rzek.

Zachodnia część gminy (ok. 45% - zlewnia Regi) znajduje się na obszarze działania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie. Pozostała część gminy natomiast podlega pod RZGW w Poznaniu.

Północna część gminy odwadniana jest przez dopływ Regi – Starą Regę. Do zlewni tej należy również rzeka Grzędówka i Rzeźnica a także Olchowianka i Wilznica. Rzeka Rzeźnica wypływa z jez. Czaple Małe i po przepłynięciu niecałego kilometra opuszcza granice gminy.

Rzeka Drawa natomiast odwadnia bezpośrednio południową część gminy i jest ona największą rzeką przepływającą przez opisywany teren. Drawa na całej długości tworzy malownicze wąwozy i przełomy, a szybki nurt i strome zbocza upodobniają ją do rzek górskich. Jest jednym z 2-ętniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Na terenie zlewni intensywnie rozwija się rekreacja i turystyka.

Do zlewni Drawy zaliczają się następujące rzeki:

- Kokna,
- Studzienica

Mniejszych rzekami zlewni Drawy są rzeki:

- Ostrowitnica,
- Mnica,
- Drawka
- Łącznik

Niewielka ilość cieków wodnych związana jest z bardzo dużą jeziornością gminy. Większość wód powierzchniowych z terenu gminy odprowadzana jest krótkimi nienazwanymi ciekami bezpośrednio do jezior, skąd są odprowadzane przez Drawę lub Starą Regę dalej.

Tabela 3. Krótka charakterystyka jezior gminy Drawsko Pomorskie oraz jezior przylegających do jej granic.

L.p.	Nazwa jeziora	Zlewnia O – Odry R - Regi	Powierzchnia zwierciadła wody (ha)	Wysokość lustra wody (m n.p.m.)
1.	Gagnowo	R	57,0	-
2.	Będargowo	R	30,0	96,6
3.	Rydzewo	R	42,5	100,8
4.	Węglino Wielkie	R	10,0	130,3
5.	Zarańskie	R	174,5	114,2
6.	Małe Dołgie	R	51,5	104,4
7.	Okra (Okunino)	O	50,0	103,0
8.	Darskowo (Zieliniec)	O	41,0	115,6
9.	Chociebądz Wielki (Kosobudy)	O	47,5	118,5
10.	Linowo (Chudowo)	O	37,5	99,8
11.	Brzeźno	O	14,0	-
12.	Binowo	O	23,5	89,9
13.	Wielkie Dąbie	O	97,5	89,0
14.	Konotop	O	44,0	96,3
15.	Konotop Mały	O	4,4	96,9
16.	Studnica	O	37,5	-
17.	Łozica	O	2,2	94,1
18.	Małe Dębno	O	20,0	-
19.	Jelenie	R	60,0	98,1
20.	Wilże	O	27,5	96,0
21.	Bucierz Duży	O	146,0	98,3
22.	Bucierz Mały	O	11,0	98,9
23.	Rekowo Wielkie	O	7,5	101,5
24.	Trzępielewo	O	20,0	-
25.	Ostrowiec	O	79,0	100,9
26.	Gagnowo Małe	R	7,2	-
27.	Mielno	O	35,5	-
28.	Czaple Duże	R	56,0	97,3
29.	Czaple Małe	R	36,0	97,3
30.	bez nazwy (zatoka przy ujściu Drawy z jeziorem Lubie)	O	17,5	95,4
31.	Lubie (Lubieszewskie)	O	1487,5	95,4
32.	Mielinek (Kotlik)	O	12,5	-
33.	Bez nazwy (jezioro w Cianowie)	R	7,5	-
34.	Okoń Duży (Okunie)	O	7,5	-
35.	Słowinko	O	5,6	-
36.	Wierzchnie	O	4,0	92,5

37.	Żabiak	O	4,2	-
38.	bez nazwy (jezioro na północ wsi Woliczno)	R	3,8	-
39.	Dębno Duże	R	3,1	-
40.	Kotlik	O	2,4	-
41.	Klasieczno	O	2,2	-
42.	bez nazwy (staw we wsi Woliczno)	R	2,1	-
43.	bez nazwy (mały zbiornik na zach. od jeziora Konotop)	O	1,9	-
44.	bez nazwy (staw we wsi Łabędzie)	R	1,6	-
45.	Strzebielinko	O	1,6	-
46.	Wierzno	R	1,5	94,5
47.	bez nazwy (na północ od Cianowa)	R	1,5	-
48.	bez nazwy (jezioro we wsi Zagózd)	R	1,4	-
49.	bez nazwy (na pd. – zach. od jez. Jelenie')	R	1,0	-
50.	Okoń Mały (Okuńko)	O	1,0	-

Niewielki fragment obszaru gminy, w regionie od Suliszewa i Gudowa, leży w obrębie granic jednego z obszarów wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP nr 125 w ewidencji PİOŚ). Wody tego zbiornika badane w odwiercie w Złocieńcu, zaliczono do najwyższej klasy czystości (Ia). Według szczegółowych danych dla odwiertu w Drawsku Pomorskim wody wgłębne występują tu w warstwie wodonośnych piasków i żwirów, na głębokości poniżej 50 – 60 m poziom wodonośny odizolowany jest przez zalegającą na nim warstwę glin zwałowych, co dobrze chroni zasoby wód przed potencjalnymi zanieczyszczeniami.

Stan sanitarny wód gruntowych badany jest regularnie w odwiercie w Drawsku Pomorskim. Występujące tu zasoby na przestrzeni ostatnich 5 lat klasyfikowano jako wody niskiej jakości (III klasa).

2.8. Zagospodarowanie terenu.

Obszar Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie pod względem ukształtowania i rzeźby powierzchni jest zróżnicowany. Charakteryzuje się licznymi wzniesieniami i dolinami polodowcowymi.

Klimat regionu należy do umiarkowanych, o przewadze wiatrów zachodnich, północno – z-odnich i północnych. Z uwagi na bliskość i zasobność zbiorników wodnych oraz dużą powierzchnię lasów charakteryzuje się dużą wilgotnością powietrza.

Na obszarze gminy położonych jest szereg jezior, przepływa tędy wiele małych rzek i innych naturalnych cieków wodnych, które nie stwarzają jednak zagrożenia powodziowego.

Koncepcja rozwoju przestrzennego Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie polega na kontynuowaniu dotychczasowych zmian w zagospodarowaniu przestrzeni gminy w kierunku poprawy stanu i funkcjonowania jej struktury i środowiska, zapewniających przestrzenne warunki dla osiągnięcia z-żonych celów rozwoju.

Celem nadrzędnym w zagospodarowaniu Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie jest zapewnienie właściwego poziomu życia jego mieszkańców, poprzez zapewnienie wysokich parametrów zagospodarowania – przestrzennych i środowiskowych, zapewnienie równorzędnego dostępu do usług dla wszystkich mieszkańców, zapewnienie dostępu do sieci infrastruktury technicznej i systemu komunikacyjnego.

Polityka przestrzenna gminy odnosi się do czterech kierunków zrównoważonego rozwoju:

- ochrony środowiska przyrodniczego,
- tworzenia oferty turystyki i wypoczynku,
- kształtowania środowiska mieszkaniowego,
- budowy rynku pracy, innego niż związany z turystyką i wypoczynkiem.

Każdy z w/w kierunków tworzy odpowiednie elementy struktury przestrzennej, przenikających się wzajemnie. Żadnego z elementów struktury przestrzennej nie można rozpatrywać i kształtować w oderwaniu od całości, jaką jest przestrzeń gminy, łącznie z jej wszystkimi składnikami, a w tym środowiskiem przyrodniczym i człowiekiem.

Realizacja polityki przestrzennej, jej sprawność i skuteczność bazuje na fachowości, organizacji i prawidłowej atmosferze pracy służb administracji samorządowej, umiejętności włączania różnych pomiotów do wspólnych działań.

Polityka przestrzenna gminy musi także mieć na celu:

1. Rozwój ekologiczny:
 - ochrona powierzchni ziemi,
 - ochrona wód,
 - ochrona powietrza
2. Rozwój kulturowy:
 - ochrona obiektów zabytkowych,
 - ochrona krajobrazu kulturowego
 - harmonijne kształtowanie nowej zabudowy, dostosowanej do skali i charakteru zabudowy istniejącej
3. Rozwój gospodarczy:
 - rozwój budownictwa mieszkaniowego,
 - rozwój usług podstawowych, bytowych,
 - wzrost aktywności i koniunktury gospodarczej,
 - rozwój komunikacji,
 - rozwój infrastruktury technicznej.

2.9. Gospodarka

Na terenie Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie pod koniec 2007 r. zarejestrowanych było 1 760 podmiotów gospodarczych. Załedwie 6,99% podmiotów stanowi sektor publiczny. Reszta, czyli 93,01% stanowi sektor prywatny.

Tabela 4. Podmioty gospodarki narodowej na terenie gminy Drawsko Pomorskie

Jednostka terytorialna	2005			2006			2007		
	Ogółem	Państwowe	Prywatne	Ogółem	Państwowe	Prywatne	Ogółem	Państwowe	Prywatne
	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]	[jed.gosp.]
Gmina Drawsko Pomorskie	1 766	114	1 652	1 775	114	1 661	1 760	115	1 645

Źródło: GUS

3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego

3.1. Ochrona przyrody i krajobrazu

Różnorodność środowiska i bogactwo ich zasobów użytkowych oraz walory przyrodniczo – krajobrazowe obszaru stanowiły i stanowią nadal, zarówno o rozwoju wielu funkcji gospodarczych uwarunkowanych środowiskowo (takich jak: turystyka, rekreacja, lecznictwo, rolnictwo, leśnictwo, przemysł wydobywczy kopaliny), jak i o konieczności zachowania, w możliwie najmniej zmienionej postaci, poszczególnych elementów środowiska lub obszarów o unikatowych wartościach przyrodniczych o znaczeniu ponad lokalnym. W procesie zrównoważonego rozwoju Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie uwarunkowania przyrodnicze (zarówno w kontekście czynników stymulujących jak i ograniczających zagospodarowanie przestrzenne obszaru), uwzględniające ochronę środowiska i warunki korzystania z jego zasobów są podstawą do utrwalania rozwoju ekologicznie zrównoważonego (ekorozwoju).

Uwarunkowania przyrodnicze zagospodarowania przestrzennego wynikają nie tylko z przyrodniczo – geograficznej przestrzeni tego obszaru, ale determinowane są również funkcjonowaniem transgranicznym struktur przyrodniczych i powiązań ekologicznych na obszarze Pomorza Zachodniego i Europy. Proces ten będzie jednym z istotnych procesów integracji Polski z krajami UE.

Kierunki zagospodarowania przestrzeni (sposób wykorzystania zasobów) winny uwzględniać nie tylko zachowanie walorów przyrody, ale również zróżnicowaną odporność zasobów przyrody na zaburzenia równowagi ekologicznej.

Rozpatrując istnienie zasobów i walorów przyrodniczych należy robić to w kilku płaszczyznach. Występowanie tych samych zasobów uznać można jednocześnie jako czynnik prorozwojowy, jak i ograniczający rozwój.

Na obszarach objętych ochroną intensywną: rezerwatową, parku krajobrazowego i użytków ekologicznych stosuje się zasady określone w aktach prawnych o utworzeniu tych obiektów oraz w ich planach ochrony, a także zasady ogólne, normowane przez ustawę o ochronie przyrody.

Obszary o wzmożonej ochronie, to otuliny parków krajobrazowych istniejących i projektowanych oraz obszary chronionego krajobrazu. Przepisy zabraniają na tym terenie m.in. lokalizacji nowych przedsięwzięć, mogących znacząco oddziaływać na środowisko (np. niebezpiecznych zakładów przemysłowych, wielkoobsadowych budynków inwentarskich tuczu przemysłowego), lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w planach zagospodarowania przestrzennego, zmian stosunków wodnych, likwidacji małych zbiorników wodnych i starorzeczy, wylewania gnojowicy, organizowania rajdów motorowych i samochodowych, wypalania roślinności, wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających powierzchnie terenu. Powyższe nakazy, zalecenia i zalecenia muszą być uwzględnione w planach zagospodarowania przestrzennego, a kontrola ich przestrzegania należy do Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody.

Na terenach zaklasyfikowanych jako użytki ekologiczne należy przyjąć taki sposób gospodarowania, który w pełni zabezpieczy istnienie i dotychczasowe funkcjonowanie objętych ochroną ekosystemów. Dlatego też, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, bezwzględnie muszą zostać uwzględnione w planie zagospodarowania przestrzennego i ewidencji gruntów. Podobne zasady należy stosować także do zespołów przyrodniczo – krajobrazowych.

Tabela 5. Prorozwojowe i ograniczające rozwój zasoby i walory przyrodnicze.

Element przyrodniczy	Czynniki pogarszające możliwości rozwojowe	Czynniki prorozwojowe
Położenie – Powiat Drawski	<ul style="list-style-type: none"> Wzrost natężenia ruchu Wzrost zanieczyszczenia i hałasu 	<ul style="list-style-type: none"> Rozbudowa szlaków komunikacyjnych Szansa rozwoju turystyki
Ukształtowanie terenu – teren równinny	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększone okresowe natężenie ruchu Zwiększona antropopresja na tereny szczególnie wartościowe przyrodniczo 	<ul style="list-style-type: none"> Dość zróżnicowany krajobraz – szanse rozwoju turystyki
Gleby – średnia jakość bonitacyjna	<ul style="list-style-type: none"> Uprawa gatunków roślin o niewielkich wymaganiach glebowych (ziemniaki, zboża) Niższe plony 	<ul style="list-style-type: none"> Zastępowanie arealu rolnego nasadzeniami leśnymi lub naturalnymi użytkami (łąki) Wykorzystanie do nasadzeń biopaliw (wierzby energetycznej) Rozwój przemysłu przetwórczego uprawianych gatunków roślin
Złoża bogactw naturalnych – drewno, ropy ceramiczne, torfy	<ul style="list-style-type: none"> Naruszenie walorów widokowych w rejonie eksploatacji złóż 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwój przemysłu Dodatkowe stałe źródło finansowania
Wody podziemne –	<ul style="list-style-type: none"> Możliwość skażenia wód przez działalność 	<ul style="list-style-type: none"> Zasoby wód są wystarczające

duże zasoby wód	<p>przemysłową</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obniżenie jakości wody przez infiltrację z-eczystczeń ze ścieków 	
Wody powierzchniowe – duża ilość jezior, stawów hodowlanych i dobra sieć cieków	<ul style="list-style-type: none"> • Zagrożenie skażeniem przez ścieki, spowodowane niewłaściwą gospodarką wodno-ściekową • Brak pełnej inwentaryzacji • Nieuregulowana ochrona wód i pobrzeży jezior 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość rozwoju turystyki wodnej • Rozwój hodowli ryb
Powietrze – niewielkie zanieczyszczenie w rejonach skupisk z-ślu, zanieczyszczenia przenoszone trans-granicznie	<ul style="list-style-type: none"> • Gorsze warunki bytowania ludności – z-ozienie zdrowia • Pogarszanie się jakości gleb wód i roślinności – opad zanieczyszczeń, kwaśne deszcze • Pogorszenie jakości powietrza przez z-eczystczenie związkami odorowymi • Zagrożenie dla dóbr i kultury 	<ul style="list-style-type: none"> • W rejonach pozbawionych przemysłu i odizolowanych od jego wpływu rozwój bazy turystycznej.
Hałas – w pobliżu dużych zakładów z-słowych oraz głównych ciągów komunikacyjnych	<ul style="list-style-type: none"> • Pogorszenie warunków mieszkania ludności 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki w rejonach poza skupiskami przemysłu i z dala od głównych ciągów komunikacyjnych
Walory przyrodnicze – duża lesistość, duża ilość gatunków chronionych	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia lokalizacyjne przy podejmowaniu działalności gospodarczej – wykluczenie pewnych dziedzin gospodarczych 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój przemysłu drzewnego – miejsca zatrudnienia • Rozwój turystyki i agroturystyki na terenach oddalonych od terenów z-słowych
Walory kulturowe – liczne zabytki	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenia rozwoju gospodarczego i rozwoju komunikacji, spowodowane dbałością o zachowanie dóbr kultury w dobrym stanie 	<ul style="list-style-type: none"> • Rozwój turystyki • Popularyzacja regionu

3.2. Tereny i obiekty prawnie chronione

Ochrona przyrody oznacza „zachowanie, właściwe wykorzystanie oraz odnawianie zasobów i składników przyrody, w szczególności dziko występujących roślin i zwierząt oraz kompleksów z-dniczych i ekosystemów”. Najstarszymi i powszechnie znanymi formami ochrony przyrody są parki narodowe i krajobrazowe, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, parki (ogrody) wiejskie oraz ochrona gatunkowa roślin i zwierząt. Ustawa o ochronie przyrody z 1991 r. wprowadziła też inne formy ochrony, jak: zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, stanowiska dokumentacyjne i użytki ekologiczne.

Parki narodowe to wielkoobszarowa forma ochrony przyrody, w założeniu obejmująca z-dary o największej randze przyrodniczej o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Rezerwaty

Rezerwat jest obszarem obejmującym zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym ekosystemy, siedliska przyrodnicze, określone gatunki roślin albo zwierząt, wraz z ich siedliskiem, bądź elementy przyrody nieożywionej, mające istotną wartość przyrodniczą, naukową lub krajobrazową. Rola ochrony rezerwatowej jest szczególnie ważna ze względu na jej charakter, z-dający generalnie całkowite zachowanie danego fragmentu środowiska w niezmienionym stanie.

Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy jest obszarem chronionym ze względu na wartości przyrodnicze lub kulturowe, a celem jego utworzenia jest zachowanie i popularyzacja zasad zrównoważonego rozwoju. Nieruchomości, w tym grunty, na obszarze parku pozostawia się w gospodarczym wykorzystaniu, z uwzględnieniem właściwych dla niego zasad gospodarowania.

Obszary chronionego krajobrazu są to tereny chronione ze względu na wartości krajobrazowe, zróżnicowane ekosystemy, występowanie korytarzy ekologicznych, a celem ich tworzenia jest wiązanie terenów poddanych ochronie systemu oraz zapewnienie możliwości z-okajania potrzeb społecznych, w zakresie turystyki, wypoczynku i rekreacji.

Tabela 6. Wykaz pomników przyrody na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie

Gmina	Przedmiot ochrony	Położenie
-------	-------------------	-----------

Drawsko Pomorskie	Dwa dęby szypułkowe o obw. 461 i 496 cm - wiek 500 lat	Drawsko Pom. , ul. Polna
	Dąb szypułkowy o obw. 535 cm – wiek 400 lat	Drawsko Pom., Park im. F.Chopina
	Dąb szypułkowy o obw. 468 cm, wiek 400 lat	Wieś Suliszewo
	Dąb szypułkowy o obw. 370 cm, wiek 400 lat	Nadleśnictwo Drawsko Pom.
	Jesion wyniosły o obw. 456 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom.
	Topola późna o obw. 460	Nadleśnictwo Drawsko Pom.
	Choina kanadyjska o obw. 285 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom.
	Buk zwyczajny o obw.430cm i 396 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom.
	Dąb szypułkowy o obw. 609 cm i 695 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Sosna smołowa o obw. 234 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Sosna żółta o obw. 225 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Sosna wejmutka o obw. 236 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Lipa szerokolistna o obw. 349, 410, 518 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Dąb szypułkowy o obw. 700 i 392cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Grupa 5 dębów szypułkowych o obw. 413, 414, 421, 466, 550 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Dąb szypułkowy o obw. 397 i 477 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
	Dąb szypułkowy o obw. 453 i 404 cm	Nadleśnictwo Drawsko Pom
Buk zwyczajny o obw. 356	Nadleśnictwo Drawsko Pom	

Tabela 7. Wykaz zabytków na terenie miasta Drawsko Pomorskie

Gmina	Miejscowość	Obiekt
	Drawsko Pomorskie	Kościół p.w. Zmartwychwstania Pańskiego – późnogotycki z początku XV wieku
	Drawsko Pomorskie	Magazyn solny z XIX wieku
	Drawsko Pomorskie	Kościół p.w. Św. Pawła Apostoła – neoromański z 1928 roku
	Drawsko Pomorskie	Dawne mury miejskie wybudowane w połowie XIV wieku, przy ul. Cmentarnej i przy dziedzińcu Szkoły Podstawowej nr 1
	Drawsko Pomorskie	Cmentarz wojenny
	Drawsko Pomorskie	Cmentarz komunalny, założony w 1850 roku
	Drawsko Pomorskie	Cmentarz żydowski
	Drawsko Pomorskie	Zabudowa miejska

Dane źródłowe: Urząd Gminy

Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie wiejskim gminy Drawsko Pomorskie:

- 1) Cianowo - park dworski nr rejestru:1150, nr i data decyzji: 18.03.1982 r.
- 2) Dalewo - kościół filialny z otoczeniem- nr rej. 221, 15.01.1960 r.
- 3) Dalewo - park pałacowy -nr rej. 1149, 18.03.1982 r.
- 4) Gudowo - kościół filialny p.w. św. Barbary wraz z otoczeniem- nr rej. 222, 15.01.1960r.
- 5) Jankowo - ruina kościoła nr rej. 541, 12.02.1966r. (ruina nie istnieje- do skreślenia z rejestru zabytków)
- 6) Jankowo - budynek magazynowy (spichlerz) nr rej. 971, 17.10.1977 r.
- 7) Jankowo - park dworski nr rej. 1151, 18.03.1982 r.
- 8) Karwice – pałac i park, nr rej. 542, 15.02.1966 r.
- 9) Karwice - park pałacowy łącznie z aleją dojazdową, nr rej 1114, 15.09.1980 r.
- 10) Linowo - dwór nr rej. 543, 12.02.1966 r.
- 11) Linowo - park dworski nr rej. 1112, 15.09.1980r.
- 12) Łabędzie - kościół parafialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 47, 24.11.1954 r.
- 13) Mielenko Drawskie - kościół filialny p.w. M.B. Królowej Polski z cmentarzem nr rej. 224, 15.01.1960 r.
- 14) Mielenko Drawskie - park pałacowy nr rej. 1113, 15.09.1980 r.

- 15) Nętno - kościół filialny z otoczeniem nr rej. 239, 16.01.1960 r.
- 16) Olchowiec - park dworski (nr 1) nr rej. 1146, 18.03.1982 r.
- 17) Olchowiec - park dworski (nr 8) nr rej. 1147, 18.03.1982 r.
- 18) Oleszno – nie użytkowany kościół poewangelicki obecnie magazyn nr rej. 534, 30.12.1965r. (31.10.1969r. skreślono z rejestru zabytków)
- 19) Rydzewo - kościół filialny z wyposażeniem i otoczeniem nr rej. 48, 26.10.1954 r.
- 20) Suliszewo - Kościół filialny p.w. Chrystusa Króla z otoczeniem nr rej. 225, 15.01.1960r.
- 21) Suliszewo - park pałacowy łącznie z aleją grabową, nr rej. 1148, 18.03.1982 r.
- 22) Woliczno - park dworski i aleja dojazdowa nr rej. 1111, 15.09.1980 r.
- 23) Zarańsko - Park dworski nr rej. 1110, 15.09.1980 r.
- 24) Ziemsko - Park dworski nr rej. 1152, 18.03.1982 r.
- 25) Żółte - Park dworski nr rej. 1159, 20.04.1982 r.
- 26) Żółte - Kościół filialny z otoczeniem i wyposażeniem nr rej. 49, 18.10.1954 r.

3.2.2. Zieleni urządzona

Istotne znaczenie zwłaszcza dla terenów zurbanizowanych ma zieleni urządzona. Zieleni urządzona to przede wszystkim obiekty przyrodnicze o formach naturalnych, półnaturalnych i z-
orzonych oraz rozmaite założenia ogrodowe istniejące samoistnie lub towarzyszące budowlom. Tereny zieleni urządzonej pełnią funkcje rekreacyjne, ekologiczne i zdrowotne – wpływają na złagodzenie lub eliminację uciążliwości życia w miastach, kształtowanie układów urbanistycznych, wprowadzają ład przestrzenny oraz nadają specyficzny i indywidualny charakter miastom i wsiom.

3.2.3. Zbiorowiska roślinne

Podobnie jak środowisko abiotyczne, szata roślinna również jest niezmiernie urozmaicona, zwłaszcza wyraźnie zaznaczającymi się w krajobrazie terenami leśnymi. Zróżnicowanie i urozmaicenie przyjmowane jest powszechnie za miernik wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Pod względem szaty roślinnej gmina, podobnie jak reszta powiatu uznawana jest za bardzo interesującą. Występuje tu kilkadziesiąt gatunków roślin chronionych, czego większość to rośliny zielne. Duży udział chronionych gatunków roślin związany jest z torfowiskami i obszarami podmokłymi, dlatego szczególnie ważna jest potrzeba zachowania tych siedlisk. Cenne są też zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej, a także leśnej. Ostoją interesujących gatunków są ekosystemy źródłiskowe, tworzące się w dolinach rzecznych, przy brzegach wysokich rynien jeziornych.

3.2.4. Edukacja ekologiczna

Gmina Drawsko Pomorskie corocznie współorganizuje akcje „Sprzątania Świata”, „Dni Ziemi”, „Zbiórka zużytych baterii i segregacja odpadów”. Ponadto gmina jest fundatorem różnego rodzaju nagród w organizowanych przez szkoły konkursy ekologiczne.

3.2.5. Przyjęte cele i priorytety

Cel średniookresowy w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej z-
ażuje do perspektywicznego celu II Polityki ekologicznej państwa - zapewnienia zachowania cen-
nych przyrodniczo obszarów, dotychczas nie chronionych prawnie, poprzez objęcie ich różnymi
formami ochrony przyrody oraz stworzenia na pozostałym obszarze kraju takich warunków i z-
d prowadzenia działalności gospodarczej, w tym zasad ochrony gatunkowej roślin i zwierząt, aby
możliwe było utrzymanie i odtwarzanie różnorodności biologicznej. Celem długookresowym do
2015 r. jest:

Zahamowanie strat różnorodności biologicznej na poziomie wewnątrzgatunkowym (genetycznym), gatunkowym i ponadgatunkowym (ekosystemów i krajobrazu).

3.2.6. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Pełna inwentaryzacja różnorodności biologicznej: uzupełnianie wiedzy o rozmieszczeniu i zasobach składników różnorodności biologicznej.

2. Utrzymanie różnorodności siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, w tym zbieganie ich fragmentacji.
3. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.
4. Opracowanie i wdrożenie monitoringu stanu zachowania gatunków, obszarów ochrony ptaków i siedlisk przyrodniczych, zgodnego z wymaganiami krajowymi i międzynarodowymi.
5. Wzmacnianie znaczenia ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w planowaniu przestrzennym, w tym wzmacnianie roli opracowań ekofizjograficznych przy uzgadnianiu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
6. Renaturalizacja i poprawa stanu zachowania najcenniejszych, zniszczonych ekosystemów, zwłaszcza dolin rzecznych i siedlisk, w tym szczególnie obszarów wodno-błotnych i leśnych rozwój systemów naturalnej retencji wód.
7. Wsparcie badań faunistycznych i florystycznych, doskonalenie systemu wymiany informacji o różnorodności biologicznej.
8. Wprowadzenie instrumentów pozwalających na skuteczne przeciwdziałanie wprowadzaniu gatunków obcych, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk i/lub stanowić zagrożenie dla gatunków rodzimych.
9. Prowadzenie szkoleń i edukacji (formalnej i nieformalnej) w zakresie ochrony zdy, krajobrazu i różnorodności biologicznej.

3.2.7. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 8. Przedsięwzięcia na lata 2008-2015 w zakresie ochrony przyrody

L.p.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania Koordynowane														
1.	I	Opracowanie długofalowego programu promocji i wykorzystania walorów turystycznych powiatu	Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne Starostwa, z2-oty gospodarcze, PTTK, stowarzyszenie agroturystyczne									Działania na rzecz rozwoju gospodarczego jako elementu rozwoju zrównoważonego	-	Budżety Powiatu i gmin
2.	I	Współdziałanie w organizacji ponadregionalnych wydarzeń turystycznych, ekologicznych, sportowych i kulturalnych	Starostwo Powiatowe / jednostki organizacyjne Starostwa, gminy, podmioty gospodarcze,									Działania na rzecz rozwoju gospodarczego jako elementu rozwoju zrównoważonego	-	Budżety Powiatu i gmin, sponsorów
3.	P	Nasadzenia drzew w pasie dróg powiatowych	Starostwo Powiatowe /Powiatowy z2-ąd Dróg									Zwiększenie bioróżnorodności	-	Budżet Powiatu
4.	P	Wycinka drzew z pobocza drogi w celu poprawy bezpieczeństwa ruchu	Starostwo Powiatowe /Powiatowy z2-ąd Dróg									Poprawa bezpieczeństwa ruchu	-	Budżet Powiatu
6.	P	Ewidencja indywidualnych form ochrony przyrody	Starostwo Powiatowe									Zwiększenie bioróżnorodności	-	Budżet Powiatu

7.	P	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych o charakterze cyklicznym	Starostwo Powiatowe												Podniesienie świadomości ekologicznej	-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
8.	P	Promocja działań proekologicznych, wydawnictwa ekologiczne – z zacięciem dla dorosłej części społeczności lokalnej	Starostwo Powiatowe												Podniesienie świadomości ekologicznej	-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
9.	P	Zarybianie zbiorników wodnych i wód płynących różnorodnymi gatunkami rodzimych przedstawicieli akwafauny	gospodarstwa rybackie/ PZW												Element kompromisowego współistnienia rozwoju gospodarczego i ochrony środowiska	-	Inwestorzy prywatni i organizacje
10.	P	Szkolenia z zakresu Dyrektywy Azotanowej i ochrony środowiska.	ODR												Wdrażanie w rolnictwie rolnikom dobrych praktyk	-	Środki własne
11.	P	Organizacja szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR	ODR												Wdrażanie w rolnictwie rolnikom dobrych praktyk	-	Środki własne
Zadania własne																	
1.	P	Ochrona obszarów, zespołów i obiektów nie objętych jeszcze ochroną prawną, a prezentujących dużą wartość z-dniczą.	wojewoda/ z-ząd powiatu, gmina, organizacje pozarządowe												Objęcie ochroną wszystkich wartościowych obszarów i z-któw		Budżet państwa, województwa, powiatu, gmin
2.	P	Wykonanie zabiegów pielęgnacyjnych i ochronnych istniejących pomników z-dy	wojewoda/ gmina, zarząd powiatu, organizacje ekologiczne												Zachowanie dla przyszłych pokoleń z-dniejszych z-dktów przyrody		Budżety gmin, województwa, państwa, funduszy ochrony środowiska, strukturalne
3.	P	Rozwój agroturystyki	rolnicy/ ODR, gmina, zarząd powiatu, stowarzyszenia agroturystyczne												Udostępnienie i regulacja ruchu na z-darach z-dniczo cen-nych		Rolnicy, organizacje gospodarcze i pozarządowe, budżety gmin
4.	P	Rozbudowa sieci ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, zorganizowanie punktów widokowych, tablic informacyjnych dotyczących wartości ekologicznych i osobliwości przyrody;	Zarząd parku krajobrazowego, gmina/ organizacje gospodarcze organizatorów turystyki												Udostępnienie i regulacja ruchu na z-darach z-dniczo cen-nych		Budżety gmin, województwa, funduszy ochrony środowiska, strukturalne
5.	P	Prowadzenie działań, wspomagających rozwój populacji, szczególnie rodzimych gatunków drobnej zwierzyny łownej o z-dażalnym spadku ich liczebności na terenach dzierzawionych obwodów łowieckich	właściwe koła Polskiego Związku Łowieckiego/ zarząd powiatu, gmina												Zwiększenie bioróżnorodności		Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie
6.	P	Preferowanie na terenach podlegających wszelkim formom ochrony lokalizacji wyłącznie przedsięwzięć o „czystych” technologiach	Zarząd województwa, gmina/ wojewoda, zarząd powiatu												Minimalizacja obciążenia środowiska		Środki własne

3.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

3.3.1. Analiza stanu istniejącego

Na podstawie przeprowadzonej analizy przyrodniczej terenów, należących do Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie stwierdza się, iż obszar ten posiada wysokie walory przyrodniczo – krajobrazowe, związane z występowaniem rozległych obszarów leśnych, z towarzyszącymi kompleksami terenów otwartych, interesującą florą i fauną, czyste ciek i zbiorniki wodne, z zachowanymi naturalnymi biocenozami.

Dominującą formą użytkowania terenu w powiecie są lasy, które stanowią prawie połowę jego obszaru. Obszar ten jest unikatowy i powinien nadal spełniać swą rolę jako cały kompleks leśny z licznymi polanami oraz terenami podmokłymi. Są siedliskiem wielu chronionych gatunków roślin i zwierząt. Poza aspektami gospodarczymi oraz środowiskowymi, lasy posiadają ogromne znaczenie dla wypoczynku i rekreacji.

Tabela 9. Własność lasów w gminie Drawsko Pomorskie

Gmina	Powierzchnia gruntów leśnych	Lasy ogółem	Grunty leśne publiczne ogółem	Grunty leśne publiczne Skarbu państwa	Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	Grunty leśne prywatne
Drawsko Pomorskie	12 866,1	12 341,2	12 688,1,	12 636,1	12 497,1	178,0

Źródło: GUS

3.3.2. Przewidywane kierunki zmian

Główne założenia gospodarki leśnej zmierzające do osiągnięcia poprawy stanu lasu uwzględniają następujące cele:

- zachowanie lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz na równowagę przyrodniczą,
- ochronę lasów, w tym szczególnie lasów stanowiących naturalne fragmenty rodzimej przyrody lub lasów szczególnie cennych ze względu na:
 - zachowanie leśnych zasobów genetycznych,
 - walory krajobrazowe,
 - potrzeby nauki.
- ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia albo o specjalnym znaczeniu społecznym.
- produkcji drewna na zasadzie najwyższej opłacalności oraz surowców i produktów ubocznego użytkowania lasu.

3.3.3. Przyjęte cele i priorytety

W perspektywie średnioterminowej zakłada się dalsze wzmacnianie modelu racjonalnego użytkowania zasobów poprzez kształtowanie właściwej struktury lasów, gatunkowej i wiekowej, i ich wykorzystania gospodarczego w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego. W związku z tym celem średniookresowym do 2015 r. będzie:

Rozwijanie trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej.

3.3.4. Kierunki działań

1. Zalesianie nowych terenów, z uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczo-krajobrazowych
2. Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych oraz rozszerzenie zakresu leśnej rekultywacji terenów zdegradowanych.
3. Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy polno-leśnej.
4. Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
5. Zmiana struktury wiekowej i składu gatunkowego drzewostanów w celu dostosowania ich do charakteru siedliska i zwiększenia różnorodności genetycznej i biologicznej biocenoz leśnych.

6. Rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych, w tym obszarów wodno-błotnych i obiektów cennych przyrodniczo, znajdujących się na terenach leśnych.
7. Restytucja i rehabilitacja ekosystemów leśnych, uszkodzonych w wyniku działania czynników abiotycznych i biotycznych.
8. Kontynuowanie przebudowy drzewostanów zniekształconych lub uszkodzonych w wyniku działalności człowieka.
9. Kontynuacja i rozwój monitoringu środowiska leśnego jako instrumentu wspomagającego z2-wdziałanie zagrożeniom ekosystemów leśnych.
10. Kontynuacja działań prowadzonych przez Lasy Państwowe na rzecz podnoszenia świadomości i wiedzy ekologicznej społeczeństwa w zakresie leśnictwa, przykładowo poprzez rozszerzenie procesu tworzenia izb przyrodniczo-leśnych, ścieżek dydaktycznych i pozostałych.
11. Prowadzenie doradztwa dla właścicieli gruntów korzystających ze wsparcia UE dla działań związanych z leśnictwem.

3.3.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 10. Zadania do realizacji na lata 2008-2015

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady z2	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	I	Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	ARiMR, gmina, właściciele gruntów,									Przeciwdziałanie erozji, tworzenie łączników ekologicznych	-	budżet Państwa, środki właścicieli	
2.	I	Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.	Starostwo Powiatowe/ z2-śnictwa, ARiMR									Powstrzymanie postępującej degradacji lasów prywatnych	-	Budżet Powiatu	
3.	I	Aktualizacja uproszczonych planów urzędzenia lasów	Starostwo Powiatowe									Zwiększanie udziału z2-arów leśnych	-	Budżet Powiatu	
4	P	Działania na rzecz prowadzenia prawidłowej gospodarki leśnej	właściciele i z2-ądcy lasów/ z2-ąd Powiatu, z2-śnictwa,									Powstrzymanie postępującej degradacji lasów prywatnych	-	Środki z2-ądców lasów, budżet Powiatu, z2-śnictw	
Zadania własne															
1.	P	Ochrona i wzmocnienie funkcji zadrzewień i zakrzewień, jako ważnych korytarzy ekologicznych	Gmina /właściciele gruntów									Powstrzymanie postępującej degradacji lasów		Budżet gminy	

2.	P	Włączenie do działań edukacyjnych problematyki gospodarki leśnej i ochrony lasu	Gmina /z2- śnictwa															Świadoma ochrona z2- bów przyrody		Budżet gminy, fun- dusze ekologiczne
3	P	Wspieranie oraz popularyzacja inicjatyw podejmowanych na rzecz zwiększenia lesistości terytorium gminy	Nadleśnictwa/ Zarząd Powiatu, gmina, wła- ściciele gruntów															Realizacja z2- żeń polityki leśnej państwa		Środki wła- ścicieli, inne fundusze, Gminy

3.4. Ochrona powierzchni ziemi

3.4.1. Analiza stanu istniejącego

Pod względem przydatności rolniczej 1/3 powierzchni użytków rolnych gminy pokrywają żyzne i średnio żyzne (3 i 4). Skupione są one w północnej części obszaru na wysoczyznach morenowych w rejonach wsi Zagozd, Zarańsko, Łabędzie, Rydzewo i Żółte, a także na morenach we wschodniej części gminy w rejonie Suliszewa. Pozostała część obszaru pokryta jest przez słabe gleby, wytworzone z piasków (przede wszystkim kompleksy przydatności 6 i 7). Skupiają się one w z2-odniej i południowej części gminy, gdzie większość z nich zajęta jest przez lasy.

Gleby podlegają zarówno degradacji naturalnej, jak i antropogenicznej. Czynniki antropogeniczne, będącymi najczęstszą przyczyną degradacji gleby, są:

- nieprawidłowe nawożenie gleb,
- nieprawidłowa gospodarka rolna,
- zanieczyszczenie powietrza,
- eksploatacja kopalin i inne formy użytkowania terenu, niszczące profil gleby.

Gmina pod względem struktury wykorzystania gruntów ma charakter rolniczo-leśny. Użytki rolne zajmują łącznie 42% powierzchni, a lasy i grunty leśne 37%. Na 34 476 ha ogólnej powierzchni gminy przypada: **co przypada?**

W zakresie własności gruntów obecnie obserwuje się stopniowe zmiany w strukturze władania gruntami spowodowane zbywaniem nieruchomości rolnych z zasobu Skarbu Państwa na rzecz rolników indywidualnych oraz prywatyzacją zarządzania dotychczasowych wielkoobszarowych państwowych gospodarstw rolnych.

3.4.1.1. Tereny szczególnie narażone na szkodliwe działanie transportu i jego infrastruktury

Gmina Drawsko Pomorskie dysponuje dobrze rozwiniętą siecią komunikacji lokalnej, regionalnej i ponadregionalnej.

Oprócz negatywnego wpływu spalin i hałasu na zdrowie człowieka i środowisko można wyznaczyć inne znaczące oddziaływanie transportu.

Zimowe utrzymanie dróg wymaga stosowania dużych ilości chlorku sodu i chlorku wapnia do posypywania zaśnieżonych dróg. Najbardziej narażone na działanie soli są drzewa rosnące wzdłuż dróg i ulic. Coraz częściej zauważalne jest ich obumieranie, a bezpośrednią przyczyną tego stanu jest solenie dróg.

Wybudowanie drogi w pobliżu siedlisk zwierząt naraża zwierzęta na śmierć w wyniku potrącenia przez samochód. Szlak komunikacyjny stanowi także barierę dla zwierząt, które bojąc się hałasu nie zbliżają się do niego.

Istotne znaczenie odgrywają również złomowiska. Są to zarówno pojazdy zniszczone w wyniku wypadków drogowych, jak i samochody wycofane z eksploatacji z powodu ich z2-ansowanego wieku. Wraki samochodowe stanowią bardzo duże zagrożenie dla środowiska z powodu zawartych w nich płynów eksploatacyjnych: olejów, płynów chłodniczych i hamulcowych i elektrolitów z akumulatorów.

3.4.1.2. Potrzeby dalszych badań gleb, monitoringu i weryfikacji ich klasyfikacji

Wapnowanie ma wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleb. Wpływa zatem na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywne wykorzystanie nawożenia NPK. Podstawowymi wskaźnikami do określenia potrzeb wapnowania są wielkość pH i kategoria agronomiczna

wynikająca ze stopnia żyzności gleby. W gminie niemal 30% gleb kwaśnych wymaga wapnowania.

Im gleba jest lżejsza, tym z reguły bardziej uboga w magnez. Niskimi zawartościami magnezu charakteryzują się także gleby organiczne.

Niedobory magnezu, występujące we wczesnych stadiach wzrostu, wpływają ujemnie na późniejszy rozwój i plonowanie roślin uprawnych. Magnez jest pierwiastkiem bardzo ważnym dla procesów życiowych roślin - jest składnikiem chlorofilu. Wymywanie magnezu z gleb może wynosić nawet kilkadziesiąt kilogramów z hektara rocznie. O ile potas wymywany jest głównie z gleb lekkich, to magnez wymywany jest także z gleb ciężkich. Ta cecha magnezu prowadzi do częstych niedoborów tego pierwiastka. Ruchliwość magnezu powoduje, że trudno jest utrzymać jego zapasy w glebie. Poważniejszym źródłem magnezu jest obornik. W gospodarstwach o glebach ubogich w magnez produkowany obornik także zawiera niewiele magnezu. Niemal 50% powierzchni gminy cechuje niska i bardzo niska zasobność magnezu.

Fosfor jest niezbędnym składnikiem do rozwoju rośliny. Jego obecność w glebie wpływa dodatkowo na pobieranie innych składników pokarmowych przez rośliny, głównie azotu. Pełni ważne funkcje w różnych procesach życiowych (wpływa korzystnie na podział komórek, kwitnienie, owocowanie, powstawanie nasion dojrzewanie, rozwój korzeni), zwiększa odporność roślin na choroby.

Przyswajalny potas występuje w roztworze glebowym oraz w formie wymiennej w kompleksie sorpcyjnym. Potas przyswajalny stanowi z reguły około 1 % potasu ogółem. Przyswajalne formy potasu mogą ulegać stratom. W glebach organicznych i lekkich glebach mineralnych pierwiastek ten jest łatwo wymywany i dlatego nawożenie potasem powinno być stosowane systematycznie. Na glebach ciężkich ograniczone jest jego wymywanie. Im więcej jest części spławialnych, czyli im gleba jest cięższa, tym łatwiej potas może podlegać procesowi uwsteczniania. Jony potasu wiązane są niewymiennie przez minerały ilaste.

Rozporządzeniem Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie wprowadzony został program działań mający na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych. Podstawą do wyznaczenia zagrożonego terenu były opracowania metodyczne oraz opracowanie Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej wykonane na podstawie danych monitoringu krajowego i regionalnego, dotyczącego obszaru zlewni rzeki Orli. Działalność rolnicza spowodowała i powoduje nadal przyspieszenie przekształcenia naturalnych właściwości środowiska. Odbywa się to często kosztem zmian w środowisku przyrodniczym. „Program Dyrektywy Azotanowej” zmierza w następującym kierunku: do podnoszenia poziomu świadomości poprzez szkolenia, edukację i kształcenie rolników oraz producentów rolnych w zakresie stosowania Dobrych Praktyk Rolniczych, gospodarowania biomasą organiczną na polu, stosowania środków chemicznych i płynnych nawozów organicznych w polowej produkcji roślinnej.

Drugi aspekt to identyfikacja gospodarstw o największym zagrożeniu zanieczyszczeniami. Następnie poprawa rozwiązań w zakresie prawidłowego gromadzenia i stosowania nawozów organicznych, mineralnych, środków ochrony roślin z uwzględnieniem wymagań roślin uprawnych oraz zachowanie optymalnych terminów agrotechnicznych. Niezbędne jest stałe monitorowanie zasobności gleb w azot i inne składniki pokarmowe, zawartości składników zanieczyszczeń w wodach powierzchniowych ze szczególnym uwzględnieniem azotanów.

3.4.2. Przewidywane kierunki zmian

Przewiduje się dalsze przekształcenia gruntów rolnych pod cele budowlane i inwestycyjne. Należy jednak pamiętać o spójności tych decyzji z zapisami w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Inwestycje budowlane związane są głównie z instalacją infrastruktury technicznej, która narusza powierzchnię ziemi i zmienia warunki w środowisku gruntowym.

Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie.

3.4.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015 r. są:

- Ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe,

- Wzrost powierzchni terenów przekazywanych do rekultywacji.

3.4.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Opracowanie krajowej strategii ochrony gleb.
2. Ustalenie zasad i procedur ograniczających nadmierną eksploatację gleb oraz określających niezbędne środki zaradcze.
3. Promocja stosowania dobrych praktyk rolniczych jako instrumentu ochrony gleb, zżecznianie kierunków produkcji rolnej zapewniających zrównoważone ich wykorzystanie (rolnictwo ekologiczne, programy rolno-środowiskowe).
4. Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej produkcji.
5. Doskonalenie technologii przemysłowych pod kątem minimalizacji negatywnego wpływu na stan środowiska, w tym środowiska glebowego, wprowadzanie zasad właściwego korzystania z powierzchni ziemi w działalności gospodarczej.
6. Sukcesywny rozwój systemu monitoringu gleb, w tym przykładowo w zakresie rejestracji zmian wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych, negatywnych czynników (erozja, inwestycje, przemysł, emisje, odpady, ścieki i inne), dostosowywanie sieci punktów pomiarowych do struktury zagospodarowania i użytkowania gruntów.
7. Rozwój systemu identyfikacji terenów zdegradowanych.
8. Prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych, priorytetowe traktowanie tych prac na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi i środowiska oraz tam gdzie zagospodarowanie terenu jest szczególnie ważnym elementem polityki lokalnej i regionalnej.
9. Rozwój systemu monitoringu ruchów masowych ziemi w celu zminimalizowania ich negatywnego wpływu na obszarach największego zagrożenia dla bezpieczeństwa ludzi, infrastruktury technicznej i środowiska oraz na terenach szczególnie ważnych dla rozwoju lokalnego i regionalnego.
10. Wykorzystanie i wspieranie finansowe inicjatyw społecznych w celu rekultywacji terenów poprzemysłowych na cele rekreacyjno-sportowe w szczególności na obszarach o słabo rozwiniętej infrastrukturze tego typu.

3.4.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 11. Przedsięwzięcia w zakresie ochrony gleb

L.p.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1	I	Tworzenie i aktualizacja rejestru gruntów zdegradowanych oraz opracowanie programu ich rekultywacji.	Starostwo Powiatowe – WGKKIGN										Ochrona gruntów	-	Budżet Powiatu, FOGR
2.	I	Kontynuacja zalesień nieużytków i gleb najniższych klas bonitacyjnych	ARiMR										Przekształcanie gleb zższych klas bonitacyjnych	-	Właściciele terenów

3.	P	Udział wraz z Gminami Powiatu w zbieganiu degradacji i erozji gleb	Starostwo Powiatowe, Gmina												Rozpoznanie i zapobieganie degradacji gleb	-	Budżet powiatu, budżety gmin
4.	P	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo	Starostwo Powiatowe												Zapobieganie degradacji gleb	-	Budżet Powiatu
5.	I	Współdziałanie w rekultywacji terenów zdegradowanych	Starostwo Powiatowe												Zapobieganie degradacji gleb	-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
6.	P	Koordinacja działań związanych z gospodarką odpadami w Gminach powiatu krotoszyńskiego	Starostwo Powiatowe												Ograniczenie uciążliwości odpadów	-	Budżet Powiatu, środki gmin
7.	P	Prowadzenie działalności edukacyjnej obejmującej mieszkańców Powiatu krotoszyńskiego w zakresie selektywnej zbiórki odpadów i ograniczania ich powstawania	Starostwo Powiatowe												Ograniczenie uciążliwości odpadów	-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
8.	P	Promowanie upraw energetycznych	Starostwo Powiatowe												Ograniczenie uciążliwości odpadów	-	Budżet Powiatu, PFOŚiGW
9.	P	Coroczna aktualizacja rejestru zderającego informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleby i ziemi ze szczególnym uwzględnieniem obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciąża starostę.	Starostwo Powiatowe												Ograniczenie uciążliwości odpadów	-	Budżet Powiatu,
10.	P	Szkolenia z zakresu Dyrektywy Azotowej i ochrony środowiska.	ODR												Wprowadzanie dobrych praktyk rolniczych	-	Środki własne
11.	P	Organizacja cykli szkoleń z zakresu Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej KDPR	ODR												Wprowadzanie dobrych praktyk rolniczych	-	Środki własne
Zadania własne																	
1	P	Optymalne zużycie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, zapewnienie wzrostu poziomu świadomości ekologicznej wśród rolników	rolnicy/ ODR, gmina, SCh-R												Ochrona gleb i wód	5 tys. zł.	Środki producentów, WODR,
2	P	Poprawa struktury agrarnej gospodarstw rolnych	producenci rolni/ gmina, z-ąd powiatu, organizacje rolnicze												Poprawa efektywności ekonomicznej gospodarstw, realizacja z-ń prog. rolno-środkow.	5 tys. zł.	Środki prod rol, budżety gmin, fundusze ochrony środow.
3	P	Prowadzenie prac zalesieniowych na gruntach o niskiej przydatności rolniczej.	Właściciele z-choomości/ z-ąd Powiatu, gmina												Zwiększanie lesistości	-	Środki producentów,
4	P	Podejmowanie przedsięwzięć z zakresu odbudowy zdekapitalizowanych systemów melioracji wodnych podstawowych.	ZMiUW/ gmina,												Zapewnienie odpowiedniego nawodnienia gleb	30 tys. zł.	Budżety gmin, Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
5	P	Podejmowanie przedsięwzięć z zakresu odbudowy zdekapitalizowanych systemów melioracji wodnych szczegółowych.	Gminne Spółki Wodne, gmina												Zapewnienie odpowiedniego nawodnienia gleb	30 tys. zł.	Gminne spółki wodne, Budżet gminy

5	I	Współdział w rekultywacji terenów zdegradowanych	SP, Władający powierzchnią ziemi i użytkownicy terenów, gmina									Ochrona gleb	3 tys. zł.	Budżet powiatu, gmin, użytkowników terenu
---	---	--	---	--	--	--	--	--	--	--	--	--------------	------------	---

3.5. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych

3.5.1. Analiza stanu istniejącego

Cały obszar gminy stanowią płaszczyny sandrowe z płatami moreny czołowej. Wynikiem tego jest niezwykle zróżnicowanie terenu, ze znacznymi różnicami wysokości oraz wielką ilością jezior morenowych. Na terenie gminy znajduje się około 122 jezior i zbiorników wodnych.

Przez wzgórza morenowe w środkowej części gminy przebiega wododział, oddzielający zlewnię Regi (wpadającej bezpośrednio o Bałtyku) od zlewni Drawy.

Północna część gminy odwadniana jest przez dopływ Regi – Starą Regę.

Południowa część gminy odwadniana jest bezpośrednio przez Drawę. Długość koryta Drawy na obszarze gminy wynosi około 45 km, w tym na odcinku około 10 km wody rzeki zrywają przez zbiornik jeziora Lubie.

Poza dwiema wymienionymi rzekami większe cieką to:

- Koczynka (Kokna) – prawobrzeżny dopływ Drawy, odwadniająca północno – wschodnią część gminy (rejony na wschód od wsi Zarańsko), płynie po granicy gminy na odcinku ok. 3,5 km,
- Brzeznicka Węgorza, wypływająca z jeziora Czaple Małe, po przepłynięciu niecałego kilometra od jej wypływu z jeziora Wierzno opuszcza granice gminy,
- Studzienica, odwadniająca rozległe obszary wilgotnych łąk nieopodal granicy z gminą Kalisz Pomorski.

Niewielka liczba znaczących cieków wodnych związana jest z bardzo dużą jeziornością gminy. Większość odpływu powierzchniowego z terenu gminy odprowadzana jest bowiem krótkimi, nienazwanymi ciekami bezpośrednio do jezior, skąd wody odprowadzane są dalej przez jedną z wymienionych wcześniej rzek.

Niewielki fragment obszaru gminy, w rejonie na wschód od Suliszewa i Gudowa, leży w zbiegu granic jednego z obszarów wysokiej ochrony głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP nr 125 w ewidencji PIOŚ). Wody tego zbiornika, badane w odwiercie w Złocieńcu, zaliczono do najwyższej klasy jakości (Ia). Według szczegółowych danych dla odwiertu w Drawsku Pomorskim wody wgłębne występują tu w warstwie wodonośnych piasków i żwirów, na głębokości poniżej 50 – 60 m. Poziom wodonośny odizolowany jest przez zalegającą na nim warstwę glin zwałowych, co dobrze chroni zasoby wód przed potencjalnymi zanieczyszczeniami (dane za ekspertyzą Urbeko-HYDRO, 1999).

Stan sanitarny wód gruntowych badany jest regularnie w odwiercie w Drawsku Pomorskim. Występujące tu zasoby na przestrzeni ostatnich 5 lat klasyfikowano jako wody niskiej jakości (III klasa).

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie istnieje 21 ujęć wód podziemnych przeznaczonych do zaopatrzenia ludzi w wodę, z czego dwa ujęcia są wyłączone z użytkowania. Ujęcia te są zlokalizowane w następujących miejscowościach: Łabędzie, Nętno, Żółte, Zagózd, Zarańsko, Gajewo, Dalewo, Kumki Kolonia, Drawsko Pomorskie, Zagórki (nieczynne), Suliszewo, Jankowo, Mielenko Drawskie Kolonia, Mielenko Drawskie, Gudowo, Linowo, Oleszno, Ziemsko, Konotop, Karwice. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 05.11.1991 roku w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć każde ujęcie wody na terenie gminy otoczone jest strefą ochrony bezpośredniej. Nie posiadają one stref ochrony pośredniej, ponieważ leżą na gruntach nieprzepuszczalnych (gliny zwałowe).

Wody podziemne

Wyniki badań monitoringowych wykazują poprawę jakości wód wgłębnych. Jakość wód gruntowych jest zdecydowanie gorsza. Powodem jest ich zanieczyszczenie związkami azotu, głównie azotanami i azotynami.

Zakłada się, że wody podziemne poziomów użytkowych w niedalekiej przyszłości zostaną w większym niż obecnie stopniu zanieczyszczone substancjami antropogennymi. Wobec powy-

zszej prognozy stworzenia regionalnego monitoringu tych wód na terenie województwa należy uznać za jeden z priorytetów w ochronie środowiska.

Dostosowanie parametrów jakości wody pitnej do obowiązujących norm unijnych wymagać będzie przeprowadzenia zmian w procesie uzdatniania wody wodociągowej. Według raportu Inspekcji Sanitarnej wprowadzona w 2000 roku zmiana wskaźników jakości wody przeznaczonej do picia, pod kątem dostosowania do wymogów Unii Europejskiej, spowodowała wzrost liczby wodociągów produkujących wodę nie odpowiadającą wymaganiom sanitarnym.

Wody powierzchniowe

Jakość głównych rzek przedstawia się następująco:

- **Drawa** – badania, jakie zostały przeprowadzone w 2000 roku, wykazały znaczną poprawę jakości wód tej rzeki; poniżej jeziora Lubie większość oznaczanych parametrów jakości wody w 100% badań mieściła się w ramach I klasy czystości. O zaliczeniu tych wód do I klasy zadecydowała zawartość substancji organicznych, związków fosforu i azotu oraz z2-dycznie chlorofilu, obrazującego rozwój glonów.
- **Kokna** – woda rzeki jest ponadnormatywnie zanieczyszczona i prawie na całej długości nie spełnia warunków klasy I.
- **Stara Rega** – woda rzeki jest ponadnormatywnie zanieczyszczona i prawie na całej długości nie spełnia warunków klasy I.

Jeziora

W latach 1999 – 2001 w ramach monitoringu podstawowego ponownymi badaniami objęto następujące jeziora:

- Bucierz – 150,2 ha, II klasa,
- Czaple – 103,2 ha, II klasa,
- Gąnowo – 53,8 ha, poza klasą,
- Ostrowiec (Ziemsko), poza klasą,
- Chociebądz Wielki (Kosobudy), III klasa,
- Chudowo (Zieliniec), III klasa
- Jelenie – 66,9 ha, II klasa,
- Okra (Okunino), III klasa,
- Lubie – 1439,0 ha, III klasa,
- Wielkie Dąbie – 91,1 ha, II klasa,
- Zarańsko – 174,4 ha, II klasa,

3.5.2. Źródła i ogniska zanieczyszczeń wód.

Decydujący wpływ na jakość wód powierzchniowych mają zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł punktowych, do których należą:

- źródła komunalne, wiejskie i miejskie systemy kanalizacyjne odprowadzające zazwyczaj mieszaninę ścieków z gospodarstw domowych i zakładów drobnego przemysłu, z2-czonych do kanalizacji miejskich,
- źródła pochodzące ze spływów powierzchniowych, zawierające związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleby z nawozami sztucznymi,
- źródła zanieczyszczonych wód opadowych, odprowadzonych z zakładów, ciągów komunikacyjnych oraz terenów osiedlowych,
- ścieki odprowadzane z terenów wiejskich

Pomimo odnotowanej w ostatnich latach znacznej poprawy jakości wód, stan czystości większości powierzchniowych wód płynących jest wciąż niewystarczający dla zapewnienia z2-wiedniej jakości użytkowej wód (zaopatrzenie ludności w wodę do picia, cele rekreacyjne, hodowla ryb). Wpływ na taki stan mają nie tylko zanieczyszczenia punktowe, ale również zanieczyszczenia przestrzenne, tj. spływy powierzchniowe z pól pochodzenia rolniczego (z mineralnego z2-żenia gleb i stosowania pestycydów) oraz zanieczyszczone opady atmosferyczne. Należy również wspomnieć o udziale zanieczyszczeń liniowych, powstających w wyniku normalnej codziennej eksploatacji samochodowych środków transportu oraz podczas ich awarii.

3.5.2.1. Problem nie użytkowanych studni i ujęć wody

Nie użytkowane studnie i ujęcia wody powinny być poddane przeglądowi mającemu na celu:

- ocenę sprawności studni lub ujęcia,
- dokumentowanie analizy potrzeby istnienia studni lub ujęcia w kontekście dokonanych zmian w zagospodarowaniu przestrzennym danego obszaru oraz zmian skali wykorzystania wód podziemnych,
- dokonanie analizy jakości ujmowanej wody.

W wyniku opisanych wyżej działań powinna być podjęta świadoma decyzja o pozostawieniu studni czy ujęcia do dalszej eksploatacji lub zdecydowanie o likwidacji nieczynnych i niesprawnych studni.

Przy podejmowaniu decyzji należy uwzględniać fakt, iż nieczynne i niesprawne studnie stanowią zagrożenie dla jakości wód podziemnych. Likwidacja studni i ujęć powinna być dokonywana z zachowaniem procedur wynikających z ustawy – *Prawo geologiczne i górnicze*.

3.5.3. Przyjęte cele

Podstawowym celem w dziedzinie ochrony zasobów kopaliny i wód podziemnych jest zmniejszenie oraz racjonalizacja bieżącego zapotrzebowania na kopaliny i wodę, a także zwiększenie skuteczności ochrony istniejących zasobów kopaliny i wód podziemnych, przed ich ilościową i jakościową degradacją. Celami średniookresowymi do 2015 r. są:

- Doskonalenie prawodawstwa dotyczącego ochrony wód podziemnych oraz zharmonizowanie przepisów z tego zakresu
- Poszukiwanie i wykorzystywanie substytutów zasobów nieodnawialnych,
- Ograniczenie presji wywieranej na środowisko podczas prowadzenia prac geologicznych, a także w trakcie eksploatacji złóż kopaliny,
- Optymalizacja wykorzystania i zrównoważone użytkowanie wód podziemnych
- Ochrona głównych zbiorników wód podziemnych, które stanowią główne/strategiczne źródło zaopatrzenia ludności w wodę,
- Usprawnienie funkcjonowania administracji geologicznej w celu lepszej ochrony kopaliny i wód podziemnych

3.5.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Stosowanie mechanizmów wymuszających zmniejszenie zużycia wody (nowe technologie, system kontroli, pozwolenia zintegrowane) przede wszystkim w najbardziej wodochłonnych dziedzinach produkcji.
2. Racjonalne korzystanie z zasobów wód podziemnych zapewniające równowagę pomiędzy poborem i zasilaniem, ograniczanie zużycia wód podziemnych do celów innych niż socjalno bytowe.
3. Kontynuowanie prac geologicznych dotyczących dokumentowania zasobów dyspozycyjnych jednostek bilansowych do sporządzenia planów gospodarki wodami w dorzeczach.
4. Dokumentowanie zasobów wydzielonych jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) dla oceny stanu ilościowego oraz relacji pomiędzy ich zasobami a poborem oraz ustalenia dostępnych zasobów i przepływów w obszarach transgranicznych.

3.5.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 12. Lista przedsięwzięć w ramach ochrony kopalni i wód podziemnych

L.p.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1	P	Przestrzeganie w wydawanych pozwoleniach wodno-prawnych opracowania dokumentacji umożliwiającej określenie potrzeby wyznaczenia terenu ochrony pośredniej i bezpośredniej	RZGW, Starostwo Powiatowe									Ochrona wód podziemnych	-	Środki własne właścicieli ujęć wód
Zadania własne														
1	P	Prowadzenie monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych	WIOŚ/ IMGW, PIG, WZMiUW, gmina									Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	5 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze
2.	P	Podniesienie efektywności ochrony wód podziemnych, a w szczególności Głównych Zbiorników Wód Podziemnych przed ich degradacją zarówno jakościową jak też nadmierną eksploatacją przez ustanawianie stref ochronnych ujęć i zbiorników wód podziemnych	RZGW/ WIOŚ, ODR, gmina									Ochrona wód podziemnych	10 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze
3	P	Racjonalizacja gospodarowania wodą z2- emną pod kątem minimalnego korzystania z niej przez przemysł z wyłączeniem rolno-spożywczego	ARiMR, Gminy, rolnicy									Ograniczenie korzystania z wód podziemnych przez z2- st	10 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze

4. Zrównoważone wykorzystania materiałów, wody i energii

4.1. Materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość produkcji

4.1.1. Analiza stanu istniejącego

4.1.1.1. Analiza zużycia wody

Poniżej w tabeli przedstawiono analizę zużycia wody w Gminie Drawsko Pomorskie w rozbiciu na zużycie w przemyśle, rolnictwie i leśnictwie oraz podczas eksploatacji sieci wodociągowej.

Tabela 13. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w Drawsko Pomorskie w latach 2004-2007

Jednostka administracyjna	Przeznaczenie wód	jednostka	2004	2005	2006	2007
Gmina Drawsko Pomorskie	ogółem	dam3/rok	619,1	603,6	634,9	605,3
	przemysł	dam3/rok	48	50	58	58
	rolnictwo i leśnictwo	dam3/rok	12	8	20	20
	eksploatacja sieci wodociągowej	dam3/rok	559,1	545,6	556,9	527,3
	gospodarstwa domowe	dam3/rok	490,5	479,0	474,1	450,4

Źródło: GUS

4.1.1.2. Analiza stanu izolacji termicznej obiektów budowlanych, zapotrzebowanie na ciepło

Dominującą formą budownictwa jest budownictwo jednorodzinne zwłaszcza na terenach wiejskich, natomiast w mieście wiele jest również budynków wielorodzinnych. Wiele z nich powstało przed 1990 rokiem, dlatego też można wnioskować, iż zaledwie kilka procent tych budynków jest docieplona, jednakże w ostatnim czasie obserwuje się wzrastającą liczbę dociepleń budynków przez indywidualnych użytkowników.

W ostatnich latach przybywa nowych budynków i mieszkań, które są już budowane w nowych technologiach.

4.1.1.3. Analiza zużycia energii

Poniżej w tabeli zestawiono analizę zużycia energii elektrycznej oraz gazu w gospodarstwach domowych w mieście Drawsko Pomorskie.

Wzrasta liczba odbiorców energii elektrycznej przy jednoczesnym rocznym wzroście zużycia energii. W stosunku do roku 2004 zużycie energii o ok. 8,7%.

Tabela 14. Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w Mieście Drawsko Pomorskie

Jednostka administracyjna	Jedn.	2004	2005	2006	2007
odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu w miastach	szt	4199	4315	4354	4374
zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu w miastach	MW*h	6935	7192	7352	7596

Źródło: GUS

W przeliczeniu na jednego mieszkańca gminy zużycie energii w 2007 r. wynosiło 459,7 kWh i wzrosło w stosunku do 2004 r. o 8,5%.

Tabela 15 Zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w Gminie Drawsko Pomorskie

Jednostka administracyjna	Jedn.	2004	2005	2006	2007
na 1 mieszkańca	kW*h	420,4	432,7	444,6	459,7
na 1 korzystającego / odbiorcę	kW*h	1651,6	1666,7	1688,6	1736,5

Źródło: GUS

4.1.1.4. Możliwości racjonalizacji energetycznych potrzeb transportu

Energetyczne potrzeby transportu należy przede wszystkim ograniczać bezpośrednio poprzez szeroko rozumianą racjonalizację przewozów oraz pośrednio poprzez wydłużanie cyklu życia produktów. Wiąże się z tym konieczność opracowania programu obniżenia energochłonności przewozów osobowych i towarowych.

W tym celu niezbędne jest promowanie takich form transportu, który zapewni optymalne jego wykorzystanie przy maksymalnym dopuszczalnym obciążeniu. Odbywać się to będzie poprzez m.in.: rozwój różnorodnych sieci komunikacyjnych, ich racjonalne wykorzystanie, optymalizowanie środków transportu, ale także poprzez promowanie i wdrażanie systemów zarządzania środowiskowego, zidentyfikowanie istotnych problemów środowiskowych (w tym także oddziaływania transportu) i wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji.

4.1.2. Przewidywane kierunki zmian

Dynamiczny rozwój gospodarczy w skali globalnej oraz w latach wcześniejszych, nieplanowana i nieprzemyślana działalność człowieka spowodowały nadmierną eksploatację zasobów surowców naturalnych dla przemysłu i energetyki, wzrastającą pod względem ilościowym i jakościowym odpadowość gospodarki oraz pogarszające się warunki w dostępności do korzystania z zasobów wodnych.

Nieracjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi spowodowało stały wzrost kosztów ich pozyskiwania i wykorzystywania, a także stałe wyczerpywanie się ich pokładów. Wymusza to świadome działania prowadzące do wzrostu efektywności ich wykorzystywania, co będzie powodowało obniżanie zużycia na jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi bez pogarszania standardu życia ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki. Konieczne jest dążenie do racjonalizacji wykorzystywania wody, zminimalizowanie ilości powstających odpadów oraz ilości wykorzystywanej energii elektrycznej i ciepłej zarówno w przemyśle, usługach, transporcie jak i w gospodarstwach domowych.

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest także najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Z jednej strony zmniejsza się presja na środowisko, a z drugiej mniejsze są opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, mniejsze koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.

4.1.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015 r. są:

- Wdrożenie zasady decouplingu, rozdzielenia zależności oddziaływania rozwoju gospodarczego na środowisko,
- Wzrost efektywności wykorzystania surowców, w tym zasobów wodnych w gospodarce,
- Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarki, zaoszczędzenie 9% energii finalnej w ciągu 9 lat, do roku 2017,
- Zapobieganie i ograniczanie powstawania odpadów u źródła, a także zmniejszenie ich negatywnego oddziaływania na środowisko

4.1.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Rozpoczęcie prac nad opracowaniem normatywów zużycia surowców (w tym wody) i energii na jednostkę produktu w poszczególnych sektorach.
2. Kontynuacja prac nad opracowaniem nowych instrumentów polityki ekologicznej wspierających ograniczenie zużycia materiałów, wody i energii w procesach produkcyjnych.
3. Wspieranie działań zmierzających do ograniczenia zużycia materiałów, wody i energii na jednostkę produktu podejmowanych zarówno przez podmioty gospodarcze jak i instytucje publiczne.
4. Wspieranie stosowania zamkniętych obiegów wody w przedsiębiorstwach.
5. Wspieranie działań zmierzających do zmniejszenia zużycia wody i podniesienia efektywności wykorzystania energii w gospodarce komunalnej.

4.1.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej.

Tabela 16. Przedsięwzięcia na lata 2008-2015 w zakresie zrównoważonego wykorzystania materiałów, wody i energii

Lp.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1.	I	Modernizacja systemów ogrzewania w obiektach będących we władaniu Starostwa Powiatowego	Starostwo Powiatowe/ jednostki organizacyjne powiatu									Zmiana, na ekologiczny, nośnika energii, ograniczenie jej zużycia	-	Budżet Powiatu, Inne fundusze, PFOŚiGW
2.	I	Termomodernizacja obiektów będących we władaniu Starostwa Powiatowego.	Starostwo Powiatowe/ jednostki organizacyjne powiatu									Ograniczenie zużycia energii, ochrona powietrza	-	Budżet Powiatu, Fundusze strukt.,
3.	P	Edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnego wykorzystania wody, energii, selektywnej zbiórki odpadów.	Starostwo Powiatowe									Ograniczenie zużycia energii, wody i wytwarzania odpadów	-	Budżet Powiatu, Fundusze
Zadania własne														

1.	P	Prowadzenie działań na rzecz poprawy efektywności ogrzewania poprzez „termomodernizację” obiektów	Zarządcy z-zchomości/												Oszczędność energii, ochrona powietrza	-	Środki z-z-ądców WFOŚiGW fund. Strukturalne inne fundusze
2.	P	Wymiana, źródeł energii cieplnej z-lanych paliwem nieodnawialnym na urządzenia, o mniejszym stopniu negatywnego oddziaływania na środowisko	Zarządcy z-zchomości/												Oszczędność surowców, ochrona powietrza	-	Środki własne inwestorów, WFOŚiGW inne fundusze
3.	P	Podjęcie działań celem wykorzystania, do celów bytowych i gospodarczych, alternatywnych źródeł energii.	Zarządcy z-zchomości/												Oszczędność surowców, ochrona powietrza	-	Środki własne inwestorów, WFOŚiGW inne fundusze

4.2. Wykorzystanie energii odnawialnej

4.2.1. Analiza stanu istniejącego

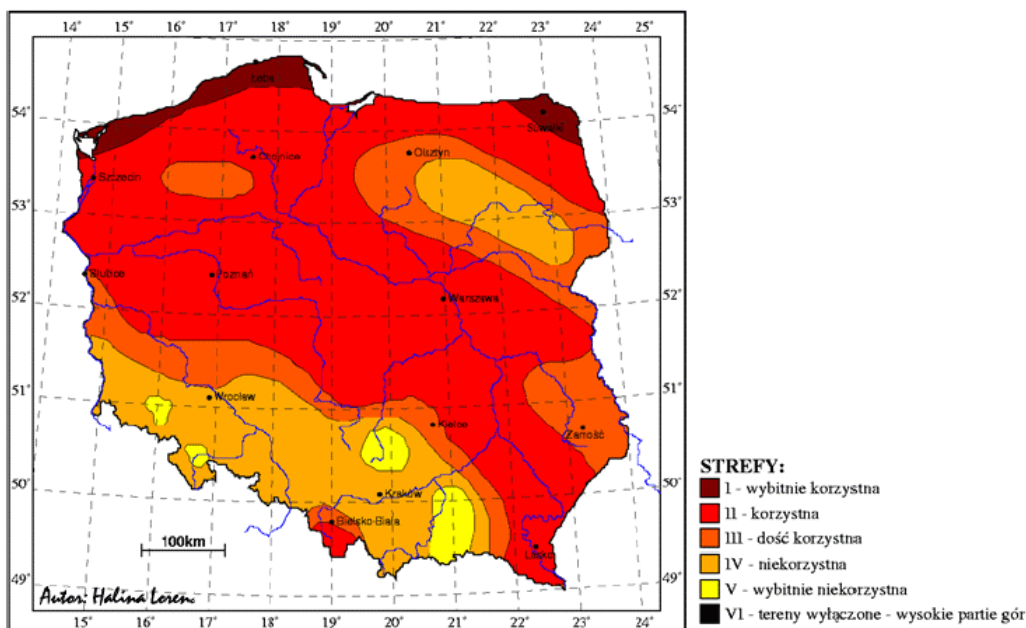
Zmiany klimatu, kwaśne deszcze, dziura ozonowa, degradacja chemiczna gleb jest wynikiem działalności człowieka na środowisko. Emisja do atmosfery gazów: dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu jest głównym problemem ekologicznym. Źródłem tych gazów jest spalanie paliw, głównie dla celów energetycznych. Należy podejmować działania zmierzające do zmniejszenia energochłonnych procesów produkcyjnych, zmianę struktury zużywanych paliw, a także wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz bezemisyjnych. W Polsce głównym źródłem energii cieplnej jest węgiel kamienny. W sezonie grzewczym następuje więc wzrost emisji pyłowo – gazowej na terenach zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej.

W 2000 roku opracowany został „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Drawsko Pomorskie” uwzględniający możliwość realizacji instalacji niekonwencjonalnego pozyskiwania energii z różnych źródeł jako alternatywę dla gminy.

4.2.1.1. Analiza stanu i możliwości korzystania z energii wiatru

W gminie dominują wiatry z sektora zachodniego. Niewielkie różnice we frekwencji głównych kierunków wiatru zarysowują się pomiędzy poszczególnymi porami roku. W zimie wiatry z WW i SW pojawiają się na całym obszarze z częstością około lub ponad 20 %, w porze letniej frekwencja wiatrów W wynosi 25 % (dane dla stacji Kalisz).

Według rejonizacji Polski, wykonanej przez H. Lorenc, gmina leży znajduje się w II strefie, dość korzystnej pod względem zasobów energii wiatru.

Rysunek 1 Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mapa opracowana przez prof. H. Lorenc na podstawie danych pomiarowych z lat 1971-2000

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie nie funkcjonuje elektrownia wiatrowa. W 2009r. planowana jest inwestycja polegająca na ustawieniu 60 szt. wiatraków na terenie gminy Drawsko Pomorskie.

4.2.1.2. Analiza stanu i możliwości wykorzystania energii wodnej

Nie stwierdzono wykorzystywania tego typu źródeł energii odnawialnej na terenie gminy. Jednakże istnieje możliwość wykorzystania istniejących cieków wodnych do budowy małych (mikro) elektrowni wodnych, jednak taka inwestycja wymaga szczegółowej analizy warunków wodnych, prędkości przepływu, oraz analiz techniczno-ekonomicznych.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie, w mieście Drawsko Pomorskie, przy ul. Kolešno, funkcjonuje 1 prywatna elektrownia wodna o mocy 165kW.

4.2.1.3. Analiza stopnia korzystania z energii biomasy i odpadów z drewna

Źródłem biomasy wykorzystywanej dla celów energetycznych mogą być odpady tartaczne oraz drewno odpadowe z wyrębu i czyszczenia lasów. Perspektywnie dodatkowym źródłem biomasy mogą być uprawy energetyczne prowadzone na nieużytkach i terenach zzagospodarowanych, wilgotnych czy zalewowych.

Racjonalizacja wytwarzania i użytkowania ciepła jest najprostszą i najefektywniejszą metodą ochrony środowiska w wyniku bezpośredniego ograniczenia zużycia paliwa.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie funkcjonują indywidualne systemy energetyczne oparte na wykorzystaniu biomasy i odpadów drzewnych. Brak jednak danych o ich ilości.

4.2.1.4. Analiza możliwości wykorzystania energii słonecznej

W Polsce generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego przy dostosowaniu typu systemów i właściwości urządzeń wykorzystujących tę energię do charakteru, struktury i rozkładu w czasie promieniowania słonecznego.

Rysunek 2 Rejonizacja średniorocznych sum promieniowania słonecznego całkowitego padającego na jednostkę powierzchni poziomej w kWh/m²/rok. Liczby wskazują całkowite z-sumy energii promieniowania słonecznego w ciągu roku dla wskazanych rejonów kraju

Tabela 17. Potencjalna energia użyteczna w kWh/m²/rok w wyróżnionych rejonach Polski

Rejon	Rok (I – XII)	Półrocze letnie (IV – IX)	Sezon letni (VI – VIII)	Półrocze zimowe (X – III)
Pas nadmorski	1076	881	497	195
Wschodnia część Polski	1081	821	461	260

Centralna część Polski	985	785	449	200
Zachodnia część Polski z górnym dorzeczem Odry	985	785	438	204
Południowa część polski	962	682	373	280
Południowo-zachodnia część Polski obejmująca obszar Sudetów z Tuchowem	950	712	712	238

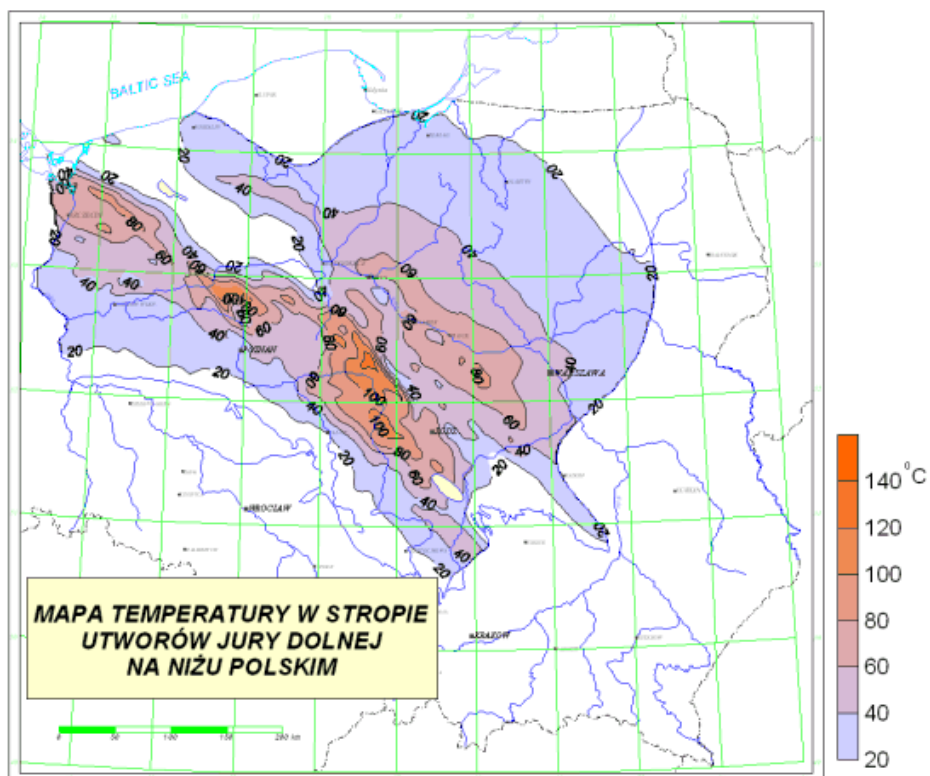
Według danych IMGW, potencjał energii słonecznej istniejącej w gminie klasyfikuje się jako III (w skali IV stopniowej). Takie natężenie promieniowania słonecznego zapewnia ekonomiczne przetwarzanie go w energię użyteczną. Potencjał ten jest wystarczający do wykorzystania na potrzeby bytowe mieszkańców, do podgrzewania ciepłej wody, choć koszty inwestycji są obecnie zbyt duże w stosunku do możliwości osób fizycznych. Ze względu na dużą zmienność sezonową i dobową nie zaspokoi ten potencjał potrzeb produkcyjnych przemysłu rolnego i rolno-spożywczego.

4.2.1.5. Analiza możliwości wykorzystania energii geotermalnej

Złożem energii geotermalnej nazywa się naturalne nagromadzenie ciepła (w skałach, wodach podziemnych, w postaci pary) na głębokościach umożliwiających opłacalną ekonomicznie eksploatację energii cieplnej. Wydobyte ciepłej wody o określonym składzie może mieć ogromny wpływ na rozwój gospodarczy miejscowości dzięki rozwojowi lecznictwa (balneologia), turystyki i rekreacji (baseny z ciepłą wodą) i wreszcie przemysłu opartego o czystą technologię (susznarstwo, ogrodnictwo itp.).

Na terenie naszego kraju występują naturalne baseny sedymentacyjno-strukturalne, wypełnione gorącymi wodami podziemnymi o zróżnicowanych temperaturach, których bezwzględna wartość zdeterminowana jest powierzchniowymi zmianami intensywności strumienia ciepłego ziemi. Temperatury tych wód wynoszą od kilkudziesięciu do ponad 90°C, a w skrajnych przypadkach osiągają sto kilkadziesiąt stopni – poniższy rysunek.

W gminie funkcjonuje kotłownia wykorzystująca zasoby geotermalne. Jest ona położona na terenie poligonu drawskiego w miejscowości Oleszno.

Rysunek 3 Mapa temperatur w stropie utworów Jury Dolnej na Niżu Polskim

4.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Szansą na bliższą i dalszą przyszłość jest upowszechnianie nowoczesnych form infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość. Energetyka ze źródeł odnawialnych będzie się coraz lepiej rozwijać zwłaszcza na terenach wiejskich, np. uprawa plantacji energetycznych. Będzie to warunkowało wielofunkcyjny rozwój wsi.

Należałoby:

- Opracować Projekty założeń planów energetycznych uwzględniających OZE.
- Przeprowadzić edukację mieszkańców w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Wdrożyć instalacje pilotowe w zakresie wykorzystania energii słonecznej, biomasy do podgrzewania wody na cele bytowe w budynkach komunalnych lub gminnych użyteczności publicznej.

4.2.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015r. są:

- Wspieranie budowy nowych odnawialnych źródeł energii, tak by udział energii z OZE w zużyciu energii pierwotnej oraz w krajowym zużyciu energii elektrycznej brutto osiągnął w roku 2010 co najmniej 7,5% oraz utrzymanie tego udziału na poziomie nie niższym w latach 2011-2015, przy przewidywanym wzroście konsumpcji energii elektrycznej w Polsce,
- Dalsze zwiększenie udziału biopaliw w odniesieniu do paliw używanych w transporcie.

4.2.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Wspieranie budowy nowych instalacji OZE, tak by udział energii z tych źródeł w strukturze zużycia nośników pierwotnych oraz produkcji energii elektrycznej osiągnął w 2010r. poziom co najmniej 7,5%.
2. Wspieranie budowy nowych instalacji zapewniających, że udział biokomponentów w rynku paliw ciekłych w 2010r. wyniesie 5,75%, ze szczególnym uwzględnieniem biopaliw ciekłych.
3. Współpraca z partnerami społecznymi i gospodarczymi dla zapewnienia stabilnych warunków prawnych i organizacyjnych rozwoju OZE.
4. Identyfikacja barier utrudniających rozwój OZE i podjęcie działań mających na celu ich likwidację.
5. Stworzenie systemu pozyskiwania informacji o wytwarzaniu ze źródeł odnawialnych energii innej niż elektryczna.
6. Prowadzenie działań edukacyjnych oraz popularyzujących OZE.
7. Określenie potrzeb w zakresie prac naukowo-badawczych w obszarze OZE.
8. Wspieranie i aktywizacja samorządów lokalnych w kierunku wykorzystania lokalnych zasobów OZE.
9. Rozwój energetycznego wykorzystania biomasy i biogazu, energetyki wodnej, geotermalnej, słonecznej i wiatrowej.

4.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 18.. Lista przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Programu - odnawialne źródła energii

L.p.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji							Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania	
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014				2015
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1.	I	Promowanie wśród mieszkańców powiatu energię ze źródeł odnawialnych	Zarząd Powiatu									Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	-	PFOŚiGW
Zadania własne														
1.	P	Wsparcie przedsięwzięć z zakresu wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Institucje, osoby fizyczne i prawne/ Starostwo Powiatowe/Gmina									Oszczędność surowców z2-wialnych	5 tys. zł.	Środki inwestorów. Fundusze ochrony środowiska
2.	P	Propagowanie na terenach wiejskich źródeł energii ciepłej wykorzystujących biomasę –słomę i biogaz otrzymywany z fermentacji metanowej odchodów zwierzęcych.	WODR/ Starostwo Powiatowe, Gmina, producenci urzędzeń									Oszczędność surowców z2-wialnych	10 tys. zł.	Środki WODR, producenci urzędzeń

4.3. Kształtowanie stosunków wodnych ochrona przed powodzią i skutkami suszy

4.3.1. Analiza stanu istniejącego

- Stara Rega - północna część gminy odwadniana jest przez dopływ Regi – Starą Regę. Do zlewni tej rzeki należy również rzeka Gręzówka i Brzeźnica a także Olchowianka i Wilznica. Rzeka Brzeźnica wypływa z jez. Czaple Małe i po przepłynięciu niecałego kilometra opuszcza granice gminy.
- Drawa - rzeka Drawa natomiast odwadnia bezpośrednio południową część gminy i jest ona największą rzeką przepływającą przez opisywany teren. Długość koryta Drawy na obszarze gminy Drawsko Pomorskie zaś wynosi około 45 km. Jest ona prawobrzeżnym dopływem Noteci o łącznej długości 185,9 km. Rzeka wypływa z jeziora Krzywego w Dolinie Pięciu Jezior na Pojezierzu Drawskim (ok. 7 km na południowy wschód od Połczyna Zdroju). z2-ywa przez szereg jezior, najważniejsze z nich to Prosino, Żerdno, Drawsko, Krosino, Lubie i Dębno. Drawa na całej długości tworzy malownicze wąwozy i przełomy, a szybki nurt i strome zbocza upodobniają ją do rzek górskich. Jest jednym z najpiękniejszych szlaków kajakowych w Polsce. Mniejszymi rzekami zlewni Drawy są rzeki: Ostrowitnica, Mnica, Drawka i Łącznik.
- Kokna (Koczynka) o długości 23,9 km jest prawobrzeżnym dopływem Drawy uchodzącym do niej poniżej wypływu z obszaru Drawskiego Parku Krajobrazowego. Poniżej zespołu jezior Ostrowice i Dołgie (gmina Ostrowice) rzeka wpływa na obszar gminy Drawsko Pomorskie. Na odcinku ok. 3,5 km płynie przez mokradła, podbagnienia i tereny leśne tej gminy. Odwadnia północno-wschodnią część jej terenu (rejony na wschód od wsi Zarańsko).
- Studzienica – odwadnia rozległe obszary wilgotnych łąk nieopodal granicy z gminą Kalisz Pomorski.

Rzeki terytorium Polski charakteryzuje śnieżno-deszczowy ustrój zasilania, z dwoma wysokimi stanami wody w ciągu roku – zasilanie śnieżne powodujące wysokie stany wód na wiosnę i zasilanie deszczowe związane z letnim maksimum opadowym przypadającym na koniec czerwca lub drugą połowę lipca. Najniższe stany wód przypadają głównie na okres jesienny. Rzeki zasilane są wówczas poprzez wody podziemne. Z wysokimi stanami wód związane jest wylewanie rzek.

4.3.1.1. Stan i potrzeby w zakresie budowy, modernizacji obiektów i urządzeń wodnych

Na obszarze gminy położonych jest szereg jezior, przepływa tędy wiele małych rzek i innych naturalnych cieków wodnych, które nie stwarzają jednak zagrożenia powodziowego. Złożenie takie może jednak wystąpić w czasie obfitych i gwałtownych opadów atmosferycznych w wysokościach przekraczających 50 mm/dobę, szczególnie w miejscowościach, które nie posiadają kanalizacji burzowej.

Można jedynie liczyć się z lokalnymi podtopieniami, spowodowanymi obfitymi i gwałtownymi opadami atmosferycznymi, stratami w uprawach rolnych, uszkodzeniami linii telefonicznych i energetycznych oraz czasową nieprzejezdnością. Sprawami zagrożeń, w tym powodziowych zajmuje się Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego.

4.3.1.2. Możliwości i potrzeby retencjonowania wody (tzw. duża i mała retencja)

Mała retencja ma szczególne znaczenie wobec rosnącego niedoboru wody w ekosystemach, m.in. powstałych na skutek niedoboru opadów, melioracji odwodnieniowych i intensywnej produkcji rolnej oraz eksploatacji kopalni. Niedobór wody jest jednym z głównych czynników ograniczających produkcję rolną, a duży udział powierzchni uszczelnionej wywołuje zaburzenia odpływu wody w miastach.

4.3.2. Przewidywane kierunki zmian

Przewidywane zmiany związane są głównie ze zwiększeniem czystości wód powierzchniowych, zwłaszcza cieków i zbiorników wodnych oraz racjonalizacją użytkowania wody w zlewniach oraz ochronę przed podtopieniami i suszą.

Należy również dążyć do wyznaczenia i ujęcia w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych celem ograniczania skutków podtopień.

Tereny przylegające bezpośrednio do cieków oraz tereny zaplanowane pod budowę zbiorników retencyjnych należy chronić przed zabudową.

4.3.3. Przyjęte cele

Celami średniookresowymi do 2015 r. są:

- Dążenie do zapewnienia dobrego stanu (jakościowego i ilościowego) wód w Polsce,
- Wdrażanie zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w Polsce, w tym reorganizacja służb zajmujących się gospodarowaniem wodami poprzez ich integrację,
- Zmiana systemu finansowania gospodarki wodnej (samofinansowanie gospodarki wodnej),
- Efektywna ochrona przed powodzią i suszą,
- Integracja gospodarki wodnej z gospodarką leśną poprzez planowanie przestrzenne, przede wszystkim w celu zwiększenia naturalnej retencji wód oraz zmniejszenia złożenia powodziowego,

4.3.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Wzmacnianie instrumentów ekonomicznych dotyczących gospodarki wodnej, wdrożenie systemu zapewniającego pełen zwrot kosztów usług wodnych. Wprowadzenie rozwiązań zapewniających stabilne finansowanie gospodarki wodnej. Dążenie do samofinansowania gospodarki wodnej.
2. Tworzenie warunków do szerokiego korzystania z wód (rekreacja, energetyka, żegluga) przy nie pogarszaniu ich jakości, modernizacja i rozwój śródlądowych dróg wodnych.
3. Właściwe utrzymanie wód i urządzeń wodnych.
4. Wyznaczanie obszarów zalewowych.

5. Budowa zbiorników i stopni wodnych, zwłaszcza na obszarach o znacznym zagrożeniu powodzią i suszą w harmonii z wymaganiami ochrony różnorodności biologicznej i z2-dy.
6. Modernizacja systemu melioracji wodnych.
7. Rozwój małej retencji.
8. Implementacja dyrektywy w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim.

4.3.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 19. Przedsięwzięcia na lata 2008 - 2015 w zakresie ochrony przed powodzią

L.p.	przedsięwzięcia/Rodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z2-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	I	Opracowanie Powiatowego Planu Reagowania Kryzysowego obejmującego plan reagowania w przypadku powodzi	Starostwo Powiatowe									Ochrona przed powodzią		Środki własne	
2.	I	Budowa i renowacja zbiorników małej retencji przez właścicieli prywatnych	WZMiUW									Ochrona z2-wpowodziowa, zabezpieczenie przed skutkami suszy	-	Dotacje z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych Urzędu Marszałkowskiego	

5. Środowisko i zdrowie. Dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.

5.1. Jakość wód

Ocena jakości wód została wykonana w oparciu o nieobowiązujące już w tym momencie Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych, podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz zbudowania interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz.U. Nr 32 poz. 284)

Zgodnie z rozporządzeniem wyróżnia się pięć klas wód:

Klasa I – wody o bardzo dobrej jakości,

Klasa II – wody dobrej jakości,

Klasa III – wody zadowalającej jakości,

Klasa IV – wody niezadowalającej jakości,

Klasa V – wody złej jakości.

5.1.1. Analiza stanu istniejącego

Występujące na terenie gminy punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych stanowią:

- ścieki socjalno-bytowe z zabudowy mieszkaniowej,
- ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw,
- zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych,
- składowiska odpadów.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie część budynków w miejscowościach Zarańsko, Gudowo i Linowo, a także w samym mieście Drawsko Pomorskie, jest podłączona do zbiorowego systemu odprowadzenia i oczyszczania ścieków. Pozostałe ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są do szamb lub bezpośrednio do rowów i potoków.

Nieszczelne szamba, „dzikie” wyloty kanalizacji oraz nie w pełni oczyszczone ścieki stanowią znaczne zagrożenie dla stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych, wprowadzając głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT₅, ChZT, azot amonowy, fosforany i zanieczyszczenia bakteriologiczne.

Ścieki deszczowe, przede wszystkim z dróg przelotowych oraz parkingów i stacji paliw, mogą zanieczyszczać wody powierzchniowe i podziemne głównie substancjami ropopochodnymi spłukiwanymi z nawierzchni.

Na terenie miasta i gminy Drawsko Pomorskie wybudowano w ostatnich latach 5 separatorów do zbierania i odprowadzania ścieków wód opadowych i roztopowych z powierzchni utwardzonych dróg i parkingów. Ujmują one ścieki z 93.509,55 m² powierzchni. Separatory znajdują się w ul. Brzozowej, Warmińskiej, Siemiradzkiego/Fałata, Łąkowej, a także nie ukończone 2 – ul. Złocieniecka i ul. Pomorska.

Spłukiwane z pól nawozy wprowadzają znaczne ilości związków azotu i fosforu.

5.1.1.1. Zaopatrzenie mieszkańców w wodę

Stopień zaopatrzenia w wodę pitną gminy jest na wysokim poziomie. Jedynie lokalnie znajdują się niewielkie obszary niedostatecznie zwodociągowane.

Stan techniczny ujęć i sieci jest bardzo zróżnicowany. Niemniej jednak sieć wodociągowa, z uwagi na dużą awaryjność, wymaga modernizacji, a nawet wymiany, a zwłaszcza rurociągi wykonane częściowo z azbestu, które zaleca się jak najszybciej wymienić. Jakość wody ujmowanej i wykorzystywanej do celów spożywczych na terenie gminy jest dość dobra. Po uzdatnieniu woda, w nielicznych przypadkach, wykazuje przekroczenia zanieczyszczeń fizykochemicznych.

Wody podziemne należą do głównych źródeł wody pitnej.

Woda dla potrzeb miasta dostarczana jest z miejskiej stacji wodociągowej opartej o cztery studnie; stacja w ciągu technologicznym wyposażona jest w odżelaziacze. Stacja zlokalizowana jest przy ul. Łąkowej we wschodniej części miasta. Jakość wody przekazywana do sieci jest zadowolająca.

Pracujące na terenie miasta Drawsko Pomorskie komunalne ujęcie wody może pobierać zgodnie z pozwoleniem wodno – prawnym łącznie 3 000 m³ wody na dobę.

Długość sieci na terenie miasta 24 650 m.

Większość wsi na terenie gminy Drawsko posiada sieci wodociągowe, dostawa wody z lokalnych wiejskich ujęć wody o wydajności od 2,2 do 254 m³/d.

Wiejskie stacje wodociągowe wymagają remontów bieżących i generalnych. W nielicznych stacjach woda jest uzdatniana. Stacje nie posiadają zbiorników wyrównawczych i pomimo, że studnie mają znaczną wydajność w niektórych miejscowościach występuje w szczycie okresowy brak wody. Na terenie gminy 21 miejscowości (w tym Drawsko Pomorskie) posiadają własne ujęcia wody i stacje wodociągowe, niektóre w ciągu uzdatniania posiadają odżelaziacze. Ujęcie i sieć wodociągowa w Drawsku Pomorskim oraz w 10. innych wsiach są zarządzane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Ujęcia i sieć w Karwicach i Olesznie są eksploatowane przez administrację wojskową.

Na terenie gminy poza stacjami komunalnymi eksploatowane są ponadto ujęcia zakładowe, głównie w zarządzie ANR, które pomimo budowy wiejskich komunalnych sieci zbiorczych będą nadal eksploatowane.

Na terenach wiejskich sieci wodociągowe zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

Dalewo – 820 m, Gajewko – 600 m, Gogółczyn – 4930 m, Gudowo – 1939 m, Jankowo – 4180 m, Konotop – 2350 m, Kumki – 2919 m, Linowo – 1250 m, Łabędzie – 4400 m, Mielenko Drawskie – 5 700 m, Suliszewo – 7450 m, Woliczno – 1770 m, Zagozd – 9200 m, Zagórki – 320 m, Zarańsko – 4680 m, Żółte – 1600 m oraz dla miejscowości, Lasocin, Nętno, Rydzewo – 11200 m.

We wsiach Cianowo, Krzynno, Olchowiec, Roztoka, Ustok, Zbrojewo mieszkańcy zasilani są w wodę z ujęć indywidualnych- przydomowych. W miejscowości Żołędowo jest dodatkowo instalacja hydroforowa. Spośród eksploatowanych ujęć 8 posiada aktualne pozwolenie wodnoprawne. Stan techniczny istniejących stacji wodociągowych w większości jest dobry.

Dostawę wody dla całej gminy planuje się docelowo oprzeć o istniejące ujęcia wody w Drawsku Pomorskim oraz w Nętnie i Suliszewie.

Wszystkie ujęcia wody posiadają strefy bezpośredniej ochrony w ramach ogrodzonej działki

5.1.1.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Gospodarka wodno-ściekową na terenie gminy zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Zakład obsługuje w zakresie dostaw wody 14.600 mieszkańców gminy i oczyszcza ścieki z terenu miasta w 95%. Eksploatuje wodociągi w mieście i 10 wioskach, ścieki oczyszczane są tylko na terenie miasta. Łącznie długość wodociągów na terenie gminy wynosi 76,8 km. Oprócz stacji wodociągowych i wodociągów obsługiwanych przez ZWIK na terenie wiejskim znajdują się urządzenia należące do AWRSP. Urządzenia te służą mieszkańcom takich miejscowości jak: Gudowo, Zarańsko, Suliszewo, Jankowo, Dalewo, Kumki, Woliczno, Gajewko oraz Zagórki. W tych miejscowościach znajdują się lokalne ujęcia wody i wodociągi. Obecnie z-ępuje stopniowy proces przejmowania tych urządzeń przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji. Zakład eksploatuje w mieście około 49,1 km sieci kanalizacyjnej, z czego 400mb tej sieć to rurociągi ciśnieniowe. Około 50% sieci kanalizacyjnej to kanalizacja ogólnospławna odprowadzająca wody gruntowe, deszczowe i ścieki sanitarne, co powoduje, że podczas deszczu kanalizacją do oczyszczalni płynie kilkakrotnie więcej ścieków niż w okresie bezdeszczowym. Ze względu na znaczną ilość sieci kanalizacyjnej wybudowanej w ostatnich latach, jej stan można uznać za dobry. Ścieki odprowadzane są do uruchomionej w 1993r. oczyszczalni mechaniczno-biologiczno-chemicznej. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Drawy.

5.1.1.3. Oczyszczalnie ścieków i sieci kanalizacyjne.

Miasto Drawsko Pomorskie posiada sieć kanalizacji sanitarnej grawitacyjną i w niewielkiej części ciśnieniową oraz ogólnospławną. Istnieje konieczność rozbudowy sieci kanalizacyjnej sanitarnej, pozostawiając sieć ogólnospławną jako deszczową. Kanalizacja sanitarna ma długość 9500 m, ogólnospławną 6300 m, tłoczna 700 m.

Od niedawna wieś Gudowo, Linowo wyposażone są w system kanalizacji sanitarnej, z odprowadzeniem ścieków do oczyszczalni w Drawsku (kolektor tłoczny dług. 12 000 m), podobnie niedawną wieś Gogółczyn, położoną obecnie w obrębie miasta przyłączono kolektorem ciśnieniowym (3000 m) do oczyszczalni ścieków w Drawsku Pomorskim.

Na terenie gminy zbiorcza sieć kanalizacji sanitarnej występuje w miejscowościach Jankowo – 1200 m, Suliszewo – 2840 m, Zarańsko – 1850 m. Lokalną kanalizację sanitarną

posiadają ośrodki wczasowe oraz osiedla mieszkaniowe po byłym PGR. Na terenie gminy lokalizowane jest 1- lokalnych oczyszczalni ścieków z czego dwie nowoczesne w Olesznie $Q = 400 \text{ m}^3/\text{d}$ i Karwicach $Q = 56,2 \text{ m}^3/\text{d}$, będące w administracji wojska. Pozostałe oczyszczalnie znajdują się w okolicy miejscowości Konotop (3), i Oleszna (6). Trzy z nich także w administracji wojska są czyszczalniami grupowymi mechaniczno – biologicznymi z elementami oczyszczania naturalnego (stawy z makrofitami). Przepustowość tych oczyszczalni wynosi $Q = 213 - 400 \text{ m}^3/\text{d}$. Pozostałe to oczyszczalnie lokalne obsługujące jeden do kilku budynków. Są to oczyszczalnie typu rów cyrkulacyjny lub osadniki gnilne z drenażem. W miejscowościach Gudowo, Łabędzie i Zarańsko funkcjonowały różnego typu oczyszczalnie ścieków, administrowane przez ANR, obecnie nieczynne. Jediną czynną oczyszczalnią pozostającą w administracji ANR jest obiekt w Suliszewie o przepustowości $Q = 1300 \text{ m}^3/\text{d}$.

Ścieki w pozostałych przypadkach odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych.

Budowa oczyszczalni ścieków w Drawsku Pomorskim została zakończona w 1993 r. Jest to oczyszczalnia mechaniczno – biologiczno – chemiczna. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do rzeki Drawy.

Wydajność oczyszczalni $Q = 2200 \text{ m}^3/\text{d}$.

Bilans ścieków z miasta i gminy Drawsko Pomorskie $Q_{\text{śrd}} = 3110 \text{ m}^3/\text{d}$.

W porze deszczowej, o oczyszczalni dopływają ścieki ogólnospławne. W celu wyrównania spływu, nadmiar ścieków ogólnospławnych gromadzony jest w zbiorniku retencyjnym.

Konieczna jest rozbudowa oczyszczalni również dla potrzeb oczyszczania ścieków z miejscowości zlokalizowanych w pobliżu oczyszczalni.

Osad odwodniony i ustabilizowany może być kompostowany na terenie oczyszczalni do późniejszego wykorzystania przyrodniczego lub wywożony na wysypisko.

Bardziej szczegółowa charakterystyka istniejącego stanu gospodarki wodno – ściekowej znajduje się w „Studium wykonalności gospodarki wodno – ściekowej dla gmin Pojezierza Drawskiego” sporządzonym w marcu 2000r.

Porządkowanie gospodarki ściekowej będzie obejmowało zarówno budowę nowych systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków, jak również modernizację istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE, optymalizację wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków (w tym dociążenie oczyszczalni), budowę oczyszczalni przydomowych w tych miejscach, gdzie jak wynika z planów zagospodarowania z- rzennego brak będzie kanalizacji w okresie perspektywicznym do 2011 roku oraz sukcesywną modernizację istniejącej i realizację nowej sieci kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami z-yszczającymi.

Jednym z etapów planowanych zmian jest budowa w 2009r. 2 zespołów lagun do hydrofitowego odwadniania osadów przy użyciu roślin bagiennych (trzcina pospolita i pałka szerokolistna) na terenie oczyszczalni ścieków, o łącznej powierzchni lagun od $6.000 - 7.000 \text{ m}^2$ podzielonych na 8-10 kwater.

Tabela 20. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie gminy

Wyszczególnienie	2002r.			2006r.		
	miasto	wieś	gmina	miasto	wieś	gmina
Odsetek* ludności korzystającej z sieci wodociągowej [%]	92	50	b.d.	94	60	95
Długość sieci wodociągowej [km]	13,8	81,4	95,2	15,5	88,7	104,2
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych [$\text{m}^3/\text{M}/\text{rok}$]	42,05	10,69	52,69	36,00	10,22	46,22

5.1.1.4. Problem nieszczelnych zbiorników bezodpływowych

Zgodnie z *ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach*, gminy mają obowiązek prowadzić ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Do wywozu ścieków ze zbiorników bezodpływowych uprawnione są wyłącznie s2-iorky posiadający wymagane w tym zakresie zezwolenie wydane przez burmistrza ze względu na świadczenie usług.

Nierozpoznana w pełni sytuacja w gospodarce ściekami gromadzonymi w zbiornikach bezodpływowych pozwala sądzić, iż prawdopodobnie duża część tych zbiorników nie spełnia wymagań w zakresie właściwego stanu technicznego, a także wywóz zgromadzonych ścieków

odbywa się przez firmy niekoniecznie do tego uprawnione, a często także dokonywany przez samych użytkowników (szczególnie w przypadku gospodarstw rolnych) na pola własne w celu rolniczego wykorzystania. Są to działania niezgodne z obowiązującym w tym zakresie prawem.

Ponadto zarówno nieszczelne zbiorniki bezodpływowe na ścieki, jak i niekontrolowany ich wywóz stanowią poważne zagrożenie dla środowiska gruntowo – wodnego, szczególnie na terenach dolin cieków, gdzie zwierciadło wód gruntowych zalega płytko pod powierzchnią terenu na głębokości ok. 1 m. Takie działania powodują zachwianie równowagi biologicznej i gospodarczej, stanowią m.in. zagrożenie bakteriologiczne dla wód powierzchniowych przeznaczonych na kąpieliska, skażenia ujęć infiltracyjnych wody, zanieczyszczenia wód przeznaczonych na hodowle ryb i do rekreacji oraz nadmiernego zanieczyszczenia i eutrofizacji wód stojących powierzchniowych.

5.1.2. Przewidywane kierunki zmian

Zaopatrzenie w wodę o dobrej jakości jest jednym z najważniejszych celów zaspokajania potrzeb ludności. Ocena stanu urządzeń służących do poboru wody oraz jej uzdatniania i dalej z-łu do punktów poboru wymusza dążenie do rozbudowy i modernizacji systemów zaopatrzenia w wodę w taki sposób, aby obejmowały one jak największą liczbę użytkowników na terenie wszystkich sołectw. Przewiduje się, że docelowo w systemach indywidualnego zaopatrzenia mają pozostać jedynie ci korzystający, dla których doprowadzenie zorganizowanych wodociągów będzie nieuzasadnione ekonomicznie. Takie działania mają także zapewnić poprawę jakości wody dostarczanej do odbiorców tak, aby spełniała ona wymagania stawiane obecnie z-iażującymi przepisami. W celu ochrony wody i środowiska gruntowo – wodnego niezbędnym jest ograniczanie do niezbędnego minimum źródeł stanowiących zagrożenie dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych (ścieki miejskie, przemysłowe i pochodzenia rolniczego).

Jednym z najważniejszych elementów mających wpływ na jakość oraz stan zasobów wodnych i nierozzerwalnie związanych z gospodarką wodną jest gospodarka ściekowa. W świetle takich uwarunkowań na terenie gminy będą podjęte działania mające na celu dążenie do realizacji zadań w gospodarce ściekowej wynikających ze zobowiązań międzynarodowych Polski (stanowisko negocjacyjne w negocjacjach z UE w sprawie wdrażania Dyrektywy 91/271/EWG) i zapisów Prawa Wodnego oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej w województwie. W perspektywie do 2015 roku (okres docelowy niniejszego Programu do 2010) wszystkie aglomeracje o RLM ≥ 2000 powinny zostać wyposażone w mechaniczno – biologiczne oczyszczalnie ścieków z usuwaniem związków biogenych wraz z systemami kanalizacji. W tym zakresie konieczna będzie dalsza rozbudowa systemu kanalizacji zwłaszcza na terenie gminy i stopniowe dociążanie istniejących nowoczesnych oczyszczalni ścieków.

5.1.3. Przyjęte cele

Do końca 2015r. Polska powinna zapewnić 75% redukcji całkowitego ładunku azotu i fosforu w ściekach komunalnych pochodzących z obszaru kraju w celu ochrony wód powierzchniowych, w tym wód morskich, przed eutrofizacją oraz zakończyć program budowy, rozbudowy i modernizacji systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o RLM od 2 000 do 15 000.

Celem średniookresowym polityki ekologicznej w odniesieniu do jakości wód jest:

- Osiągnięcie dobrego stanu krajowych wód powierzchniowych i podziemnych.

5.1.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Realizacja inwestycji wskazanych w Krajowym programie oczyszczania ścieków komunalnych (budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji zbiorczej).
2. Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej.
3. Intensyfikacja działań kontrolnych mających na celu przeciwdziałanie odprowadzaniu nieoczyszczonych ścieków komunalnych do wód oraz przeciwdziałanie nieprawidłowościom w odprowadzaniu ścieków przemysłowych, w tym weryfikacja pozwoleń wodnoprawnych.
4. Wspieranie budowy szczelnych zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt.

5. Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku z-eczystzczeń odprowadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.
6. Opracowanie działań wodno-środowiskowych w celu przeciwdziałania zanieczyszczeniu wody poszczególnymi substancjami priorytetowymi, w tym zmniejszanie zawartości substancji priorytetowych w wodach, zaprzestanie lub eliminacja zrzutów, emisji i strat tych substancji.
7. Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych.
8. Rozwój sieci monitoringu jakości wód powierzchniowych i podziemnych i jej dostosowanie do wymagań wspólnotowych.
9. Zapewnienie stabilnego finansowania prac rozwojowych i monitoringu.
10. Kontynuacja zmian organizacyjnych i instytucjonalnych mających na celu wzmocnienie ochrony wód w Polsce i pełne dostosowanie instytucjonalne i proceduralne do systemu europejskiego.
11. Realizacja prac planistycznych niezbędnych dla wdrożenia wymagań Ramowej Dyrektywy Wodnej.
12. Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed z-eczystzczeniem.
13. Wspieranie i egzekwowanie programów racjonalnej gospodarki wodno – ściekowej w zakładach przemysłowych.

5.1.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu w perspektywie wieloletniej

Tabela 21. Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2008-2015 w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	I	Budowa przyłączy kanalizacyjnych do obiektów stanowiących własność powiatu i jego jednostek	Starostwo powiatowe/									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	-	Środki własne, Inne fundusze.	
2.	I	Rozpoznanie możliwości oraz opracowanie koncepcji oczyszczania ścieków opadowych z dróg powiatowych	Starostwo powiatowe									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	-	Środki własne, Inne fundusze	
Zadania własne															
1.	I	Budowa i modernizacja urządzeń oczyszczających ścieki przemysłowe wprowadzane do wód, do ziemi lub do instalacji zbiorowego odprowadzania ścieków	przedsiębiorcy/ gminy, zarząd powiatu									Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.	

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie

2.	I	Budowa sieci kanalizacyjnej sanitarnej w oparciu o Wieloletni Plan Inwestycyjny oraz lokalizacje nowych osiedli na terenie gminy	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	WPIWg, środków zawartych w	Środki własne, Inne fundusze
3.	I	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej ul. Mazurska – Lubuska	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	533 300zł	Środki własne, Inne fundusze
4.	I	Budowa sieci kanalizacyjnej w ul. Grunwaldzkiej	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	600 000zł.	Środki własne, Inne fundusze
5	I	Budowa 2 zespołów lagun do hydrofitowego odwadniania osadów przy użyciu roślin bagiennych (trzcina pospolita i pałka szerokolistna) na terenie oczyszczalni ścieków, o łącznej powierzchni lagun od 6.000 – 7.000m ² podzielonych na 8-10 kwater	Gmina, ZWiK w Drawsku Pomorskim													z2-spozarowanie osadów ściekowych		Środki własne, Inne fundusze
5.	I	Budowa sieci kanalizacji i wodociągu na Pl. Gdańskim Drawsko Pomorskie	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	372 000zł.	Środki własne, Inne fundusze
6.	I	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągowej przy ul. Starogrodzkiej – Podmiejskiej, Drawsko Pomorskie	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	492 000zł.	Środki własne, Inne fundusze
7.	I	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej Drawsko Pomorskie - Woliczno	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej	1 250 000zł.	Środki własne, Inne fundusze
8.	I	Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków, w miejscach gdzie jest niemożliwa lub ekonomicznie nieuzasadniona budowa sieci kanalizacyjnej. Przydomowe oczyszczalnie ścieków.	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze
9.	I	Wspieranie budowy szczelnych zbiorników na gnojowicę i/lub gnojówkę oraz płyt obornikowych w gospodarstwach rolnych prowadzących hodowlę i chów zwierząt.	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze
10.	I	Wspieranie działań inwestycyjnych, mających na celu ograniczenie i eliminację ładunku zanieczyszczeń z2-owadzanych w ściekach do środowiska wodnego, a w szczególności substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.	Gmina													Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze

11.	I	Budowa i modernizacja urządzeń dostarczających wodę	przedsiębiorcy/ gminy, zarząd powiatu												Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
12.	I	Wspieranie działań mających na celu poprawę jakości wody przeznaczonej do spożycia, w tym budowa lub modernizacja stacji uzdatniania wody i sieci wodociągowych.	przedsiębiorcy/ gminy, zarząd powiatu												Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.
13.	I	Rozwój współpracy ze wszystkimi instytucjami wpływającymi na jakość wód, wspieranie edukacji ekologicznej w zakresie racjonalnej gospodarki wodami i jej ochrony przed zanieczyszczeniem.	przedsiębiorcy/ gminy, zarząd powiatu												Uregulowanie gospodarki wodno - ściekowej		Środki własne, Inne fundusze.

5.2. Zanieczyszczenie powietrza

5.2.1. Analiza stanu istniejącego

Do najważniejszych niekorzystnych zjawisk wymuszających działania w zakresie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniem zalicza się:

- emisję zorganizowaną pochodzącą ze źródeł punktowych (przemysł, usługi, lokalne kotłownie, z ogrzewania budynków mieszkalnych tzw. niska emisja),
- emisję niezorganizowaną, tj. emisję substancji wprowadzanych do powietrza bez pośrednictwa przeznaczonych do tego celu środków technicznych np. spawanie czy lakierowanie wykonywane poza obrębem warsztatu czy spalanie na powierzchni ziemi jak wypalanie traw, itp., lub
- emisję ze źródeł liniowych i powierzchniowych (drogi, parkingi).

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń powietrza w procesach przemysłowych są procesy spalania paliw dla potrzeb technologicznych oraz grzewczych. Przyczynami tego są przede wszystkim przestarzałe urządzenia wytwórcze, nisko sprawne instalacje ochrony środowiska, jak też spalanie niskiej jakości paliw.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowódor, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne oraz związki węgla elementarnego w postaci sadzy. Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i benzo(α)piren, który uznawany jest za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych, co przy występujących stężeniach stwarza istotne ryzyko zdrowotne dla mieszkańców. Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloroku winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

Na obszarze Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie brak jest pomiarów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, mogących stanowić podstawę bieżącej oceny jakości. Główne zagrożenia to drogi krajowe nr 149, 173 i 174 oraz emisja gazów pochodzących z gospodarstw z2-mowych.

Na jakość powietrza na obszarze gminy mają wpływ zanieczyszczenia transgraniczne. Przy przeważających na tym terenie zachodnich i południowo – zachodnich wiatrach, napływają na ten teren zanieczyszczenia z przygranicznych obszarów Niemiec.

Miasto i Gmina Drawsko Pomorskie należy do obszaru o małym zanieczyszczeniu powietrza atmosferycznego, a zwłaszcza związanego z energią cieplną z uwagi na to, iż mieszkańcy gminy mają dostęp do gazu ziemnego. Oceny stanu aerosanitarnego dokonuje się porównując uzyskane wyniki pomiarów z dopuszczalnymi stężeniami zanieczyszczeń.

Stężenia podstawowych zanieczyszczeń charakteryzują się dużą zmiennością w ciągu roku. W okresie zimowym obserwuje się znaczny wzrost stężeń SO_2 i pyłu zawieszonego. Wzrosty stężeń w sezonach grzewczych, w szczególności na terenach zabudowy mieszkaniowej

wskazują na wpływ emisji niskiej z sektora komunalno-bytowego. Specyficzne zanieczyszczenia mają znaczenie przede wszystkim lokalne. Głównym źródłem emisji np. benzenu, węglowodorów wielopierścieniowych czy metali ciężkich jest sektor komunalny (spalanie węgla w paleniskach domowych) oraz transport samochodowy.

5.2.1.1. Systemy zaopatrzenia w ciepło mieszkańców i przedsiębiorców

Miasto Drawsko Pomorskie zasilane jest w gaz ziemny z trzech stacji redukcyjno-pomiarowych zlokalizowanych przy ul. Złocienieckiej, Królewieckiej oraz Sobieskiego. Całe miasto zasilane jest gazociągami niskiego ciśnienia, z wyjątkiem jednej lokalnej kotłowni. Stan techniczny gazociągów można uznać jako dobry. Na terenie gmin wiejskich zgazyfikowane są miejscowości: Suliszewo oraz Zarańsko. Planowane są następne inwestycje w zakresie gazyfikacji terenów wiejskich w ramach wytycznych zawartych w koncepcji gazyfikacji gminy Drawsko Pomorskie.

Wytwarzaniem oraz dystrybucją energii cieplnej zajmuje się Zakład Energetyki Ciepłej, działający jako zakład budżetowy Urzędu Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie. Zakład prowadzi eksploatację 11 kotłowni gazowych, 1 kotłowni opalanej węglem, trzech grupowych węzłów cieplnych oraz siedmiu niezależnych promienistych sieci cieplnych. Ponadto zakład prowadzi eksploatację trzech kotłowni gazowych eksploatowanych przez inne podmioty. Wszystkie kotłownie zostały zmodernizowane w ostatnich latach i ich stan techniczny można określić jako dobry. Modernizacji wymagają sieci cieplne w celu poprawy jakości zasilania oraz obniżenia strat przesyłu ciepła. W energii elektryczną gminę zaopatruje Zakład Energetyczny Koszalin rejon Drawsko Pomorskie. W 2000r. na zlecenie Urzędu Miasta i Gminy opracowany został „Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.

Gazyfikacja gminy jest jednym z priorytetów zmierzających do likwidacji domowych palenisk, a co za tym idzie eliminację uciążliwej emisji niskiej.

Problemem są kosztowne podłączenia do sieci gazowej. Wiąże się to z poważną inwestycją zmiany systemu grzewczego i gruntownej zmiany instalacji grzewczej. Często w pierwszym etapie odbiorca wybiera wersję inwestycyjną polegającą na zabiegach termorenowacyjnych, tzn. niezbędnych uszczelnieniach przed stratami energetycznymi.

Zadania w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń powietrza przedstawia poniższa tabela: **brak tabeli**

5.2.1.2. Obszary uciążliwości spowodowanej przez ciągi komunikacyjne

Drugim źródłem emisji zanieczyszczeń do powietrza w gminie jest wykorzystanie paliw płynnych do napędzania silników spalinowych w pojazdach samochodowych, maszynach rolniczych, budowlanych, w kolejnictwie, gdzie podczas spalania paliw emitowanych jest wiele zanieczyszczeń. Istotnym elementem emisji w tym zakresie jest również emisja powstająca w obrocie tymi paliwami występująca głównie w czasie tankowania oraz przeładunku. Na skutek czynności eksploatacyjnych do atmosfery emitowane są węglowodory. System komunikacyjny stwarza zagrożenia dla stanu jakości powietrza głównie z tytułu transportu tranzytowego pojazdów ciężkich.

Jest to problem narastający, zwłaszcza na terenie miasta. Gwałtowny wzrost liczby pojazdów powoduje przeciążenie zarówno dróg przelotowych jak i dróg lokalnych.

Sąsiedztwo wymienionych arterii komunikacji drogowej z obszarami wymagającymi zwnienia właściwych standardów jakości powietrza powoduje, że obszary te należy sklasyfikować jako miejsca potencjalnego zagrożenia. Jest też bezsprzecznym faktem, iż najpoważniejszym problemem jest emisja generowana przez drogi krajowe.

Na stan powietrza a zarazem komfort akustyczny duży wpływ odgrywa płynność ruchu. Samochody stojące w korkach emitują znaczne zanieczyszczenia ze spalin. W celu poprawy jakości powietrza należy przeprowadzać modernizacje dróg i poprawiać przepływ pojazdów. Na stan powietrza ma, zatem wpływ stan dróg, po których poruszają się pojazdy.

5.2.1.3. Zanieczyszczenia przemysłowe

Starostwo powiatowe w Drawsku Pomorskim na bieżąco prowadzi kontrolę podmiotów gospodarczych wprowadzających substancje pyłowe i gazowe do powietrza. W trakcie postępowania administracyjnego prowadzonego w sprawie wydawania pozwoleń na emisję substancji lub energii do środowiska przeprowadzane są oględziny instalacji. Starosta nie posiada

możliwości wykonywania pomiarów, stąd w przypadku wątpliwości występuje z wnioskiem do Inspekcji Ochrony Środowiska o ich przeprowadzenie.

Na terenie gminy brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących pyły, czy też szkodliwe związki węgla i siarki. Wzmocnienie w latach 90-tych egzekucji wymogów prawnych, konsekwentna realizacja zasady „zanieczyszczający płaci” oraz urealnienie kosztów korzystania ze środowiska, powoduje systematyczne ograniczenie przemysłowych oddziaływań na środowisko.

Tabela 22. Wykaz największych podmiotów gospodarczych.

Gmina	Podmiot
Drawsko Pomorskie	Usługowy Zakład Studniarski Antoni Gumieła, Drawsko Pomorskie, ul. Starogrodzka 10/1
	Stacja Paliw Zdzisław Lawer, Drawsko Pomorskie, ul. Gdyńska 9a
	MAG-MAT Sklep Motoryzacyjny, Drawsko Pomorskie, ul. Pocztowa 1
	PHUP HAJAX s.c., Drawsko Pomorskie, ul. Fałata 9
	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe STYL BET, Drawsko Pomorskie, ul. Reinera 6
	„SYSTEM” s.c. Skład Budowlany, Drawsko Pomorskie, ul. Starogrodzka 35
	Zakład Usług Komunalnych, Drawsko Pomorskie, ul. Sobieskiego 8
	PRIM Sp. z o.o. Przed. Robót Inst. – Montażowych, Drawsko Pomorskie, ul. Starogrodzka 9
	Kopalnia Surowców Mineralnych Mielenko, B. Danielewicz, Drawsko Pomorskie, ul. Tatrzańska 25
	Szpital Powiatowy, Drawsko Pomorskie, ul. B. Chrobrego 4
	Zakład Energetyczny Koszalin S.A., Rejon Energetyczny, Drawsko Pomorskie, ul. Starogrodzka 34
	Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A., Stacja Paliw 182, Drawsko Pomorskie, ul. Starogrodzka 32
	KPPD Szczecinek S.A., Zakład Przemysłu Drzewnego, Drawsko Pomorskie, ul. Toruńska 5

Dane źródłowe: Urząd Gminy

Zakład mający znaczący wpływ na stan zanieczyszczenia powietrza:

Jednostka Wojskowa 1965 w Olesznie

Jednostka eksploatuje na terenie kompleksu poligonowego kilkanaście kotłowni małej mocy. Następuje sukcesywna modernizacja kotłowni z zamianą czynnika opalowego z koks na olej opałowy lekki. W 2001 r. nie prowadzono modernizacji kotłowni ze względu na konieczność budowy nowej oczyszczalni ścieków w Olesznie. Przekroczeń stężeń zanieczyszczeń emitowanych do powietrza nie stwierdzono. Emisja roczna do powietrza (z kotłowni, dla których wymagana jest decyzja o dopuszczalnej emisji) wynosi:

- pył 20,4 Mg/rok
- dwutlenek siarki 20,4 Mg/rok
- dwutlenek azotu 9,6 Mg/rok
- tlenek węgla 20,7 Mg/rok

5.2.1.4. Emisja niska.

Bardzo duży udział CO, CO₂ i zanieczyszczeń technologicznych wynika ze znacznego udziału emisji niskiej: dużej ilości palenisk domowych oraz kotłowni węglowych, opalanych często gorszej jakości węglem.

5.2.1.5. Emisja komunikacyjna.

Istotne znaczenie ma niekontrolowana emisja z samochodów, głównie NO_x i metali ciężkich. Badania wykazały, że nasze pojazdy rzadko spełniają obowiązujące normy emisji (3,5% CO). Udział zanieczyszczeń komunikacyjnych to ok. 25% tlenków azotu i węgla oraz metali toksycznych. Gwałtowny rozwój transportu samochodowego w ostatnich latach, przy braku zmodernizowanej infrastruktury drogowej (długość i przepustowość dróg) sprawił, że coraz powszechniej ten sektor postrzegany jest jako istotna uciążliwość, zarówno dla ludzi jak i środowiska. Zrównoważony rozwój sieci dróg i autostrad, przy stale rosnącej liczbie pojazdów powoduje zatory i korki

uliczne, już nie tylko w miastach, ale i na trasach dojazdowych. W miejscach, gdzie często tworzą się korki uliczne, a warunki topograficzne ulic uniemożliwiają szybkie rozprzestrzenianie się z2-eczystczeń emitowanych z pojazdów, np. przy wysokiej, zwartej zabudowie, często dochodzi do przekroczeń dopuszczalnych poziomów stężeń.

5.2.2. Przewidywane kierunki zmian

Prognozując zmiany stanu jakości powietrza w gminie należy odnieść się do zachodzących w nim zmian gospodarczych i przyjętej strategii rozwoju.

Mając powyższe na uwadze należy przewidywać, że w przyszłości będzie następować zmniejszanie się wielkości emisji ze źródeł przemysłowych – energetycznych i technologicznych, i tym samym zmniejszanie udziału tej emisji w emisji całkowitej, zgodnie z obserwowaną w ostatnich latach tendencją ogólnokrajową wynikającą z upadku dużych nienowoczesnych z2-któw przemysłowych, korelującą się ze wzmocnieniem działania organów administracji publicznej coraz skuteczniej wdrażających i egzekwujących prawo ochrony środowiska.

Dla poprawy jakości powietrza przyczyni się również eliminacja emisji niskiej, czyli wymiana starych palenisk domowych na nowoczesne ekologiczne piece.

Strategia rozwoju województwa zakłada wzrost udziału kolei w systemie transportowym, wymaga to jednak ogromnych nakładów na restrukturyzację systemu transportowego.

Do minimalizacji emisji spalin z obszarów arterii komunikacyjnych przyczynią się również realizowane nasadzenia zieleni wzdłuż pasów drogowych. Wykonanie tych działań w przypadku modernizacji i budowy dróg wymusi postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko prowadzone przy lokalizacji i realizacji inwestycji.

5.2.3. Przyjęte cele

Podstawowym celem polityki ekologicznej w zakresie ochrony powietrza w perspektywie średniokresowej do 2015 jest osiągnięcie takiego jego stanu, który nie będzie zagrażał zdrowiu ludzi i środowisku oraz będzie spełniał wymagania prawne w zakresie jakości powietrza i norm emisyjnych.

Cele ilościowe wynikają z programów krajowych, zobowiązań przyjętych w Traktacie Akcesyjnym i ratyfikowanych umów międzynarodowych. W związku z tym celami średniokresowymi będą:

- Spełnienie wymagań prawnych w zakresie jakości powietrza,
- Spełnienie standardów emisyjnych z instalacji, wymaganych przepisami prawa,
- Redukcja emisji z obiektów energetycznego spalania.

5.2.4. Kierunki działań

Kierunki działań na lata 2008-2015:

1. Systematyczne opracowywanie i wdrażanie programów ochrony powietrza, zgodnie z wynikami
2. Rocznej oceny jakości powietrza w strefach.
3. Wspieranie działań inwestycyjnych w zakresie ochrony powietrza podejmowanych przez z2-oty gospodarcze.
4. Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji ze źródeł komunalnych.
5. Wzmocnienie systemu monitoringu powietrza, w tym także w zakresie wynikającym z corocznej oceny jakości powietrza w strefach, głównie w zakresie pyłów PM10 i PM2,5, benzenu, dwutlenku siarki i dwutlenku azotu oraz metali ciężkich i WWA,
6. Analiza potrzeby i możliwości wprowadzania nowych instrumentów ochrony powietrza, w tym możliwości rozszerzenia systemu handlu uprawnieniami do emisji o kolejne substancje, wprowadzenia zobowiązań dobrowolnych czy realizacji wspólnych przedsięwzięć przez z2-oty gospodarcze.
7. Promocja i wspieranie rozwiązań pozwalających na unikanie lub zmniejszanie wielkości emisji z transportu oraz mających na celu wdrożenie europejskich standardów emisji ze środków transportu,
8. Promocja i wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz technologii zwiększających efektywne wykorzystanie energii i zmniejszających materiałochłonność gospodarki.
9. Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i możliwości ochrony powietrza, w tym oszczędności energii i stosowania odnawialnych źródeł energii.
10. Zwiększenie wykorzystania paliw alternatywnych (przykładowo biopaliwa).

11. Restrykcyjne przestrzeganie wymogów uwzględniania celów ochrony powietrza w programach, strategiach i politykach sektorowych.
12. Przygotowanie systemu oceny jakości zapachowej powietrza oraz zapobiegania jego z-zeczyszczaniu przez substancje złowne.

5.2.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 23. Przedsięwzięcia na lata 2008-2015 związane z ochroną powietrza atmosferycznego

L.p.	przedsięwzięcia/Rodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji									Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Zadania koordynowane															
1.	I	Wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój sieci gazowej na terenie powiatu	zarząd powiatu/									Zmniejszenie spalania paliw stałych	-	Środki własne, inne fundusze w tym UE	
2.	I	Modernizacja systemów ogrzewania w obiektach będących we władaniu zarządu powiatu	zarząd powiatu/ jednostki organizacyjne powiatu									Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza	-	Środki własne, inne fundusze w tym UE	
3.	I	Termomodernizacja obiektów będących we władaniu zarządu powiatu	zarząd powiatu/ jednostki organizacyjne powiatu									Zmniejszenie zużycia energii	-	Środki własne, inne fundusze w tym UE	
4.	I	Rozwój sieci monitoringu jakości powietrza przez udział gminy i powiatu w monitoringu regionalnym	zarząd powiatu/ WIOŚ, gmina									Kontrola stanu jakości powietrza	-	Środki własne, inne fundusze w tym UE	
5.	P	Promowanie kotłowni wykorzystujących alternatywne źródła energii (biomasa, pompy ciepła)	Starostwo Powiatowe									Poprawa jakości powietrza	-	Budżet powiatu	
Zadania własne															
1.	P	Ograniczenie emisji substancji do powietrza przez inwestycje dotyczące budowy i modernizacji infrastruktury drogowej i kolejowej (budowa obwodnic miast w ciągach najważniejszych dróg, poprawa z-erzchni dróg, modernizacja linii kolejowych)	zarządzający infrastruktura/ wojewoda, z-ząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ochrona jakości powietrza		Środki własne, inne fundusze w tym UE	
2.	P	Wsparcie przedsięwzięć dotyczących usuwania azbestu z obiektów i instalacji budowlanych	zarząd powiatu/ gmina, właściciele z-choomości									Wymiana pokryć dachowych azbestowych		Środki własne, inne fundusze w tym UE	

3.	P	Budowa gazociągów przesyłowych i sieci gazowych w gminach	PGNiG/ zarząd województwa, zarząd powiatu, gmina									Ograniczenie emisji		Środki własne, inne fundusze w tym UE
4.	P	Sukcesywna zmiana sposobu ogrzewania budynków z węglowego na gazowe i olejowe – użytkownicy indywidualni	mieszkańcy/ zarząd powiatu, gmina									Ograniczenie emisji		Mieszkańcy

5.3. Poważne awarie przemysłowe

5.3.1. Analiza stanu istniejącego

Z oceny zagrożenia miasta i gminy Drawsko Pomorskie wynika, że do potencjalnych z-
 ożeń mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowych należy zaliczyć:

- Pożary;
- Katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego;
- Podtopienia;
- Skażenie toksycznymi środkami przemysłowymi.
- Klęski żywiołowe (susze, huragany, intensywne opady)

Poważną awarią w rozumieniu ustawy POŚ jest zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Na terenie gminy Drawsko Pomorskie do poważnych awarii może dojść na skutek awarii urządzeń technicznych w zakładach przemysłowych lub podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej bądź kolejowej, a także rozszczelnienia cystern kolejowych lub autocystern.

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym z-
 ad o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także Wojewodzie. Szczegółowy opis obowiązków podaje ustawa Prawo ochrony środowiska. WIOŚ realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych poprzez:

- kontrolę podmiotów gospodarczych o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii
- badanie przyczyn wystąpienia awarii oraz sposobów likwidacji skutków awarii
- prowadzenie szkoleń i instruktażu.

Potencjalnym zagrożeniem środowiska i zdrowia człowieka jest transport substancji niebezpiecznych przez teren gminy. W przypadku wystąpienia skażenia środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych (transport drogowy lub kolejowy), gdy trudno jest ustalić sprawcę zdarzenia - obowiązki usunięcia zagrożenia spoczywają na Staroście. Stąd istotne znaczenie miałyby wyznaczenie miejsca tymczasowego magazynowania odpadów powstałych w czasie usuwania skutków zdarzenia. Decyzja, co do miejsca powinna być podjęta na poziomie województwa w porozumieniu z właściwymi samorządami terytorialnymi. Z punktu widzenia narażenia mieszkańców na skutki ewentualnych skażeń środowiska podczas transportu materiałów niebezpiecznych, ważne jest opracowanie programu informowania społeczeństwa o wystąpieniu awarii i z-
 bu zachowań w takiej sytuacji.

5.3.2. Przyjęte cele

Średniookresowe cele polityki ekologicznej do 2014 r. to:

- Zmniejszanie ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przez nadzór nad wszystkimi instalacjami będącymi potencjalnymi źródłami takiej awarii,
- Ograniczenie skutków poważnych awarii w odniesieniu do ludzi, środowiska oraz wartości materialnych.

5.3.3. Kierunki działań

Kierunki działań do 2010 roku:

1. Intensyfikacja inspekcji i kontroli obiektów niebezpiecznych przez właściwe służby.
2. Wspieranie przygotowywania planów i programów zmniejszających prawdopodobieństwo wystąpienia poważnych awarii na szczeblu wojewódzkim i powiatowym.
3. Prowadzenie szkoleń dla pracowników organów administracji publicznej oraz podmiotów gospodarczych w zakresie zapobiegania poważnym awariom.
4. Wspieranie współpracy odpowiednich służb i instytucji w zakresie wdrażania programów informowania mieszkańców o poważnych awariach i edukacji w tym zakresie.
5. Wsparcie przygotowania Państwowej Straży Pożarnej do prowadzenia działań ratowniczych, zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom.
6. Wsparcie techniczne krajowego systemu reagowania kryzysowego w zakresie ratownictwa ekologicznego i chemicznego.
7. Stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z przebiegu z2-tniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych.
8. Stworzenie systemu pozwalającego na analizę i wykorzystanie doświadczeń z przebiegu z2-tniałych awarii i przebiegu akcji ratowniczych.
9. Doskonalenie procedur dialogu ze społeczeństwem w sprawach związanych z lokalizacją i funkcjonowaniem zakładów stwarzających ryzyko poważnych awarii.

5.3.4. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 24. Zadania przeznaczone do realizacji

L.p.	przedsięwzięcia/Rodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1.	I	Rozwijanie i aktualizacja informacji o z2- adach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii	zarząd powiatu/ służby i straże powiatowe, gmina									Ochrona przed poważnymi awariami	-	Środki własne, inne fundusze
2.	I	Badanie przyczyn powstawania oraz z2- bów likwidacji skutków poważnych awarii dla środowiska z okresowym z2- ądaniem raportów na ten temat	zarząd powiatu/ służby i straże powiatowe, gmina									Ochrona przed poważnymi awariami	10 tys. zł.	Środki własne, inne fundusze
3.	P	Weryfikacja systemu wymiany informacji, komunikacji i łączności w zakresie ochrony przeciwpowodziowej	województwo/ z2- ąd powiatu, IMGW, RZGW									Ochrona przed klęskami żywiołowymi	5 tys. zł.	Środki własne, inne fundusze
Zadania koordynowane														
1.	P	Kontrola przestrzegania europejskiej umowy "ADR" o przewozie substancji i materiałów niebezpiecznych	komendant wojewódzkiej straży pożarnej, z2- ąd powiatu/ gmina, Inspekcja Transportu Drogowego									Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	-	Środki własne, inne fundusze

2.	P	Edukacja społeczeństwa w zakresie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożenia	organizacje pozarządowe, gazety lokalne/ władze powiatu, gmina								Edukacja z-czności lokalnej	1 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze
----	---	---	--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------	------------	------------------------------

5.4. Oddziaływanie hałasu

Hałas jest zanieczyszczeniem środowiska, charakteryzującym się dużą ilością i różnorodnością źródeł oraz powszechnością występowania. Nadmierny hałas może wywoływać niekorzystne zmiany w organizmie człowieka. Powoduje on m.in. zaburzenia snu i wypoczynku, wpływa niekorzystnie na układ nerwowy, utrudnia pracę i naukę, zwiększa podatność na choroby psychiczne.

Stan środowiska, ze względu na jego zanieczyszczenie hałasem, określa się za pomocą tzw. klimatu akustycznego. Klimat akustyczny jest to zespół zjawisk akustycznych kształtowanych przede wszystkim przez źródła hałasu takie, jak :

- komunikacja samochodowa, kolejowa, lotnicza,
- zakłady : przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe, emitujące hałas na zewnątrz,
- obiekty użyteczności publicznej związane z hałaśliwą działalnością, np. stadiony,
- transport dostawczy i komunalny, maszyny budowlane
- przesył energii elektrycznej o wysokich napięciach (>110 kV).

Najczęściej klimat akustyczny ocenia się ilościowo przy pomocy równoważnego poziomu dźwięku A (LAeq), wyrażonego w decybelach [dB], będącego poziomem uśrednionym w funkcji czasu. Dopuszczalne wartości poziomów dźwięku w środowisku określa załącznik do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2007 nr 120 poz. 826). Wartości te przedstawia poniższa tabela:

Tabela 25. Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku powodowanego przez poszczególne grupy źródeł hałasu, z wyłączeniem hałasu powodowanego przez starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz linie elektroenergetyczne, wyrażone wskaźnikami $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$, które to wskaźniki mają zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby

L.p	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
		Drogi lub linie kolejowe		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ Przedział czasu z- esienia równy 16 godzinom	$L_{Aeq N}$ przedział czasu z- esienia równy 8 h	$L_{Aeq D}$ przedział czasu z- esienia równy 8-miu najmniej korzystnym godz. dnia	$L_{Aeq N}$ przedział czasu z- esienia równy 1-ej najmniej korzystnej godz. nocy
1	2	3	4	5	6
1.	a. Obszary A ochrony uzdrowskiej b. Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży c. Tereny domów opieki d. Tereny szpitali w miastach	55	50	50	40
3.	a. Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i z- eszkania zbiorowego c. Tereny zabudowy zagrodowej	60	50	55	45

	d. tereny mieszkaniowo-usługowe				
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców	65	55	55	45

5.4.1. Analiza stanu istniejącego

Problemy związane ze stanem środowiska na terenie gminy Drawsko Pomorskie, w zakresie oddziaływań akustycznych, spowodowane są wieloma czynnikami m.in. jakością sieci drogowej, stopniem urbanizacji, występowaniem małych zakładów rzemieślniczych w jednostkach zabudowy mieszkaniowej.

5.4.1.1. Obszary narażone na hałas transportowy

Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu poruszających się po wszelkiego rodzaju drogach nie będących drogami kolejowymi. Jest to hałas typu liniowego.

Powodem takiego stanu rzeczy jest zbyt mała odległość lokalizacji zabudowy mieszkaniowej od badanych dróg, znaczny udział pojazdów ciężkich w potoku ruchu, nadmierna prędkość jazdy, zły stan techniczny nawierzchni jezdni, brak płynności ruchu oraz brak zabezpieczeń antyhałasowych. Głównym źródłem hałasu są drogi krajowe nr 149, 173 i 174.

Stan techniczny dróg wojewódzkich i gminnych, od dawna nie odpowiada wzrastającemu natężeniu ruchu osobowego i towarowego. Obserwacje poczynione na drogach wskazują jednoznacznie, że stan ten systematycznie się pogarsza. Na wielu odcinkach dróg występują szkodliwe koleiny, co stwarza zagrożenie dla ruchu oraz zwiększa poziom hałasu. Z uwagi na stosunkowo niewielki ruch na drogach wojewódzkich i gminnych (głównie ruch lokalny), ich uciążliwość akustyczna jest niewielka.

Obecnie mamy do czynienia z gwałtownym rozwojem motoryzacji. Konsekwencją tego jest:

- stały wzrost natężenia ruchu,
- nakładanie się ruchu tranzytowego na ruch lokalny,
- dekapitalizacja zasobów drogowej infrastruktury komunikacyjnej,
- rozciąganie się godzin szczytu komunikacyjnego,
- powstanie nowych obszarów będących w zasięgu uciążliwości hałasu,
- wzrost liczby mieszkańców przy głównych drogach i ulicach,
- stały wzrost uciążliwości hałasu i drgań wywołanych przez ruch drogowy.

Hałas drogowy można zmniejszyć poprzez zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego drogi oraz także poprzez:

- ograniczenie prędkości na określonych odcinkach dróg,
- poprawę płynności ruchu,
- ograniczenie możliwości wjazdu pojazdów ciężkich.

Kolejowy

Wielkość i zasięg oddziaływania hałasu kolejowego w zasadniczy sposób zależy od częstotliwości kursowania pociągów (zarówno osobowych jak i towarowych), prędkości trakcyjnej, składu taboru kolejowego, technicznego przygotowania torowiska oraz topografii terenu, wraz z lokalną strukturą zabudowy.

W gminie nie występują główne szlaki kolejowe, ani duże węzły kolejowe, stąd uciążliwość akustyczna tego środka transportu jest niewielka.

5.4.1.2. Obszary narażone na hałas przemysłowy

Na hałas przemysłowy składają się wszelkie źródła dźwięku znajdujące się na terenie zabudowy, zarówno na otwartej przestrzeni (punktowe źródła hałasu), jak i w budynkach (wtórne źródła hałasu). Punktowymi źródłami hałasu zewnętrznego są np. piły mechaniczne, wentylatory, czerpnie powietrza, sprężarki itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłem hałasu wtórnego są obiekty budowlane, w tym produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, strop, okna i drzwi. Ponadto

prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi jak np. cięcie, kucie, a także z-uga zakładów przez środki transportu (np. wózki widłowe, ciężarowy transport zewnętrzny) stanowią dodatkowe źródło hałasu.

Działalność zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, obiektów handlowych czy placówek usługowych kształtuje klimat akustyczny terenów bezpośrednio z nimi sąsiadujących. Interwencje mieszkańców na ponadnormatywne oddziaływania hałasu dotyczą uciążliwości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą w bezpośrednim sąsiedztwie miejsca z-estkania interweniujących. Są to głównie przypadki polegające na uskarżaniu się na zbyt głośną pracę instalacji klimatyzacyjnych, chłodniczych i wentylacyjnych, mieszczących się w zakładach, sklepach czy placówkach usługowych, jak i na transport obsługujący zakłady.

Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i z-żny jest od rodzaju maszyn i urządzeń hałasotwórczych, izolacyjności obudowy hal przemysłowych, prowadzonych procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nimi terenów.

Uciążliwość hałasu emitowanego z tych urządzeń jest zróżnicowana i zależna między innymi od ilości źródeł i czasu ich pracy, stopnia wytłumienia, odległości od obszarów i obiektów chronionych oraz od wartości dopuszczalnego poziomu hałasu dla danego terenu.

Kontrole w zakresie ochrony przed hałasem przeprowadzone w 2001 r.: STYL-BET ul. Reintera w Drawsku Pomorskim

Stwierdzono przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu. Zakład przystąpił do wyeliminowania przekroczenia. Kontrola sprawdzająca potwierdziła, że po wyciszeniu ścian z-owy sprężarki WAN oraz po przeniesieniu wibroprasy do produkcji ogrodzeń i dwóch stołów wibracyjnych do Oddziału II, mieszczącego się przy ul. Starogrodzkiej, przekroczenie ustało.

5.4.1.3. Hałas Poligonowy

Na terenie gminy znajduje się Poligon Drawski (Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych), który oprócz wielu innych odczuwalnych niedogodności, jest źródłem hałasu, głównie w czasie prowadzonych ćwiczeń wojsk i sprzętu. Dużym źródłem hałasu jest również zlokalizowane w pobliżu lotnisko w Mirosławcu.

Uciążliwość emitowanego hałasu jest zróżnicowana i zależna między innymi od ilości źródeł i czasu ich występowania, stopnia wytłumienia, odległości od obszarów i obiektów chronionych.

5.4.2. Przewidywane kierunki zmian

Politykę Unii Europejskiej w dziedzinie walki z hałasem określa dyrektywa 2002/49/WE w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku. Wg POŚ (art.112), ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Polityka unijna zmierza w kierunku stworzenia sprawnego systemu gromadzenia informacji o stanie klimatu akustycznego środowiska.

Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania z-żennego.

Dla ograniczenia emisji hałasu komunikacyjnego w gminie, istotne znaczenie będą miały przedsięwzięcia, dotyczące ograniczenia emisji komunikacyjnej. Są to działania z zakresu modernizacji sieci drogowej i zwiększenia przepustowości ruchu. W skali lokalnej istotne znaczenie ma zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Kontrole przez służby WIOŚ instalacji emitujących nadmierny hałas do środowiska w znacznej mierze wymuszają na podmiotach inwestowanie w urządzenia ograniczające jego emisję (tłumiki, obudowy dźwiękoszczelne, przenoszenie instalacji do innego obiektu, skrócenie czasu pracy urządzeń).

5.4.3. Przyjęte cele

Celem średniookresowym polityki ekologicznej do 2015 w odniesieniu do tego zagadnienia jest:

- Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców Polski ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu.

5.4.4. Kierunki działań

Kierunki działań do 2015 roku:

1. Dokonanie oceny akustycznej wybranych (newralgicznych) miejsc gminy
2. Wprowadzanie rozwiązań bezpośrednio zmniejszających uciążliwości hałasu dla mieszkańców (np. budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu, dźwiękoszczelne okna).
3. Wprowadzanie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnośnie standardów akustycznych dla poszczególnych terenów.
4. Zmniejszenie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

5.4.5. Zhierarchizowana lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych, w podziale na inwestycyjne i pozainwestycyjne, przewidzianych do realizacji w ramach Programu

Tabela 26. Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2008-2015 w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	przedsięwzięciaRodzaj	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Zadania koordynowane														
1.	I	Realizacja zadań modernizacyjnych na drogach powiatowych w oparciu o uprzednio opracowany program i harmonogram prac	zarząd powiatu/ zarząd dróg powiatowych									Ograniczenie emisji hałasu	-	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
2.	I	Prowadzenie nasadzeń i odnowy zieleni ochronnej przy drogach powiatowych w oparciu o przyjęty uprzednio program	zarząd powiatu/ zarząd dróg powiatowych									Ograniczenie emisji hałasu	-	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	I	Rozbudowa zewnętrznych obiektów sportowych wraz z układem komunikacyjnym – Zespół Szkół Rolniczych	Starostwo Powiatowe									Ograniczenie emisji hałasu	300 tys. zł.	Budżet powiatu, środki UE
4.	P	Opracowanie i realizacja programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem	Starostwo Powiatowe									Podniesienie świadomości ekologicznej	-	Budżet Powiatu
Zadania własne														
1.	P	Optymalizacja transportu publicznego i rozwój innych rodzajów transportu (nie samochodowych) oraz budowa i modernizacja sieci drogowej z towarzyszącą infrastrukturą w warunkach pełnej ochrony obszarów cennych przyrodniczo	zarząd województwa, gmina/ zarząd powiatu, przewoźnicy									Ograniczenie emisji hałasu	-	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

2.	I	Wprowadzanie rozwiązań bezpośrednio zmniejszających uciążliwość hałasu dla mieszkańców (np. budowa ekranów akustycznych, zwłaszcza na odcinkach nowych tras obwodnicowych i odcinkach istniejących tras o nadmiernym ruchu, dźwiękoszczelne okna).	zarząd województwa, gmina/ zarząd powiatu, przewoźnicy										Ograniczenie emisji hałasu	10 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	P	Identyfikacja i sporządzenie wykazu terenu wokół dróg i linii kolejowych z z oceniami dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, terenów zagrożonych hałasem i obszarów ograniczonego użytkowania	wojewoda/ WIOŚ, zarząd powiatu, gmina										Ograniczenie emisji hałasu w pobliżu linii kolejowych i dróg	20 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
3.	P	Opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego	władze województwa, powiat, gmina										Edukacja z-czeństwa o stanie klimatu akustycznego	5 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
4.	P	Podjęcie przedsięwzięć organizacyjnych i technicznych na rzecz ograniczenia emisji hałasu przemysłowego	przedsiębiorcy/ WIOŚ, zarząd powiatu, gmina										Ograniczenie emisji hałasu przemysłowego	5 tys. zł.	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.
5.	P	Wyprrowadzenie ruchu tranzytowego poza granice miast	GDDKiA/ wojewódzki zarząd dróg, powiatowy zarząd dróg, gmina										Ograniczenie emisji hałasu	0	Środki własne, Inne fundusze w tym strukturalne UE.

5.5. Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

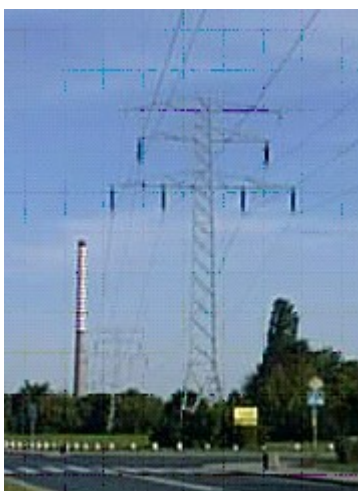
5.5.1. Analiza stanu istniejącego

W gminie nie prowadzono badań dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych. Jednak należy nadmienić, że na obszarze powiatu znajdują się potencjalne źródła pól elektromagnetycznych (linie i stacje elektroenergetyczne, nadajniki radiowe i telewizyjne, stacje telefonii komórkowej, stacje trunkingowej łączności radiowej).

5.5.2. Źródła emisji.

Podstawowymi źródłami emisji pól elektromagnetycznych o szkodliwym dla otoczenia, zwłaszcza ludzi, promieniowaniu niejonizującym są m.in. napowietrzne linie elektromagnetyczne o napięciu znamionowym 110 kV lub wyższym.

Wzdłuż tras przebiegu takich linii niezbędne jest zachowanie stref ochronnych o szerokości co najmniej: 33,0 m dla linii 400 kV; 26,0 m dla linii 220 kV; 14,5 m dla linii 110 kV. W strefach tych wyklucza się zabudowę mieszkaniową, a korzystanie z zasobów środowiska i z- b zagospodarowania obszaru jest ograniczony.

a) linie elektromagnetyczne wysokiego napięcia

b) anteny nadawcze telefonii komórkowej

Rysunek 4 Przykładowe źródła pola elektromagnetycznego

5.5.3. Wielkość emisji.

Promieniowanie elektromagnetyczne niejonizujące, zawiera się w przedziale 0,1–300 MHz (fale radiowe), oraz 300 – 300.000 MHz (mikrofale).

Ciągły postęp techniczny warunkuje powstawanie coraz większej ilości źródeł promieniowania EM. Teren powiatu nie jest pod tym względem wyjątkiem, powoduje to jednak zwiększone zagrożenie ze strony zanieczyszczenia elementów środowiska i zagrożenia dla zdrowia mieszkańców.

Jednym z głównych powodów wzrostu zanieczyszczenia falami EM jest dynamiczny rozwój sieci cyfrowych telefonii komórkowych, powodujący wzrost licznych stacji bazowych, będących źródłami emisji tego promieniowania.

Nie bez znaczenia jest też ciągły rozwój mieszkalnictwa, co powoduje konieczność rozbudowy sieci energetycznej, tworząc nowe źródła liniowe.

Dokładne oddziaływanie pola elektromagnetycznego na terenie gminy nie zostało zbadane.

Konieczne jest sporządzenie inwentaryzacji źródeł pól elektromagnetycznych oraz budowa sieci monitoringu, która umożliwiłaby określenie zagrożenia środowiska ze strony tego czynnika.

5.5.4. Przewidywane kierunki zmian

Polskie przepisy ochrony środowiska odnoszą się do wszystkich linii elektroenergetycznych. Znajomość problematyki oddziaływania linii energetycznych na środowisko ma istotne znaczenie przy ustalaniu zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Ograniczenia lub sposoby korzystania z obszarów położonych bezpośrednio pod liniami elektromagnetycznymi oraz w ich sąsiedztwie powinny być zapisane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Szczegółowe zasady ochrony przed polami elektromagnetycznymi i hałasem emitowanym przez linie elektromagnetyczne zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 120, poz. 826) rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz z-bów sprawdzania dotrzymywania tych poziomów (Dz.U.Nr.192,poz. 1883).

5.5.5. Przyjęte cele

Średniookresowy cel polityki ekologicznej w tym zakresie to:

- Ochrona mieszkańców Polski przed nadmiernym oddziaływaniem pól elektromagnetycznych.

5.5.6. Kierunki działań

Kierunki działań do 2015 r.:

1. Doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych oraz prowadzenie bazy danych o polach elektromagnetycznych.
2. Opracowanie procedur administracyjnych zapewniających bezpieczną lokalizację źródeł pól.
3. Stworzenie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól elektromagnetycznych.

5.5.7. Lista przedsięwzięć własnych i koordynowanych

Tabela 27. Przedsięwzięcia do realizacji w latach 2008-2015 w zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym

L.p.	Rodzaj przedsięwzięcia	Opis przedsięwzięcia	Jednostka z-wiedzialna / Jednostki współpracujące	Okres realizacji								Cel przedsięwzięcia	Szacunkowe nakłady zł	Potencjalne źródła finansowania
				2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015			
1	P	Współpraca ze służbami kontrolno-pomiarowymi obiektów emitujących pola elektromagnetyczne.	WIOS, WSSE/										-	Budżet Państwa
2	P	Modernizacja istniejących sieci elektroenergetycznych stacji transformatorowych	Zakłady Energetyczne										-	Środki z-ładu energetycznego, środki UE
Zadania koordynowane														

5.6. Odpowiedzialność za szkody w środowisku

Postanowienia dyrektywy 2004/35/WE z 21 kwietnia 2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku z-ralnemu przetransponowała do prawa polskiego Ustawa z 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz.U. nr 75, poz. 493).

Ustawa weszła w życie 30 kwietnia, jednak zostały do niej wydane akty wykonawcze, mające dla stosowania ustawy w kilku momentach znaczenie wręcz podstawowe.

1) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 kwietnia 2008r. w sprawie kryteriów oceny wystąpienia szkody w środowisku (Dz. U. Nr 82, poz. 501)

2) rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 4 czerwca 2008r. w sprawie rodzajów działań naprawczych oraz warunków i sposobu ich prowadzenia (Dz. U. Nr. 82, poz. 501).

Zgodnie z art. 1, ustawy z 13 kwietnia 2007 r. - ustawa określa zasady odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku i naprawę takich szkód, a więc odpowiedzialności zarówno zapobiegawczej, jak i kompensacyjnej. Jest to jednak odpowiedzialność przede wszystkim o charakterze administracyjnym, oparta na ustawowym ustaleniu zobowiązań adresowanych do określonych podmiotów, których egzekwowanie ma się odbywać poprzez stosowanie przez upoważnione organy administracji określonych instrumentów o charakterze głównie administracyjno-prawnym. Możliwe jest też korzystanie z roszczeń cywilnoprawnych, mają one jednak charakter uzupełniający, podobnie jak odpowiedzialność karna.

5.6.1. Przyjęte cele i priorytety

Głównym celem do 2015 r. jest:

Ponoszenie odpowiedzialności finansowej za wyrządzone szkody w środowisku przez sprawców.

Priorytety:

- Stworzenie procedury zapewniającej, że koszty działań naprawczych szkód w środowisku lub działań prewencyjnych niedopuszczających do powstania takiej szkody ponosić będą sprawcy szkody.
- Stworzenie bazy danych o szkodach w środowisku, wprowadzenie procedury wymuszającej na sprawcach szkody informowanie organu prowadzącego tę bazę zaistniałej sytuacji.
- Prowadzenie szkoleń na temat nowych procedur odpowiedzialności sprawcy za szkody w środowisku dla pracowników instytucji publicznych i podmiotów gospodarczych, potencjalnych sprawców szkód w środowisku.
- Stworzenie systemu kontroli wywiązywania się sprawcy z obowiązków w zakresie naprawy szkód w środowisku lub zapobiegania powstaniu takiej szkody.

W/w kierunki są w kompetencji Wojewody.

6. Narzędzia i instrumenty realizacji Programu

6.1. Narzędzia i instrumenty reglamentujące możliwości korzystania ze środowiska

- pozwolenia i decyzje administracyjne na emisję, zintegrowane, wodno-prawne, na wytwarzanie, zbiórkę i recykling odpadów, zobowiązujące do prowadzenia pomiarów
- zgłoszenia instalacji nie wymagających pozwoleń dokonywane przez zakłady je eksploatujące;
- przeglądy ekologiczne dokonywane w razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na możliwość negatywnego oddziaływania instalacji na środowisko,
- instrukcje eksploatacji obiektów związanych z gospodarką odpadami;
- wymagania kwalifikacyjne stawiane eksploatującym obiektami gospodarki odpadami;
- strefy ochrony bezpośredniej i pośredniej ujęć wody;
- obszary ograniczonego użytkowania terenu;
- ograniczenia lub zakazanie użytkowania niektórych jednostek pływających na wodach stojących;

6.2. Narzędzia i instrumenty finansowe

- opłaty za korzystanie ze środowiska; są ponoszone za: wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, pobór wód, składowanie odpadów; ponadto na podstawie ustawy o ochronie przyrody uiszczane są opłaty za wycinkę drzew i krzewów, a na podstawie Prawa geologicznego opłaty za wydobycie kopalin;
- opłaty podwyższone za korzystanie ze środowiska uiszczają podmioty korzystające z niego bez uzyskania wymaganego pozwolenia;
- wsparcie finansowe przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska w drodze udzielania oprocentowanych pożyczek, dopłat do oprocentowania kredytów i pożyczek, udzielania dotacji, wnoszenia udziałów do spółek, nabywania obligacji, akcji i udziałów przez fundusze ochrony środowiska, oraz wsparcie finansowe przez Ekofundusz dysponujący pieniędzmi z ekokonwersji, fundusze Unii Europejskiej (szerzej o nich w dalszym rozdziale), inne pomniejsze fundusze i fundacje wspomagające ochronę środowiska, budżet państwa, budżet samorządu województwa;
- system materialnych zachęt (ustawa *Prawo ochrony środowiska* przewiduje zróżnicowane stawki podatków i innych danin publicznych służące celom ochrony środowiska) dla s2-iorców podejmujących się wprowadzania prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000, EMAS, programach czystej produkcji.

6.3. Narzędzia i instrumenty karne i administracyjne

- odpowiedzialność cywilna za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko uregulowana jest także w Kodeksie Cywilnym; pozwala on każdemu, komu przez bezprawne z2-iaływanie na środowisko zagraża lub została wyrządzona szkoda, żądać jej naprawienia lub zaprzestania działalności; jeżeli naruszenie dotyczy środowiska jako dobra wspólnego, z roszczeniem może wystąpić jednostka samorządu terytorialnego;
- odpowiedzialność karna za szkody wyrządzone środowisku zagrożona jest karą grzywny lub ograniczenia wolności w wypadku wprowadzania do obrotu substancji stwarzających szczególne zagrożenie, eksploatacji bez pozwolenia instalacji lub lekceważenia przepisów przez prowadzącego zakład o dużym ryzyku;
- odpowiedzialność administracyjna sprowadza się do możliwości nałożenia na podmiot korzystający ze środowiska i oddziałujący na niego negatywnie, obowiązku ograniczenia negatywnego wpływu i przywrócenia właściwego stanu środowiska;
- administracyjne kary pieniężne są ponoszone za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska.

6.4. Działalność kontrolna Gminy

Możliwość skutecznego korzystania z instrumentów administracyjnych wiąże się z podejmowaniem czynności kontrolnych. W przypadku samorządu gminnego konieczna jest dobra współpraca ze starostwem i z Inspekcją Ochrony Środowiska w celu systematycznej kontroli z2-rzegania przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą zapisów zawartych w pozwoleniach na emisję i niebawem zintegrowanych.

6.5. Edukacja społeczności lokalnej

W programie ochrony środowiska woj. zachodniopomorskiego problematyka edukacji społeczeństwa w tej dziedzinie przewija się podczas omawiania każdego z komponentów środowiska.

Cele w ten sposób określone wpisują się w podstawowe cele sformułowane w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej: „Edukacja ekologiczna kształtuje całościowy obraz relacji pomiędzy człowiekiem, społeczeństwem i przyrodą. Ukazuje zależność człowieka od środowiska oraz uczy odpowiedzialności za zmiany dokonywane w środowisku naturalnym. Istotne jest, aby został on osiągnięty zarówno wśród młodego pokolenia, jak i u ludzi dorosłych poprzez: edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolną edukację ekologiczną”. s2-życia edukacyjne społeczności lokalnej znalazły odzwierciedlenie w szeregu dokumentach lokalnych poczynając od Strategii Gminy. Zamiany w tej materii dotyczą: wspierania programów edukacji ekologicznej prowadzonej przez organizacje pozarządowe, gminy, szkoły. Przewidziano organizację warsztatów ekologicznych dla młodzieży, organizację wycieczek, szkolenie rolników w zakresie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej, szkolenie radnych, wreszcie systematyczną edukację mieszkańców między innymi poprzez organizację otwartych spotkań dla nich. Ponieważ zamiany te dotyczą wielu dziedzin, choć w szczególności gospodarki wodno-ściekowej i odpadowej, nie zostały one szczegółowo opisane w tabelach dotyczących poszczególnych komponentów środowiska. Jednakże nie ulega wątpliwości, że bardzo ważną pozycją w wydatkach Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powinna być edukacja. Szczególnie cenna będzie w tej materii współpraca z organizacjami pozarządowymi i szkołami. Edukacja wiąże się z rozdziałem następnym, traktującym o udziale mieszkańców w podejmowaniu decyzji dotyczących ochrony środowiska.

W Polityce ekologicznej na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014 celem średniookresowym w omawianym zakresie jest:

- stałe podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, zagwarantowanie szerokiego dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- zwiększenie liczby osób podejmujących świadome decyzje konsumenckie, uwzględniające konieczność ochrony zasobów przyrodniczych,
- tworzenie płaszczyzny współpracy z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi oraz wspieranie aktywności tych organizacji.

6.6. Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Włączanie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów daje szansę na jego społeczną akceptację i przyjmowanie przez nich współodpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Społeczność Gminy i Miasta Drawsko Pomorskie jest głównym adresatem działań przewidywanych *Programem*, stąd tak ważnym elementem jest uspołecznienie procesu planowania i podejmowania decyzji i przejrzystość procedur włączających doń szerokie grono partnerów. Zadanie to, by mogło przynieść pozytywny skutek, musi być realizowane przez społeczeństwo świadome zagrożeń, jakie niesie za sobą rozwój cywilizacyjny, a więc odpowiednio z-towane. W przeciwnym wypadku podejmowane przez władze samorządowe próby rozwiązania szeregu problemów będą napotykały na społeczny opór.

6.7. Podejście do planowania przestrzennego – ekologizacja

Zasady polityki ekologicznej państwa są zasadami, na których oparta jest również polityka ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego. Oprócz **zasady zrównoważonego rozwoju** jako nadrzędnej uwzględniono szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.:

1. **Zasadę prewencji**, oznaczającą w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania i ograniczania zanieczyszczeń (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie pro-środowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi

- wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji, Responsible Care, itp.
2. **Zasadę "zanieczyszczający płaci"** odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tę ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.
 3. **Zasadę integracji** polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczającą uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.
 4. **Zasadę regionalizacji**, oznaczającą m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. doliny rzeczne i obszary wodno-błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).
 5. **Zasadę subsydiarności**, wynikającą m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczającą przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel, regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany.
 6. **Zasadę skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** odnoszącą się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a oznaczającą potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

7. Streszczenie Programu Ochrony Środowiska

Celem opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drawsko Pomorskie, który zgodnie z przepisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska powinien podlegać aktualizacji nie rzadziej, niż co 4 lata.

Podstawę niniejszego opracowania stanowi szereg dokumentów udostępnionych m.in. przez Powiat, Gminę WZMiUW, Nadleśnictwa, ODR, ARiMR, GUS, WIOŚ, WIR. Informacje wykorzystane w opracowaniu posłużyły określeniu stanu aktualnego wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Uwzględniono zmiany, jakie zaszły na przełomie ostatnich dwóch lat w zakresie rozwoju infrastruktury, zmiany w stanie jakości wód, powietrza, gleb.

Program powinien być realizowany poprzez uwzględnienie zapisów wynikających z dokumentów rządowych, zwłaszcza wynikających z listy przedsięwzięć własnych i koordynowanych. Ponadto wszelkie działania winny wynikać z przedsięwzięć zawartych w opracowaniach na szczeblu regionalnym (Program wojewódzki, Strategia wojewódzka) i lokalnym zwłaszcza z Programu powiatowego oraz z dokumentów, koncepcji władz gminy, postulatów rozmaitych środowisk, w tym organizacji pozarządowych i mieszkańców. Dodatkowo niektóre z przedsięwzięć zostały zaproponowane przez zespół opracowujący Program.

Zhierarchizowana lista przedsięwzięć, odnośnie każdego komponentu środowiska przyrodniczego została zawarta w tabelach. Zadania podzielone są na zadania inwestycyjne i pozainwestycyjne. W każdej z tych grup wyróżnia się zadania własne i koordynowane.

Przy opracowywaniu programu, duży nacisk położono na poprawę stanu świadomości ekologicznej oraz edukację ekologiczną mieszkańców gminy.